

SAMSUN İL SANAYİ DURUM RAPORU 2020

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
Samsun Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü

SAMSUN İL SANAYİ DURUM RAPORU 2020

Hazırlayan
Betül AKSU Endüstri Mühendisi

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
Samsun Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü

Bu rapordaki verilerin önemli bölümü kaynaklarında da belirtildiği gibi Bakanlığımızın ilgili birimleri ile bağlı kurum ve kuruluşlarının ürettiği verilerdir; bu verilerin doğruluk ve güvenilirliği Bakanlığımızın ilgili birimleri ile bağlı kurum ve kuruluşların sorumluluğundadır. Sanayi ile ilgisi olduğu için raporda yer verilen ve veriyi üreten diğer yetkili kurum-kuruluşlardan alınan verilerin doğruluk ve güvenilirliği ise kaynaklarında belirtilmiş olan veriyi üreten kuruluşların sorumluluğundadır.

İÇİNDEKİLER

55	SAMSUN.....	1
55.1	İL GENEL BİLGİLERİ.....	1
55.2	İL SANAYİ YAPISI.....	3
55.2.1	İL Sanayinin Gelişimi	3
55.2.2	İL Sanayindeki Büyüklükler	7
55.2.2.1	İL Gayrisafi Yurt İçi Hasılası	8
55.2.2.2	Ölçek Dağılımı	10
55.2.2.3	İL Sanayinin İlçelere Dağılımı	11
55.2.2.4	Sektörel Dağılım	11
55.2.2.5	Çalışan Sayısı	13
55.2.3	İL Sanayi Genel Değerlendirme.....	14
55.2.3.1	İL Sanayi Kümelenme Analizi	15
55.2.3.2	İL İmalat Sanayinin Teknoloji Düzeyi	18
55.2.4	İL Sanayinin Enerji Görünümü	18
55.3	İL SANAYİNDE ÖNE ÇIKAN YATIRIM ALANLARI	21
55.3.1	Teşvik Belgesi Kapsamında Yapılan Sanayi Yatırımlarının Sektörel Dağılımı	21
55.3.2	İldeki Yatırımların Özellikleri	23
55.3.3	İldeki Potansiyel Yatırım Alanları	23
55.4	SANAYİ ALANLARI	25
55.4.1	Organize Sanayi Bölgeleri	26
55.4.1.1	Altyapı İnşaatı Tamamlanan Organize Sanayi Bölgeleri	26
55.4.1.2	Altyapı İnşaatı Devam Eden Organize Sanayi Bölgeleri	28
55.4.1.3	Yatırım Programında Yer Almayan Organize Sanayi Bölgesi Projeleri	28
55.4.2	Sanayi Siteleri	28
55.4.2.1	Altyapı İnşaatı Tamamlanan Sanayi Siteleri	28
55.4.2.2	Altyapı İnşaatı Devam Eden Sanayi Siteleri	30
55.4.2.3	Yatırım Programında Yer Almayan Sanayi Sitesi Projeleri	30
55.4.3	Endüstri Bölgeleri	30
55.4.4	Serbest Bölgeler	30
55.5	TEKNOLOJİK DÖNÜŞÜM FAALİYETLERİ	31
55.5.1	Ar-Ge ve Yenilik Faaliyetleri	31
55.5.2	Fikri Mülkiyet Hakları	32
55.6	BAKANLIĞIMIZ TARAFINDAN SAĞLANAN DESTEKLER.....	33
55.6.1	Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğünce Sağlanan Destekler.....	33
55.6.2	Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğünce Sağlanan Destekler	36
55.6.2.1	Doğrudan Kalkınma Ajansı Tarafından Verilen Destekler	36
55.6.2.2	Kalkınma Ajansları Aracılığıyla Kullanılan Destekler	40
55.6.2.3	Bölge Kalkınma İdaresince Sağlanan Destekler	42
55.6.3	KOSGEB Tarafından Sağlanan Destekler	44
55.6.4	TÜBİTAK Tarafından Sağlanan Destekler.....	45

55.7	İL DIŞ TİCARET YAPISI	47
55.7.1	İL Dış Ticaretinin Gelişimi	47
55.7.2	İL Dış Ticaretinin Ülkelere Göre Dağılımı	48
55.7.3	İL Dış Ticaretinin Sektörel Dağılımı.....	50
55.7.4	İL İmalat Sanayi Dış Ticaretinin Teknoloji Düzeyi	56
55.7.5	İL Dış Ticaretinin Rekabet Gücü	57
55.8	İL SANAYİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	61
55.8.1	Altyapı	61
55.8.1.1	Ulaşım Altyapısı	61
55.8.1.2	Enerji Altyapısı	62
55.8.1.3	Sanayi Bölgelerinin Altyapısı	62
55.8.2	Kentleşme-İmar Sorunları.....	62
55.8.3	Çevre Sorunları	63
55.8.4	İşgücü Sorunları	66
55.8.4.1	İşgücü Kaynakları	66
55.8.4.2	Mesleki Eğitim.....	67
55.8.4.3	İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları	67
55.8.5	Girdi Temini	68
55.8.6	Finansman Sorunları	68
55.8.7	Üniversite- Sanayi İş Birliği	69
55.8.8	Ar-Ge ve Ürün Geliştirme	70
55.8.9	Pazar ve Rekabet Sorunları.....	70

55 SAMSUN

55.1 İL GENEL BİLGİLERİ

Samsun İli Temel Göstergeleri

Göstergeler	Değer	Türkiye içindeki payı (%)	İl sıralaması
İl alanı (km ²)	9.725	1,25	31
Nüfus (2020)	1.356.079	1,62	16
Nüfus artış hızı (binde) (2019/2020)	5,57		38
Nüfus yoğunluğu (kişi/km ²) (2020)	149		16
Çalışma çağındaki nüfus (15-64 yaş) (2020)	921.125	1,63	16
Genç nüfus (15-24 yaş) (2020)	201.447	1,56	17
Toplam aktif sigortalı sayısı (2020)	315.923	1,35	16
Zorunlu sigortalı sayısı (4/a) (2020)	180.766	1,19	18
Sanayi (05→35-09-33) zorunlu sigortalı sayısı (4/a) (2020)	36.957	0,88	20
Cari fiyatlarla (GSYH) (Bin TL) (2020)	55.979.128	1,11	20
Cari fiyatlarla sanayi GSYH (BCDE) (Bin TL) (2020)	9.911.758	0,86	20
Cari fiyatlarla imalat GSYH (C) (Bin TL) (2020)	6.770.202	0,70	24
Kişi başına GSYH (USD) (2020)	5.880		49
İhracat (Bin USD) (2020)	744.444	0,44	23
İthalat (Bin USD) (2020)	788.046	0,36	20
Dış ticaret dengesi (Bin USD) (2020)	-43.602		66
İhracatın ithalatı karşılama oranı (%) (2020)	94,47		60
Toplam mevduat (Milyon TL) (2020)	23.542	0,72	20
Toplam kredi (Milyon TL) (2020)	25.384	0,78	19
Kredi/mevduat (%) (2020)	107,83		50
Teşvik belgesi sayısı (adet) (2020)	107	1,02	22
Teşvik belgesi sabit yatırım tutarı (Milyon TL) (2020)	2.579	1,01	26

Kaynak: <https://www.harita.gov.tr/homedir-assets/images/files/xls.svg>, erişim tarihi: 01.07.2021

<https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, erişim tarihi:01.08.2021

<https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/yatirim-istatistikleri/> rapor tarihi 20.06.2021

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), 09.08.2021 tarihinde kurumdan temin edilen veriler.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK).

Samsun İli Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Sonuçları

	2011	2017
SEGE sırası	33	30
SEGE endeks değeri	0,1579	0,242
Gelişmişlik kademesi*	3	3

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE-2011), erişim tarih: 07.09.2021
Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE-2017), erişim tarih: 07.09.2021
* 6 gelişmişlik kademesi vardır.

Samsun İli İlçelerinin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Sonuçları (2017)

İlçe	970 ilçe içinde gelişmişlik sırası	İl içindeki sıralama	Gelişmişlik kademesi *
İlkadım	65	1	2
Atakum	66	2	2
Tekkeköy	193	3	2
Bafra	247	4	3
Canik	284	5	3
Lâdik	340	6	3
Ondokuzmayıs	344	7	3
Çarşamba	371	8	3
Terme	451	9	3
Kavak	463	10	4
Havza	469	11	4
Alaçam	554	12	4
Yakakent	559	13	4
Vezirköprü	573	14	4
Salıpazarı	657	15	4
Asarcık	723	16	5
Ayvacık	790	17	5

Kaynak: Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması 2017 (İlçe SEGE-2017)
* 6 gelişmişlik kademesi vardır.

SEGE-2011 sonuçlarına göre 81 il arasında 33. sırada olan il, SEGE-2017 sonuçlarına göre 30. sıraya yükselmiştir. İlçe SEGE-2017 sonuçlarına göre Samsun'un 17 ilçesinden 3'ü ikinci, 6'sı üçüncü, 6'sı dördüncü 2'si beşinci gelişmişlik kademesindedir.

55.2 İL SANAYİ YAPISI

55.2.1 İl Sanayinin Gelişimi

İldeki ilk sanayi tesisi Fransız Reji İdaresi tarafından 1897’de kurulan Samsun Sigara Fabrikası’dır, 1932 yılında devletleştirilmiştir. Cumhuriyet sonrasında kurulan ilk tesis ise 1927’de kurulan Yeni Zafer Şekercisi İbrahim Şekerleme’dir. 1956 yılında kurulan Adeka İlaç Sanayi Ltd. Şti. ise Anadolu’da kurulan ilk ilaç üretim tesisi olmuştur.

Bir kamu kuruluşu olarak Türkiye’nin azotlu ve fosfatlı gübre ihtiyacını karşılamak üzere 1967’de kurulan Samsun Gübre Sanayi A.Ş. tesisleri iki kademeli olarak 1970 ve 1973 yıllarında işletmeye alınmıştır. Tesis 2005 yılında özelleştirilmiş olup Toros Tarım tarafından satın alınmıştır.

Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. kamu -özel sektör ortaklığıyla (%49 devlet, %51 özel kişi ve bankalara ait) 28.5. 1968 tarihinde kurulmuş, Samsun işletmesindeki izabe tesisi Mart -1973’de, asit tesisi Mart -1976’da tamamlanarak üretime geçilmiştir. Tesis Türkiye’nin blister bakır üretiminde önemli paya sahip olmuştur¹.

Kamu sanayi tesislerinin kurulması ile sanayinin gelişmesine devlet öncülük etmiştir. Bu durum diğer özel sektör yatırımcılarını da sanayi tesisi kurmaya yönlendirmiştir. Sanayi bir ilin üretim gücünü ve kapasitesini ifade eder. Sanayisi tesisi yatırımlarının artmasıyla şehir, birçok konuda zenginleşmekle beraber ve aynı ölçüde diğer alanlarda da gelişme göstermeye başlamıştır.

İlde büyük ölçekli ve yabancı sermayeli şirketlerin artması, ilin işgücü potansiyelinin artmasına, bölgedeki ticaret merkezleri içinde gelişmesine, teknolojik yenilikler konusunda gelişme kaydetmesine ve kalifiye eleman yetiştirme konularında gelişim göstermesine katkı sağlamıştır.

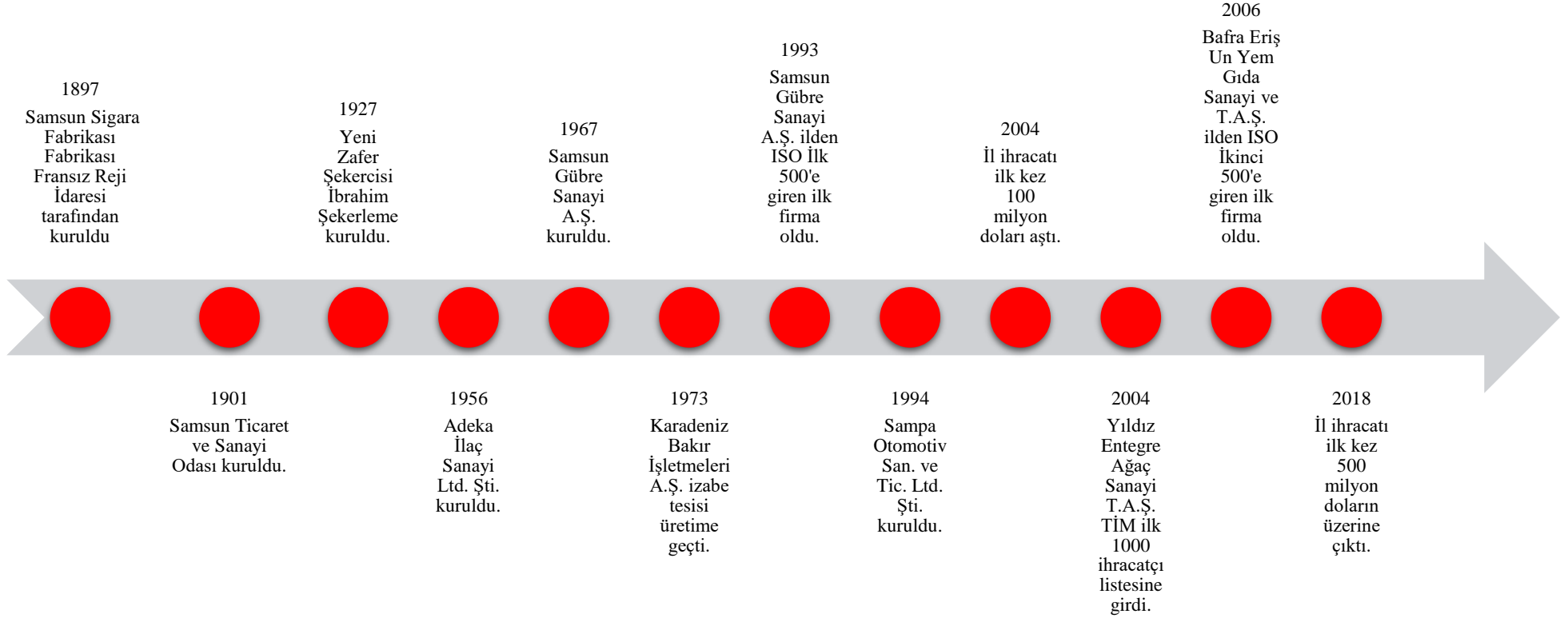
Samsun Ticaret ve Sanayi Odası kayıtlarına göre ilde 139 yabancı sermayeli firma mevcuttur. Ağırlıklı olarak Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Arnavutluk, Avusturya, Azerbaycan gibi ülkelerin yatırımı mevcuttur.

---

¹ https://www.maden.org.tr/resimler/ekler/e79ed05baec2754_ek.pdf

İl Sanayinin Kilometre Taşları

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından hazırlanan “Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (İSO 500)”²listesinde 1993 yılında Samsun ilinden; 151. sırada Samsun Gübre Sanayi A.Ş., ve 174. sırada Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş olmak üzere iki kamu kuruluşu ve 253. sırada özel sektör kuruluşu olan Ladik Çimento Sanayii T.A.Ş. yer almıştır. İlden 2020’de İSO 500 listelerinde yer alan kuruluşlar ve önceki yıllarda birlikte listedeki sıraları aşağıda verilmiştir. 2019 yılında İlk 500’de 3, ikinci 500’de 11 firma yer almıştır.

İSO 500 Listelerinde Yer Alan Kuruluşlar (2020)

Liste	Kuruluşlar	2020 sıralaması	2019 sıralaması	Üretimden satışlar (net) (TL)
İlk 500 Büyük Kuruluş	Yeşilyurt Demir Çelik Endüstri ve Liman İşletmeleri A.Ş.	87	113	2.736.750.766
	SAMPA Otomotiv Sanayi ve T.A.Ş.	329	-	879.452.456
	Ulusoy Un Sanayi ve T.A.Ş.	345	380	837.287.067
	Özyılmaz Fındık Sanayi ve T.A.Ş.	408	457	699.530.150
	Borsan Kablo Elektrik Aydınlatma İnşaat Sanayi ve T.A.Ş.	470	-	614.899.500
	Veziroğlu Orman Ürünleri ve Kağıt Sanayi A.Ş.	497	-	582.941.779
İkinci 500 Büyük Kuruluş	Unsan Un Sanayi ve T.A.Ş.	38	187	533.015.359
	ERÇAL Fındık Otomotiv Sanayi ve T.A.Ş.	56	498	516.882.521
	SÜRSAN Su Ürünleri Sanayi ve T.A.Ş.	78	213	483.678.790
	Samsun Yurt Savunma Sanayi ve T.A.Ş.	107	347	454.256.298
	As Çelik Döküm İşleme Sanayi ve T.A.Ş.	400	427	296.572.396
	KAVÇİM Çimento Sanayi ve T.A.Ş.	405	+	295.410.460
ADEKA İlaç Sanayi ve T.A.Ş.	444	351	280.154.620	

Kaynak: <https://www.iso500.org.tr/500-buyuk-sanayi-kurulusu/2020/> , erişim tarihi: 10.09.2021

(+): Ana tabloda kuruluşların bir önceki yıl sıralama bilgileri de yer almaktadır. Bu sıralamada bir önceki yıl İSO 1000’de yer almayan kuruluşlar ile bir önceki yıl bilgilerini açıklamayıp bu yıl bilgilerini açıklayan kuruluşlar (+) işareti ile gösterilmektedir.

(-): Ana tabloda sıra numaralarının bazılarının karşısında görülen (-) işareti, o sırada yer alan kuruluşun isminin açıklanmasını istemediğini göstermektedir. Bu yıl bilgilerini açıklamayan ve/veya Birinci 500’den İkinci 500’e gerileyen kuruluşların bir önceki yıl sıra numaraları da (-) işareti ile belirtilmektedir.

TÜİK verilerine göre Samsun ilk kez 2004 yılında 100 milyon doların, 2018 yılında da 500 milyon doların üzerinde ihracat gerçekleştirmiştir. İlin 2020 yılındaki ihracatı TÜİK verilerine göre 744 milyon dolardır. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) tarafından hazırlanan “İlk 1000 İhracatçı Araştırması³” (TİM 1000) listesinde, ilk kez yayımlandığı 2004 yılında Samsun ilinden İlk 1000 ihracatçı arasına giren firmalar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

² İlk kez 1968 yılında "100 Büyük Firma" olarak kamuoyuna açıklanmıştır. Her yıl bir önceki yıl verilerinin açıklandığı çalışmanın kapsamı 1978 yılında 300 kuruluş, 1981 yılında ise 500 kuruluş çıkarılmıştır. 1991 yılında "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasına ek olarak "İlk 500 Büyük Sanayi Kuruluşu"nu izleyen 325 Sanayi Kuruluşu" çalışması da hazırlanıp kamuoyunun bilgisine sunulmuştur. 1992-1997 yılları arasında "İlk 500 Büyük Sanayi Kuruluşu"nu izleyen 250 Sanayi Kuruluşu" olarak sürdürülen ek çalışmanın kapsamı 1998 yılında genişletilerek 500'e çıkarılmıştır. Halihazırda İSO500’ün ilk listesinin 1993’ten sonrası, İSO 500’ün ikinci listesinin ise 1997’den sonrası İSO 500 “web” sitesinde yer almaktadır. (<https://www.iso500.org.tr/iso-500-hakkinda/tarihce-ve-metodoloji/>).

³ 2004 yılından beri yayımlanmaktadır (<https://www.tim.org.tr/tr/raporlar-ilk-1000-ihracatci-arastirmasi/>).

TİM 1000 Listesinde Yer Alan Firmalar (2004)

SN	2004 genel sıralama	Firma unvanı	2004 ihracatı (USD)
1	188	Yıldız Entegre Ağaç Sanayi ve T.A.Ş.	41.719.541
2	625	Ulusoy Un Sanayi ve T.A.Ş.	12.616.258
3	787	Samsun Makina Sanayi A.Ş.	9.426.535
4	853	SAMPA Otomotiv Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.	8.333.191
5	855	Yılmaz Kardeşler Gıda Sanayi ve T.A.Ş.	8.304.568
6	898	Yeşilyurt Demir Çekme Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.	7.689.412
7	988	Bafra Eriş Un Yem Gıda Sanayi ve T.A.Ş.	6.239.607

Kaynak: www.tim.org.tr

Samsun ilinden TİM 1000 listesinde 2019 yılında 127. ve 968. sıralar arasında 10 firma yer alırken; 2020 yılında ise 11 firma yer almıştır. Araştırmaya katılan firmaların 10'u da üretici ihracatçı firmadır. 2020 yılında TİM 1000 listesine giren Samsun firmaları ve bir önceki yıla göre değişimleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

TİM 1000 Listesinde Yer Alan Firmalar (2020)

SN	Firma unvanı	2020 genel sıra	2019 genel sıra	2020 ihracatı (USD)	Değişim	
					İhracat (%)	Sıra
1	SAMPA Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.	139	169	115.848.375.22	13,0	30
2	Yeşilyurt Demir Çelik Endüstrisi ve Liman İşlet. A.Ş.	255	127	69.663.063.63	-44,7	-128
3	Ulusoy Un Sanayi ve Ticaret A.Ş.	350	335	51.345.782.34	-7,1	-15
4	SÜRSAN Su Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.	354	394	50.849.849.56	5,0	40
5	Samsun Yurt Savunma Sanayi ve Ticaret A.Ş.	368	968	49.786.364.12	126,0	600
6	Borsan Kablo Elektrik Aydınlatma İnş. San. ve T.A.Ş.	404	544	46.917.230.38	25,2	140
7	Samsun Makina Sanayi Anonim Şirketi	441	450	43.615.762.21	-0,8	9
8	Unsan Un Sanayi ve Ticaret A.Ş.	682	739	30.277.757.52	8,1	57
9	As Çelik Döküm İşleme Sanayi ve Ticaret A.Ş.	704	720	29.315.662.32	1,9	16
10	Özyılmaz Fındık Tic. ve San. Ltd. Şti.	889	906	23.945.371.74	2,4	17
11	Araştırmaya katılmıyor	942	688	22.869.043.96	-23,0	-254

Kaynak: www.tim.org.tr

İlk ticaret ve sanayi odasının 1901 yılında kurulduğu ilde 6 adet ticaret ve sanayi odası bulunmaktadır. İldeki ticaret ve sanayi odalarına ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

İldeki Sanayi ve Ticaret Odaları

SO / TSO unvanı	Kuruluş tarihi	Toplam üye sayısı
Samsun TSO	1901	6.173
Bafra TSO	1903	1.796
Terme TSO	1974	660
Çarşamba TSO	1975	1.405
Vezirköprü TSO	1979	600
Havza TSO	1984	400

Kaynak: Samsun TSO

Samsun'un ekonomik yapısı tarım, hizmetler ve sanayi sektörüne dayanmaktadır. Şehrin ekonomisine katkıda bulunan en önemli tarımsal ürünler; buğday, pirinç, mısır, tütün, şeker pancarı, ayçiçeği, fındık, çeltik ve sebzedir. Samsun'da yapılan hayvancılık, ailelerin geçimini sağlamakla birlikte geliştirilmeye ve yatırım yapılmaya yönelik bir alandır. Samsun ekonomisinde turizm sektörünün payının az olması ile birlikte il merkezi ile ilçe ve köylerde çok sayıda tarihi ve turistik yerler mevcuttur. Samsun ilinde kara, deniz, hava ve demiryolu ulaşım imkânlarının ve ilin Doğu Karadeniz bölgesinin en büyük limanına sahip olması şehrin ekonomisine önemli bir katkı sağlamaktadır. Samsun, bölgesel ekonomik potansiyeli, insan kaynakları ve fuarcılık geleneği ile ulusal ve uluslararası fuar ve kongre merkezi olma niteliğindedir. Tıbbî ve cerrahî el ürünleri üretimi konusunda Türkiye'de merkez konumunda olan Samsun gelişmiş bir altyapıya sahiptir.

Samsun, sağlık sektörünün kamu ve özel yatırımlarla zenginleştiği, tıbbi alet üretiminde ülke genelinde merkez konumuna gelmiş ve ilaç üretiminde önemli potansiyeli olan bir ildir. Samsun halen Karadeniz Bölgesinin nüfus, sanayi, ticaret, doğal ve kültürel varlıklar ve zenginlikler açısından en büyük ilidir. Bunun yanında ilimiz lojistik anlamında sahip olduğu fırsatlar sayesinde gerçekleştirilen Samsun lojistik merkezi projesi, Samsun ekonomisi için önümüzdeki yıllarda ciddi bir değer oluşturacaktır. Sonuç olarak hali hazırda kurulmuş organize sanayi bölgesiyle, sanayi siteleri, serbest bölge, teknopark ve Ar-Ge merkezleri ile Türkiye'nin en büyük işletmeleri arasında yer alan firmalarıyla, kuzeye açılan kapıları olan limanlarıyla şehir Karadeniz Bölgesi'nin adeta sanayi başkenti konumundadır.

55.2.2 İl Sanayindeki Büyüklükler

Samsun ilinde 2020 yılında 775 hektarı OSB, 401,3 hektarı SS olmak üzere toplam 1.176,3 hektar sanayi alanı vardır. İlde ayrıca toplam 7,3 hektar büyüklüğünde 1 serbest bölge vardır.

Sanayi Sicil Bilgi Sistemi (SSBS) kayıtlarına göre Samsun ilinde 2020 yılında 224'ü OSB'lerde, 525'i sanayi sitelerinde ve 1193'ü diğer yerlerde olmak üzere toplam 1942 sanayi işletmesi vardır. Samsun ilinde 2020 yılında sanayi işletmelerinin 61'i (%3,14) madencilik, 1854'ü (%95,47) imalat, 27'si

(%1,39) enerji sektöründedir. Samsun ilinde 2020 yılında 130 sanayi işletmesi kurulmuş, 107 sanayi işletmesi kapanmıştır.

SSBS kayıtlarına göre Samsun ilinde 2020 yılında sanayide istihdam edilen toplam 33.589 kişinin 923'ü (%2,75) madencilik, 32.095'i (%95,55) imalat, 571'i (%1,31) enerji sektöründedir.

55.2.2.1 İl Gayrisafi Yurt İçi Hasılası

Samsun ilinin cari fiyatlarla sanayi GSYH'si 2015 yılında 4 milyar TL iken, 2020 yılında 9,9 milyar TL'ye yükselmiştir. 2015-2020 döneminde cari fiyatlarla il sanayi GSYH'si %147,80 artarken, ülke genelinde %147,76 olan cari fiyatlarla sanayi GSYH artışı ile benzer bir seyir izlemiştir. Aynı dönemde ilin cari fiyatlarla imalat GSYH'si ise %128,76 artmış olup, ülke genelinde %145,94 olan artışın gerisinde kalmıştır.

İl sanayi GSYH'sinin, il toplam GSYH'si içindeki payı 2015'te %14,51 iken 2020'de %17,71 olmuştur. Sanayinin il GSYH'si içindeki payı artış eğilimindedir. Sanayinin il GSYH'si içindeki payı ülke ortalamasından düşüktür. İl imalat GSYH'sinin il toplam GSYH'si içindeki payı ise 2015'te %10,74 iken 2020'de %12,09 olmuştur. İmalatın il toplam GSYH'si içindeki payı dalgalı bir seyir izlemiş olup, ülke ortalamasından düşüktür.

İl sanayi GSYH'sinin ülke sanayi GSYH'si içindeki payı 2015'te %0,86 iken dalgalı bir seyir sonrası 2020'de yine %0,86 olmuştur. İncelenen dönemde il sanayi GSYH'sinin ülke içindeki payı değişmemiştir. İl imalat GSYH'sinin ülke imalat GSYH'si içindeki payı ise 2015'te %0,75 iken 2020'de %0,70 olmuştur. İncelenen dönemde il imalat GSYH'sinin ülke içindeki payı azalmıştır.

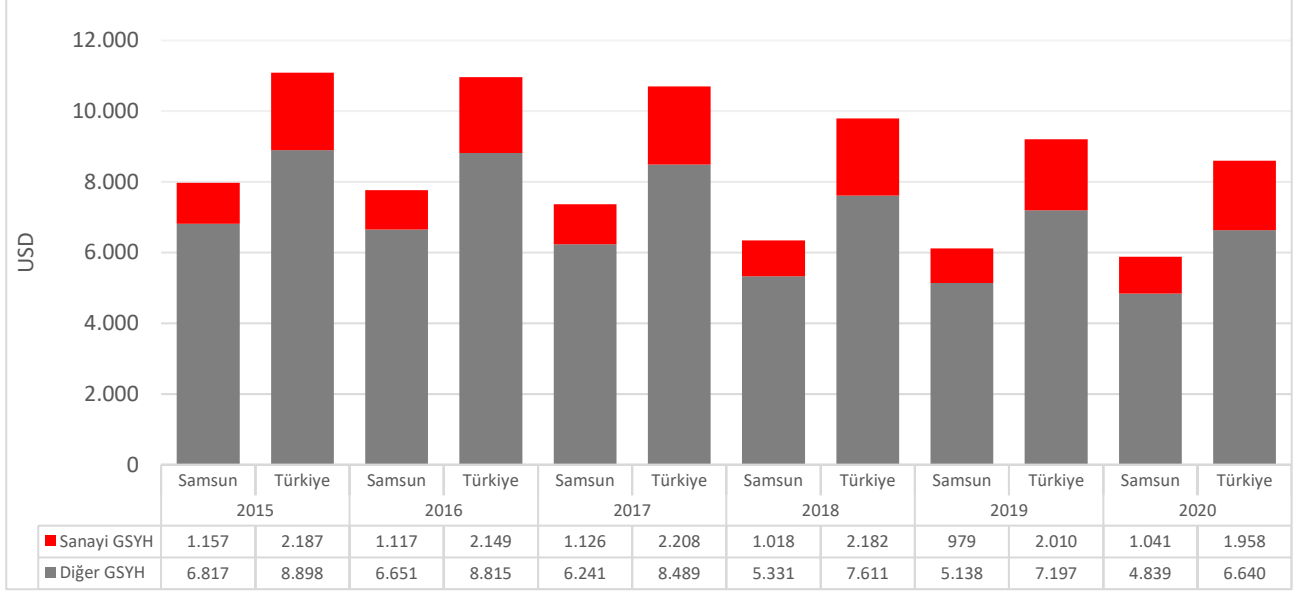
İllerin sanayi GSYH'sine göre yapılan sıralamada Samsun ili 2015'te 21. sırada iken 2020'de 20. sıraya gerilemiştir.

Cari Fiyatlarla Samsun İli GSYH'sinin Gelişimi (2015-2020)

Yıl	Türkiye GSYH			Sektörlerin Türkiye GSYH'si içindeki payları (%)		Samsun GSYH			Sektörlerin Samsun GSYH'si içindeki payları (%)		İlin Türkiye içindeki payları (%)			İlin Türkiye içindeki sırası		
	Milyon TL					Milyon TL										
	Toplam (A)	Sanayi (B)	İmalat (C)	Sanayi (B)/(A)	İmalat (C)/(A)	Toplam (D)	Sanayi (E)	İmalat (F)	Sanayi (E)/(D)	İmalat (F)/(D)	GSYH (D)/(A)	Sanayi GSYH (E)/(B)	İmalat GSYH (F)/(C)	GSYH	Sanayi GSYH	İmalat GSYH
2015	2.350.941	463.829	392.518	19,73	16,70	27.564	4.000	2.959	14,51	10,74	1,172	0,86	0,75	17	21	22
2016	2.626.560	514.902	435.890	19,60	16,60	30.231	4.347	3.266	14,38	10,80	1,151	0,84	0,75	16	20	23
2017	3.133.704	646.827	551.276	20,64	17,59	35.052	5.356	3.989	15,28	11,38	1,119	0,83	0,72	20	21	22
2018	3.758.774	837.564	715.797	22,28	19,04	39.644	6.356	4.693	16,03	11,84	1,055	0,76	0,66	20	24	24
2019	4.317.787	942.677	789.334	21,83	18,28	46.616	7.459	5.075	16,00	10,89	1,080	0,79	0,64	20	22	24
2020	5.046.883	1.149.176	965.341	22,77	19,13	55.979	9.912	6.770	17,71	12,09	1,109	0,86	0,70	20	20	24
2015-2020 değişim (%)	114,67	147,76	145,94			103,09	147,80	128,76								

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ulusal-hesaplar-113&dil=1> , erişim tarihi:9.12.2021

Samsun İli Kişi Başına Sanayi GSYH'sinin Gelişimi (USD)

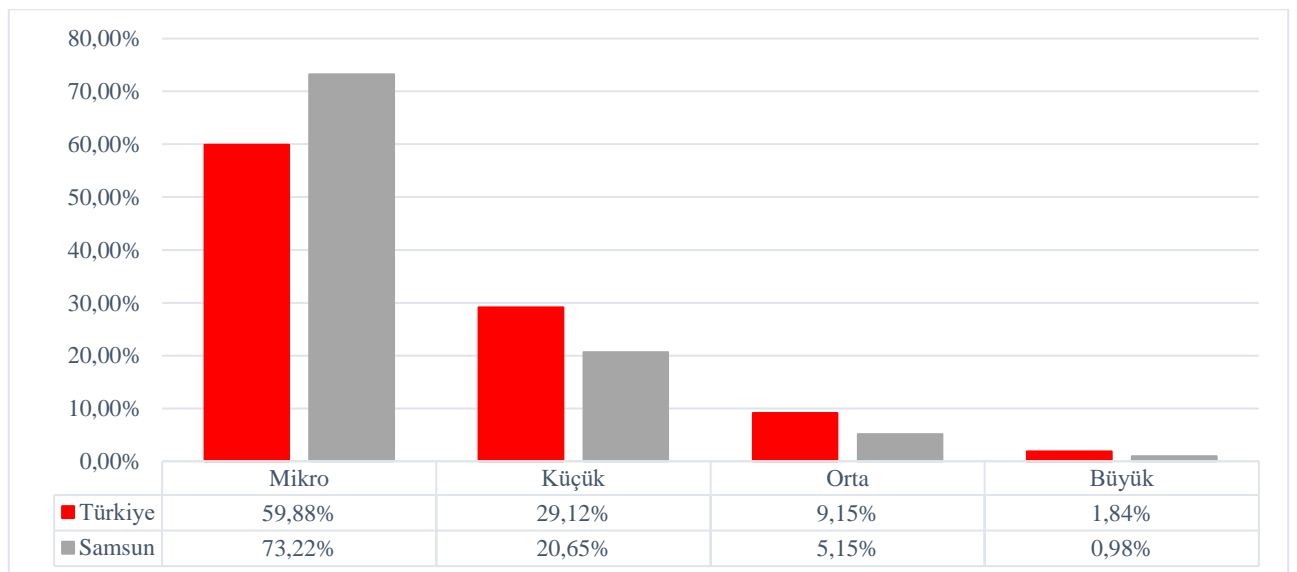
Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ulusal-hesaplar-113&dil=1> (erişim tarihi:9.12.2021) ve <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109> (erişim tarihi 13.09.2021) verilerinden tarafımızca hesaplanmıştır.

2015-2020 döneminde Samsun ilinde kişi başına sanayi GSYH'si 1.157 USD'den 1.041 USD'ye düşmüştür. İl kişi başına sanayi GSYH'si incelenen dönemde ülke ortalamasının altında seyretmiştir.

55.2.2.2 Ölçek Dağılımı

Samsun ilinde 2020 yılında faaliyette bulunan toplam 1942 sanayi işletmesinin %73,22'si mikro, %20,65'i küçük, %5,15'i orta ve %0,98'i büyük ölçekli işletmedir. İldeki işletmelerin ölçek yapısı ülke ortalamalarıyla benzeşmektedir.

Samsun İli Sanayisi Ölçek Dağılımı (2020)

Kaynak: SSBS, rapor tarihi: 30.07.2021

55.2.2.3 İl Sanayinin İlçelere Dağılımı

Samsun İlinde Sanayi İşletmelerinin İlçelere Göre Dağılımı (2020)

İlçeler	Sanayi tesisi sayısı	İldeki payı (%)	İstihdam	İldeki payı (%)
Çarşamba	112	5,91	1.888	5,67
Alaçam	16	0,84	265	0,80
Asarcık	5	0,26	184	0,55
Atakum	110	5,80	945	2,84
Ayvacık	6	0,32	123	0,37
Bafra	261	13,77	2.660	7,99
Canik	195	10,28	1.236	3,71
Havza	63	3,32	710	2,13
İlkadım	279	14,72	2.619	7,86
Kavak	68	3,59	2.227	6,69
Ladik	17	0,90	434	1,30
Salıpazarı	6	0,32	455	1,37
Tekkeköy	574	30,27	14.699	44,13
Terme	117	6,17	2.109	6,33
Vezirköprü	47	2,48	1.144	3,43
Yakakent	5	0,26	106	0,32
Ondokuzmayıs	15	0,79	1.505	4,52
Toplam	1.896	100,00	33.309	100,00

Kaynak: SSBS, rapor tarihi: 30.07.2021

İldeki sanayi kuruluşları Tekkeköy ilçesinde yoğunlaşmıştır. Sanayi tesislerinin %30,27'si, istihdamın ise %44,13'ü bu ilçededir.

55.2.2.4 Sektörel Dağılım

Samsun ilinde sanayi işletmelerinin sektörel dağılımı incelendiğinde; ilk sırada %28,01 ile “gıda ürünlerinin imalatı”, ikinci sırada %15,45 ile “mobilya imalatı”, üçüncü sırada ise %7,36 ile “fabrikasyon metal ürünleri imalatı” alt sektörlerinin yer aldığı görülmektedir. İlde “ham petrol ve doğalgaz çıkarımı” sektöründe faaliyet gösteren işletme yoktur.

Samsun İlinde Sanayi İşletmelerinin Sektörel Dağılımı (2020)

Sektörler (NACE Rev 2)	Türkiye		İl		Türkiye içindeki payı (%)
	İşletme Sayısı	Pay (%)	İşletme Sayısı	Pay (%)	
B. Madencilik ve taş ocakçılığı	4.760	3,61	61	3,14	1,28
05. Kömür ve linyit çıkartılması	230	0,17	1	0,05	0,43
06. Ham petrol ve doğal gaz çıkarımı	105	0,08	0	0,00	0,00
07. Metal cevherleri madenciliği	581	0,44	1	0,05	0,17
08. Diğer madencilik ve taş ocakçılığı	3.844	2,92	59	3,04	1,53
C. İmalat	122.903	93,26	1.854	95,47	1,51
10. Gıda ürünlerinin imalatı	19.729	14,97	544	28,01	2,76
11. İçeceklerin imalatı	503	0,38	1	0,05	0,20
12. Tütün ürünleri imalatı	77	0,06	1	0,05	1,30
13. Tekstil ürünlerinin imalatı	10.337	7,84	25	1,29	0,24
14. Giyim eşyalarının imalatı	7.808	5,92	64	3,30	0,82
15. Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	2.673	2,03	8	0,41	0,30
16. Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ür. im. (mobilya hariç)	5.837	4,43	130	6,69	2,23
17. Kâğıt ve kâğıt ürünlerinin imalatı	2.131	1,62	17	0,88	0,80
18. Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	1.947	1,48	35	1,80	1,80
19. Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	225	0,17	3	0,15	1,33
20. Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	4.039	3,06	44	2,27	1,09
21. Temel eczacılık ürünlerinin ve ecz. ilişkin malz. imalatı	245	0,19	3	0,15	1,22
22. Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	9.362	7,10	134	6,90	1,43
23. Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	7.291	5,53	95	4,89	1,30
24. Ana metal sanayii	3.792	2,88	42	2,16	1,11
25. Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (mak. teçhizat hariç)	13.804	10,47	143	7,36	1,04
26. Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı	1.255	0,95	12	0,62	0,96
27. Elektrikli teçhizat imalatı	3.597	2,73	44	2,27	1,22
28. Başka yerde sınıflandırılmamış makine ekipman imalatı	12.373	9,39	124	6,39	1,00
29. Motorlu kara taşıtı, treyler ve yarı treyler imalatı	2.192	1,66	18	0,93	0,82
30. Diğer ulaşım araçlarının imalatı	629	0,48	4	0,21	0,64
31. Mobilya imalatı	10.539	8,00	300	15,45	2,85
32. Diğer imalatlar	2.518	1,91	63	3,24	2,50
D. Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme ür. ve dağıtımı	4.123	3,13	27	1,39	0,65
35. Elek., gaz, buhar ve havalandırma sist. ür. ve dağıtımı	4.123	3,13	27	1,39	0,65
Sanayi toplamı	131.786	100,00	1.942	100,00	1,47

Kaynak: SSBS, rapor tarihi: 30.07.2021

55.2.2.5 Çalışan Sayısı

Samsun ilinde 2020 yılında sanayi sektöründe toplam 33.589 kişi istihdam edilmiştir. Samsun ilinde sanayi sektörünün istihdamında %20,01 ile gıda ürünleri imalatı, %13,15 ile giyim eşyalarının imalatı, %9,15 ile fabrikasyon metal ürünleri imalatı sektörleri ilk üç sırada yer almaktadır.

Samsun İlinde Sanayi Sektöründe İstihdamın Dağılımı (2020)

Sektörler (NACE Rev 2)	Türkiye		İl		Türkiye içindeki payı (%)
	İstihdam	Pay (%)	İstihdam	Pay (%)	
B. Madencilik ve taş ocakçılığı	137.169	3,54	923	2,75	0,67
05. Kömür ve linyit çıkartılması	40489	1,05	3	0,01	0,01
06. Ham petrol ve doğal gaz çıkarımı	3561	0,09	0	0,00	0,00
07. Metal cevherleri madenciliği	22967	0,59	1	0,00	0,00
08. Diğer madencilik ve taş ocakçılığı	70.152	1,81	919	2,74	1,31
C. İmalat	3.693.408	95,33	32.095	95,55	0,87
10. Gıda ürünlerinin imalatı	477.855	12,33	6.722	20,01	1,41
11. İçeceklerin imalatı	16.350	0,42	61	0,18	0,37
12. Tütün ürünleri imalatı	6.958	0,18	1.220	3,63	17,53
13. Tekstil ürünlerinin imalatı	464.395	11,99	821	2,44	0,18
14. Giyim eşyalarının imalatı	432.491	11,16	4.418	13,15	1,02
15. Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	54.139	1,40	407	1,21	0,75
16. Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ür. im. (mobilya hariç)	59.288	1,53	1.408	4,19	2,37
17. Kâğıt ve kâğıt ürünlerinin imalatı	76.712	1,98	153	0,46	0,20
18. Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	35.704	0,92	248	0,74	0,69
19. Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	13.682	0,35	77	0,23	0,56
20. Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	131.822	3,40	1.123	3,34	0,85
21. Temel eczacılık ürünlerinin ve ecz. ilişkin malz. imalatı	28.161	0,73	208	0,62	0,74
22. Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	239.578	6,18	2.127	6,33	0,89
23. Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	215.558	5,56	1.979	5,89	0,92
24. Ana metal sanayii	167.080	4,31	1.697	5,05	1,02
25. Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (mak. teçhizat hariç)	328.410	8,48	3.075	9,15	0,94
26. Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı	60.493	1,56	144	0,43	0,24
27. Elektrikli teçhizat imalatı	165.319	4,27	867	2,58	0,52
28. Başka yerde sınıflandırılmamış makine ekipman imalatı	266.693	6,88	1.760	5,24	0,66
29. Motorlu kara taşıtı, treyler ve yarı treyler imalatı	192.759	4,98	849	2,53	0,44
30. Diğer ulaşım araçlarının imalatı	67.179	1,73	23	0,07	0,03
31. Mobilya imalatı	138.343	3,57	1.552	4,62	1,12
32. Diğer imalatlar	54.439	1,41	1.156	3,44	2,12
D. Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme ür. ve dağıtımı	43.613	1,13	571	1,70	1,31
35. Elek., gaz, buhar ve havalandırma sist. ür. ve dağıtımı	43.613	1,13	571	1,70	1,31
Sanayi toplamı	3.874.190	100,00	33.589	100,00	0,87

Kaynak: SSBS, rapor tarihi: 30.07.2021

Samsun ilinde çalışan sayısına göre ilk sıralarda bulunan işletmeler aşağıda verilmiştir.

- SAMPA Otomotiv Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi
- British Amerikan Tobacco Tütün Mamulleri Sanayi ve Ticaret Samsun Fabrikası
- Eti Bakır Anonim Şirketi
- Samsun Yurt Savunma Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi
- Novak Konfeksiyon Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi

Samsun İli Sanayi İstihdamının Çalışan Tipine Göre Dağılımı (2020)

Çalışan tipi	Türkiye		Samsun		Türkiye içindeki payı (%)
	Kişi	Pay (%)	Kişi	Pay (%)	
Mühendis	156.876	4,05	1.199	3,57	0,76
Teknisyen	125.367	3,24	1.224	3,64	0,98
Diğer teknik	63.813	1,65	603	1,80	0,94
Usta	270.946	6,99	3.114	9,27	1,15
İşçi	2.615.234	67,50	22.414	66,73	0,86
Kalfa	13.806	0,36	107	0,32	0,78
Çırak	17.185	0,44	326	0,97	1,90
Taşeron işçi	140.954	3,64	823	2,45	0,58
BAĞKUR'lu	51.454	1,33	705	2,10	1,37
İdari personel	418.555	10,80	3.074	9,15	0,73
Toplam	3.874.190	100,00	33.589	100,0	0,87

Kaynak: SSBS, rapor tarihi: 30.07.2021

55.2.3 İl Sanayi Genel Değerlendirme

Samsun ilinin coğrafi konumu ve yapısı, sanayi yatırımları için diğer Karadeniz illerine göre daha avantajlı durumdadır. Şehirde kamuya ait sanayi tesisleri ile başlayan sanayileşme süreci 1980 sonrası dönemde organize sanayi bölgelerinin kurulması ve özel sektör yatırımları ile gelişerek devam etmektedir. Samsun Karadeniz Bölgesi'nin nüfus, sanayi, ticaret, doğal ve kültürel varlıklar ve zenginlikler açısından en büyük ilidir. Verimli Çarşamba ve Bafra ovaları ile bu ovalara hayat veren Yeşilirmak ve Kızılırmak; Samsun'un belirgin coğrafi karakteristik özellikleridir. Bu ovalarda yetiştirilen tarımsal ürünler bölgemizin ticari ve sınai varlığını büyük ölçüde şekillendirmektedir. Bunun yanında ilin lojistik anlamında sahip olduğu fırsatlar sayesinde gerçekleştirilen Samsun Lojistik Merkezi Projesi, Samsun ekonomisi için önümüzdeki yıllarda ciddi bir değer oluşturacaktır.

Samsun, doğal tarihi ve kültürel zenginlikleri, deniz, kara, hava, demiryolu ulaşım olanakları ile bölgenin sanayi potansiyeli en yüksek kentlerinden biridir. Samsun ili 4 ulaşım alt yapısının

buluştuğu stratejik konumu, tarihsel birikimi, tarım ve sanayi potansiyeli, uluslararası ilişkiler ağına yakınlığı, enerji koridorları üzerinde olması, insan zenginliği, eğitilmiş ara eleman ve hizmetler sektöründeki sağlık, turizm ve diğer bütün alanlardaki zenginliğiyle bölgenin belirleyici kentlerinden biridir. Bu doğrultuda büyük ölçekli işletmeleri çekim gücü, işgücü ve yatırım potansiyeli açısından avantajlıdır. Samsun ilinden 2020 yılında İstanbul Sanayi Odası'nca hazırlanan İSO İlk 500'de 6, ikinci 500'de 7 firma yer almıştır.

İlde, ikisi Samsun Merkez Tekkeköy ilçesi, diğerleri Çarşamba, Kavak, Bafra ve Havza ilçelerinde olmak üzere toplam 6 adet OSB bulunmaktadır. Merkezde bulunan OSB'lerden biri Gıda İhtisas OSB'dir. OSB'lerde gıda sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin yanında ağırlıklı olarak makine sanayine yönelik yedek parça, cerrahi el aletleri ve medikal ürünlerin imalatı, mobilya imalatı sektöründe faaliyet gösteren işletmeler yer almaktadır.

55.2.3.1 İl Sanayi Kümelenme Analizi

Bu bölümde il imalat sanayi sektörleri için **istihdam sayıları baz alınarak** “üç yıldız tekniği” ile kümelenme analizi yapılmıştır⁴. Üç yıldız analizinde üç temel kriter seçilmekte ve her sektör (il) için bu kriterlerin değerleri hesaplanmaktadır. Bu kriterler ve hesaplamada kullanılan formüller aşağıda verilmektedir.

Büyüklik (size): İldeki sektör verisinin, sektörün toplam (Türkiye) verisine oranı,

$$\text{Büyüklik (A)} = \frac{\text{Sektörün ildeki istihdamı}}{\text{Sektörün ülkedeki istihdamı}} \quad 1/81$$

Başatlık-baskınlık (dominance): İldeki sektör verisinin, il toplam verisine oranı,

$$\text{Başatlık (Baskınlık) (B)} = \frac{\text{Sektörün ildeki istihdamı}}{\text{İlin sanayi istihdamı}} \quad 1/\text{İldeki sektör sayısı}$$

Uzmanlaşma (specialization)⁵: Sektörün ildeki payının, sektörün ülkedeki payına oranı

$$\text{Uzmanlaşma (C)} = \frac{\text{Sektörün ildeki istihdamı} / \text{İlin sanayi istihdamı}}{\text{Sektörün ülkedeki istihdamı} / \text{Ülkenin sanayi istihdamı}} \quad 1$$

⁴Üç yıldız analizi, Avrupa Komisyonu'nca finanse edilen European Cluster Observatory platformu tarafından geliştirilen bir tekniktir. www.clusterobservatory.eu

⁵Buradaki katsayı, Location Quotient (LQ) katsayısı olarak farklı alanlarda (coğrafi uzmanlaşma, ihracat uzmanlaşması vb.) da kullanılmaktadır.

Üç yıldız analizinde, her bir kriter için bir eşik değer belirlenmekte ve kriterin hesaplanan değeri bu eşik değerini aşarsa, ilgili sektör bu kriterden bir yıldız almaktadır. Üç yıldız analizinde temel sorun, eşik değer belirlenmesidir. Eşik değer uygulanmasında; genelde ilk iki kriter için (büyüklük ve başatlık) farklı eşik değerler baz alınırken, uzmanlaşma eşik değeri genellikle 1 olarak alınmaktadır. Burada yapılacak değerlendirmede imalat sanayinin mekânsal dağılımında Sanayi Sicil Bilgi Sistemi istihdam verileri kullanılmıştır. Sanayi Sicil Bilgi Sistemi'ne kayıtlı NACE Revize 2 ikili düzeyde 28 sektör, bulunmaktadır. Bu sektörlerden 4'ü madencilik, 23'ü imalat ve biri enerji sektörlerindedir.

Objektif ve gerçekçi bir eşik değer belirleyebilmek için aşağıdaki yöntem izlenmiştir.

- **Büyüklik** kriteri için sanayinin ülke genelinde iller arasında dengeli bir dağılımın olması durumunda her ilin eşit pay alacağı bekleneceğinden eşik değer $1/81=0,01235$ alınmıştır. ($A>0,01235$) ise sektörün/faaliyetin ilde büyüklük özelliği gösterdiği kabul edilmiştir.
- **Başatlık** kriteri için her bir alt sektörün il sanayi içindeki payının beklenen değeri ikili düzeyde ilde faaliyette bulunan sektör sayısı kullanılarak hesaplanmıştır. (**1/ilde faaliyette bulunan sektör sayısı**) değeri başatlık eşik değeri olarak kabul edilmiştir. 28 sanayi sektöründen 27'sinde faaliyette bulunulan Samsun için bu değer ($1/27=0,03704$) olacağından başatlık eşik değeri olarak alınmıştır ve ($B>0,03704$) ise sektörün/faaliyetin ilde başatlık özelliği gösterdiği kabul edilmiştir.
- **Uzmanlık** kriteri için sektörün ildeki payının sektörün ülkedeki payına oranının eşit olması bekleneceğinden, eşik değer olarak **1** alınmıştır. ($C>1$) ise sektörün/faaliyetin uzmanlık özelliği gösterdiği kabul edilmiştir.

İl bazında analiz edilen sektörler eşik değeri aştığı her kriter bazında bir yıldız aldığından, herhangi bir kriterin eşik değerini aşan sektör bir yıldız, herhangi iki kriterin eşik değerini aşan sektör iki yıldız, üç kriterde de eşik değerini aşan sektör üç yıldız almaktadır. Üç yıldız alan sektörün o bölgede "kümelenme" gösterdiği kabul edilmektedir.

Sektörlerin aldıkları yıldızlara göre kümelenme düzeylerinin belirlenmesinde; üç yıldız alan yani başatlık, büyüklük ve uzmanlık özelliği olan sektörler/faaliyetler için "olgun küme", iki yıldız alan sektörler/faaliyetler için "potansiyel küme" ve tek yıldız alan sektörler/faaliyetler için de "aday küme" ifadeleri kullanılmıştır.

Samsun ilinde NACE 2, ikili düzeyde istihdama göre sanayinin kümelenme analizinde 2 sektör olgun küme, 10 sektör potansiyel küme, 1 sektör ise aday kümede yer almaktadır. İstihdama göre olgun kümede yer alan faaliyetlerdeki istihdamın İl sanayi istihdamına oranı %24,20, potansiyel kümedeki faaliyetlerdeki istihdamın oranı %55,71, aday kümedeki faaliyetlerdeki istihdamın oranı ise %5,24'tür. Toplamda ise kümelenme özelliği taşıyan (olgun küme, potansiyel küme ya da aday kümede yer alan) gıda ürünlerinin imalat sanayii faaliyetinin il sanayi istihdamına oranı %20,01'dir.

Samsun İlinde NACE Rev2 İkili Düzeyde Sanayinin Kümelmesi (2020)

Sektörler (NACE Rev 2)	Büyüklik (%)	Baskınlık (%)	Uzmanlaşma	Bulunduğu küme
05. Kömür ve linyit çıkartılması	0,01	0,01	0,01	
06. Ham petrol ve doğal gaz çıkarımı	0,00	0,00	0,00	
07. Metal cevherleri madenciligi	0,00	0,00	0,01	
08. Diğer madencilik ve taş ocakçılığı	1,31	2,74	1,51	Potansiyel (**)
10. Gıda ürünlerinin imalatı	1,41	20,01	1,62	Olgun (***)
11. İçeceklerin imalatı	0,37	0,18	0,43	
12. Tütün ürünleri imalatı	17,53	3,63	20,22	Potansiyel (**)
13. Tekstil ürünlerinin imalatı	0,18	2,44	0,20	
14. Giyim eşyalarının imalatı	1,02	13,15	1,18	Potansiyel (**)
15. Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	0,75	1,21	0,87	
16. Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ür.i im. (mobilya hariç)	2,37	4,19	2,74	Olgun (***)
17. Kâğıt ve kâğıt ürünlerinin imalatı	0,20	0,46	0,23	
18. Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	0,69	0,74	0,80	
19. Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	0,56	0,23	0,65	
20. Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	0,85	3,34	0,98	
21. Temel eczacılık ürünlerinin ve ecz. ilişkin malz. imalatı	0,74	0,62	0,85	
22. Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	0,89	6,33	1,02	Potansiyel (**)
23. Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	0,92	5,89	1,06	Potansiyel (**)
24. Ana metal sanayii	1,02	5,05	1,17	Potansiyel (**)
25. Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (mak. teçhizat hariç)	0,94	9,15	1,08	Potansiyel (**)
26. Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı	0,24	0,43	0,27	
27. Elektrikli teçhizat imalatı	0,52	2,58	0,60	
28. Başka yerde sınıflandırılmamış makine ekipman imalatı	0,66	5,24	0,76	Aday (*)
29. Motorlu kara taşıtı, treyler ve yarı treyler imalatı	0,44	2,53	0,51	
30. Diğer ulaşım araçlarının imalatı	0,03	0,07	0,04	
31. Mobilya imalatı	1,12	4,62	1,29	Potansiyel (**)
32. Diğer imalatlar	2,12	3,44	2,45	Potansiyel (**)
35. Elek., gaz, buhar ve havalandırma sist. ür. ve dağıtım	1,31	1,70	1,51	Potansiyel (**)

Kaynak: SSBS, rapor tarihi: 30.07.2021

Not: Büyüklik ve baskınlıkta eşik değerler yüzdeye çevrilerek alınmıştır.

İstihdama göre Samsun ili sanayinde olgun kümede yer alan faaliyetlerden ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri (mobilya hariç) imalatı büyüklük, gıda ürünlerinin imalatı başatlık, ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri (mobilya hariç) imalatı uzmanlık kriterlerine göre ilk sırada olan faaliyetleridir.

55.2.3.2 İl İmalat Sanayinin Teknoloji Düzeyi

Samsun İlinde İmalat Sanayi İşletmelerinin Teknoloji Düzeyine Göre Dağılımı (2020)

Teknoloji düzeyi	İşletme sayısı				Türkiye içindeki payı (%)	İstihdam				Türkiye içindeki payı (%)
	Türkiye	Pay (%)	İl	Pay (%)		Türkiye	Pay (%)	İl	Pay (%)	
Yüksek	1.581	1,29	15	0,81	0,95	108.058	2,93	352	1,10	0,33
Orta-yüksek	23.752	19,33	285	15,37	1,20	806.447	21,83	6.053	18,86	0,75
Orta-düşük	34.380	27,97	415	22,38	1,21	984.296	26,65	8.396	26,16	0,85
Düşük	63.190	51,41	1.139	61,43	1,80	1.794.607	48,59	17.294	53,88	0,96
Toplam	122.903	100,00	1.854	100,00	1,51	3.693.408	100,00	32.095	100,00	0,87

Kaynak: SSBS, rapor tarihi: 30.07.2021

Samsun ilindeki imalat sanayi işletmelerinin %0,81'i yüksek teknoloji ve %15,37'i orta-yüksek teknoloji düzeyindedir. Samsun ilinde, yüksek teknoloji ve orta-yüksek teknoloji düzeyindeki işletme ve istihdam oranları ülke ortalamalarından düşüktür.

55.2.4 İl Sanayinin Enerji Görünümü

Samsun ilindeki elektrik kurulu gücünün yıllar itibariyle gelişimi aşağıdaki tabloda verilmektedir. 2016-2020 döneminde Samsun ilinin elektrik kurulu gücü yıllık ortalama %0,24 azalmıştır. İldeki elektrik üretim tesislerinin kurulu gücü 2020 sonu itibariyle 3.262,85 MW olup, Türkiye elektrik kurulu gücününün %3,4'ü kadardır. 2020 yılında ildeki kurulu gücün %98,67'si lisanslı, %1,33'ü lisanssız tesislerdedir. 2020'de ildeki kurulu gücün %54,4'ü fosil yakıtlı iken %45,5'i yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalıdır.

Samsun İlinin Elektrik Kurulu Gücü

Yıl	Lisanslı (MW)	Değişim (%)	Lisanssız (MW)	Değişim (%)	Toplam (MW)	Değişim (%)	İlin Türkiye içindeki payı (%)		
							Lisanslı kurulu güçte	Lisanssız kurulu güçte	Toplam kurulu güçte
2016	3.293,66	-	0,92	-	3.294,58	-	4,24	0,09	4,18
2017	3.811,17	15,71	7,63	727,55	3.818,80	15,91	4,67	0,24	4,51
2018	3.893,05	2,15	35,41	364,09	3.928,46	2,87	4,68	0,67	4,44
2019	3.387,56	-12,98	41,84	18,16	3.429,40	-12,70	3,99	0,66	3,76
2020	3.219,52	-4,96	43,33	3,56	3.262,85	-4,86	3,61	0,64	3,40

Kaynak: EPDK, Elektrik Piyasası Piyasa Gelişim Raporları (ilgili yıllar),

<https://www.epdk.gov.tr/Detay/Icerik/3-0-167/resmi-istatistikler> , erişim tarihi: 16.09.2021

Samsun ilindeki elektrik üretiminin yıllar itibariyle gelişimi aşağıdaki tabloda verilmektedir. 2016-2020 döneminde Samsun ilinin elektrik üretimi yıllık ortalama %2,10 azalmıştır. İldeki elektrik üretimi 2020 sonu itibariyle 8.806,31 GWh olup, Türkiye elektrik üretiminin %2,88'i kadardır. 2020 yılında ildeki elektriğin %99,5'i lisanslı, %0,51'i lisanssız tesisler tarafından üretilmiştir. 2020'de ildeki elektrik üretiminin %72,66'sı fosil yakıtlar kullanılarak, %27,34'ü ise yenilenebilir kaynaklarla üretilmiştir. İlde biokütle ve termik tesisler olmak üzere 10 adet lisanslı enerji üreten firma mevcuttur. İlde lisanssız enerji üreten 25 firma mevcuttur.

Samsun İlinin Elektrik Üretimi

Yıl	Lisanslı (GWh)	Değişim (%)	Lisanssız (GWh)	Değişim (%)	Toplam (GWh)	Değişim (%)	İlin Türkiye içindeki payı (%)		
							Lisanslı üretimdeki	Lisanssız üretimdeki	Toplam üretimdeki
2016	9.587,54	-	0,11	-	9.587,65	-	3,52	0,01	3,50
2017	11.641,07	21,42	1,08	874,80	11.642,15	21,43	3,98	0,04	3,94
2018	6.968,64	-40,14	32,29	2.892,01	7.000,93	-39,87	2,36	0,39	2,31
2019	6.163,58	-11,55	37,44	15,95	6.201,02	-11,43	2,09	0,38	2,04
2020	8.761,30	42,15	45,01	20,21	8.806,31	42,01	2,98	0,40	2,88

Kaynak: EPDK, Elektrik Piyasası Piyasa Gelişim Raporları (ilgili yıllar),

<https://www.epdk.gov.tr/Detay/Icerik/3-0-167/resmi-istatistikler> , erişim tarihi: 16.09.2021

Samsun ilindeki faturalanan elektrik tüketiminin yıllar itibariyle gelişimi aşağıdaki tabloda verilmektedir. Samsun ilinde sanayinin tükettiği elektrik miktarı 2015 yılında 1.123.339 MWh iken yıllık ortalama %5,36 artarak 2020 yılında 1.458.288 MWh düzeyine çıkmıştır. İncelenen dönemde İlde sanayide kullanılan elektriğin il toplam elektrik kullanımındaki payı dalgalı bir seyir izlemiş olup 2020 yılında %45,09 düzeyindedir. 2015-2020 döneminde İlin sanayideki elektrik tüketiminin ülkenin sanayi elektrik tüketimi içindeki payları dalgalı bir seyir izlemiş olup 2020 yılında %1,46 düzeyindedir. İlin toplam elektrik tüketiminin ülke toplamı içindeki payları da dalgalı bir seyir izlemiş olup 2020 yılında %1,39 düzeyindedir

Samsun İli Sanayinin Faturalanan* Elektrik Tüketimi

Yıl	Sanayi (MWh)	Değişim (%)	Toplam (MWh)	Değişim (%)	Sanayinin ildeki payı (%)	İlin Türkiye içindeki payı (%)	
						Sanayideki	Toplamdaki
2015	1.123.339	-	2.720.117	-	41,30	1,42	1,41
2016	848.837	-24,44	2.488.469	-8,52	34,11	0,94	1,17
2017	1.027.738	21,08	2.749.895	10,51	37,37	1,08	1,22
2018	1.447.995	40,89	3.204.196	16,52	45,19	1,49	1,37
2019	1.277.994	-11,74	3.032.673	-5,35	42,14	1,35	1,32
2020	1.458.288	14,11	3.234.076	6,64	45,09	1,46	1,39

Kaynak: EPDK, Elektrik Piyasası Piyasa Gelişim Raporları (ilgili yıllar),

<https://www.epdk.gov.tr/Detay/Icerik/3-0-167/resmi-istatistikler> , erişim tarihi 16.09.2021

* Faturaya konu edilmeyen teknik ve teknik olmayan kayıplar ile satış kabul edilmeyen tüketimler, bu verilere dâhil değildir.

Samsun ilindeki doğalgaz tüketiminin yıllar itibariyle gelişimi aşağıdaki tabloda verilmektedir. Samsun ilinde sanayinin tükettiği doğalgaz miktarı 2015 yılında 1.271,23 milyon Sm³ iken yıllık ortalama %0,10 azalarak 2020 yılında 1.264,93 milyon Sm³ düzeyine düşmüştür. İncelenen dönemde sanayinin ilin doğalgaz tüketimindeki payı dalgalı bir seyir izlemiş olup, 2020 yılında %79,98 düzeyindedir.

2015-2020 döneminde İlin sanayideki doğalgaz tüketiminin, ülke içindeki payı dalgalı bir seyir izlemiş olup 2020 yılında %4,52 düzeyindedir. İlin toplam doğalgaz tüketiminin ülke toplamı içindeki payları da dalgalı bir seyir izlemiş olup 2020 yılında %3,28 düzeyindedir.

Samsun İli Sanayinin Doğalgaz Tüketimi

Yıl	Sanayi* (Milyon Sm ³)	Değişim (%)	Toplam (Milyon Sm ³)	Değişim (%)	Sanayi sektörünün ildeki payı (%)	İlin Türkiye içindeki payı	
						Sanayideki (%)	Toplamdaki (%)
2015	1.271,23	-	1.467,81	-	86,61	3,82	3,06
2016	1.287,15	1,25	1.505,55	2,57	85,49	4,13	3,25
2017	1.848,52	43,61	2.127,53	41,31	86,89	5,14	3,95
2018	992,16	-46,33	1.250,58	-41,22	79,34	3,11	2,54
2019	718,08	-27,62	1.019,09	-18,51	70,46	2,80	2,25
2020	1.264,93	76,15	1.581,61	55,20	79,98	4,52	3,28

Kaynak: EPDK, Doğal Gaz Piyasası Sektör Raporları (ilgili yıllar),

<https://www.epdk.gov.tr/Detay/Icerik/3-0-167/resmi-istatistikler> , erişim tarihi: 02.09.2021

* Dönüşüm/çevrim, enerji ve sanayi sektörlerinin toplamıdır.

55.3 İL SANAYİNDE ÖNE ÇIKAN YATIRIM ALANLARI

55.3.1 Teşvik Belgesi Kapsamında Yapılan Sanayi Yatırımlarının Sektörel Dağılımı

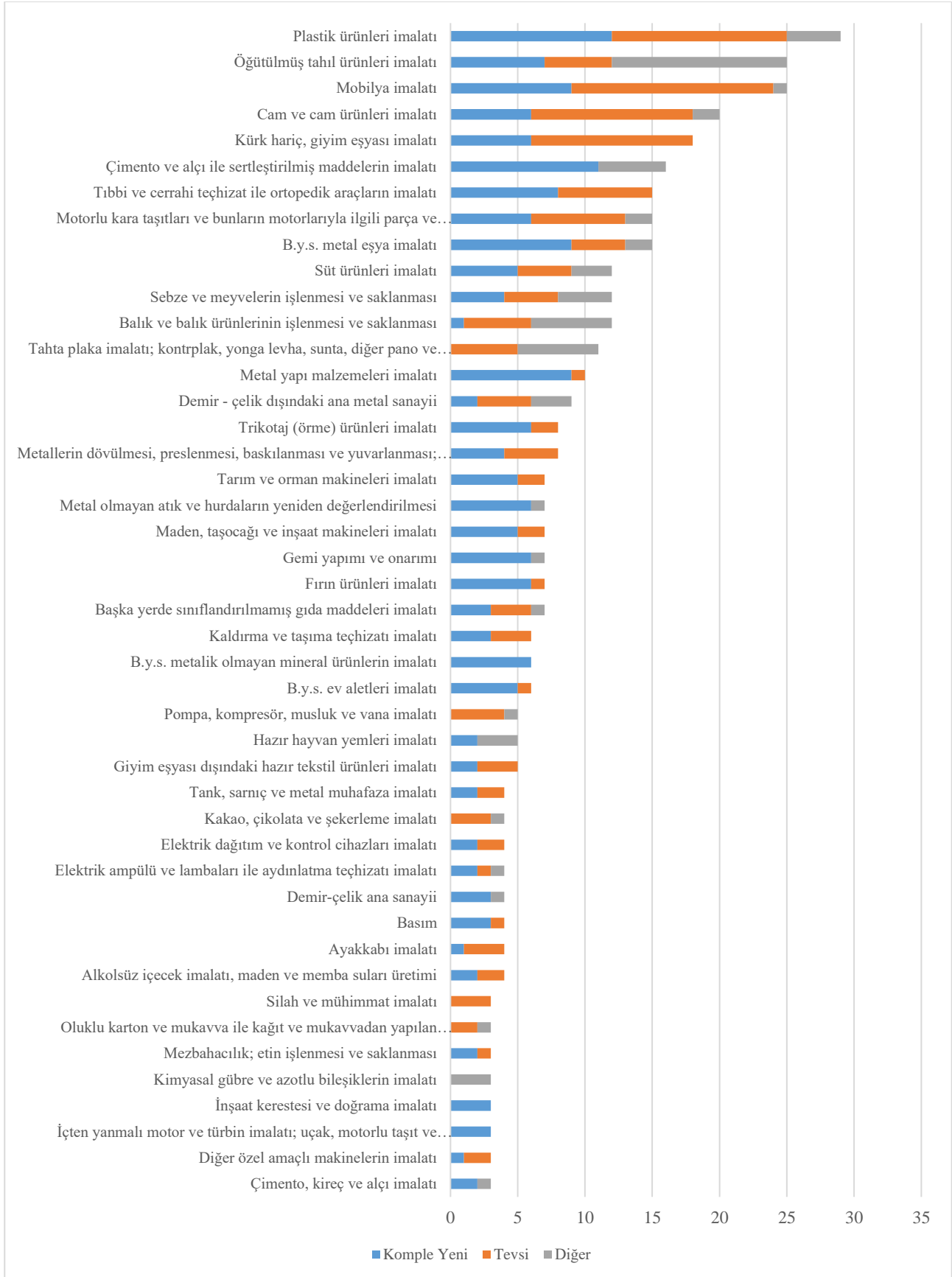
Samsun ilinde 2001-2020 döneminde verilen toplam 831 adet teşvik belgesinin %1,2'si madencilik, %52,11'i imalat ve %6,38'i enerji sektörlerindedir.

Samsun ilinde madencilik sektöründe 2001-2020 döneminde tamamı yerli sermayeli olmak üzere toplam sabit yatırım tutarı 1,17 milyon TL olan, 10 adet yatırım teşvik belgesi verilmiştir. Teşvik belgelerinin 9'u (%90) komple yeni yatırım, 1'i (%10) tevsi cinslerindedir. Yalnız iki alt sektörde yatırım yapılmış olup; bu alt sektörler 9 teşvik belgesi ile "kum, kil ve taşocakçılığı", 1 teşvik belgesi ile "uranyum ve toryum cevherleri hariç; demir dışında kalan metal cevherleri madenciliği"dir.

Samsun ilinde enerji sektöründe 2001-2020 döneminde 3'ü yabancı, 50'si yerli sermayeli olmak üzere toplam sabit yatırım tutarı 3,54 milyon TL olan, 53 adet yatırım teşvik belgesi verilmiştir. Teşvik belgelerinin 51'i (%96,2) komple yeni yatırım, 1'i (%1,89) tevsi, 1'i (%1,89) diğer yatırım cinslerindedir. Yalnız iki alt sektörde yatırım yapılmış olup; bu alt sektörler 48 teşvik belgesi ile "elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı" ve 5 teşvik belgesi ile "gaz üretimi ve dağıtımı"dır.

Samsun ilinde imalat sektöründe 2001-2020 döneminde 13'ü yabancı, 420'si yerli sermayeli olmak üzere toplam sabit yatırım tutarı 4,80 milyon TL olan, 433 adet yatırım teşvik belgesi verilmiştir. Teşvik belgelerinin 205'i (%47,3) komple yeni yatırım, 156'sı (%36,02) tevsi, 72'si (%16,7) diğer yatırım cinslerindedir. Teşvik belgesi sayısına göre en çok yatırım yapılan alt sektörler 29 teşvik belgesi ile "plastik ürünleri imalatı", yirmi beşer teşvik belgesi ile "öğütülmüş tahıl ürünleri imalatı" ve "mobilya imalatı" ile 20 teşvik belgesi ile "cam ve cam ürünleri imalatı" alt sektörleridir.

Yatırımın Cinsine Göre Samsun İlinde En Çok Teşvik Belgesi Verilen İmalat Alt Sektörleri (2001-2020)

Kaynak: TUYSGM, erişim tarihi: 07.09.2021

55.3.2 İldeki Yatırımların Özellikleri

Samsun ili iklim, toprak, tecrübe ve topoğrafya gibi doğal kaynakların, üretime elverişli olması nedeniyle sebzeçilik ve meyvecilik, tarla bitkileri, su ürünleri ve hayvancılık alt sektörlerinin gelişmesi için cazibe merkezidir. Ucuz işgücü ile hava, kara, deniz ve demir yollarının sağladığı lojistik imkânlar, sektör firmalarına önemli bir rekabet gücü kazandırmaktadır. Yabancı yatırımcılar için kışlık sebze başta olmak üzere, organik ürünler, iyi tarım ürünleri, tohum, fide, fidan, depolama, lojistik, anlaşmalı çiftçilik, unlu mamuller, gıda ürünleri işleme ve paketleme gibi özellikle katma değer sağlayıcı alanlarda oldukça caziptir. Samsun ili gıda ve içecek imalatına yönelik işletmelerin kümelenme gösterdiği iller arasındadır. Tıbbi cerrahi el aletleri üretiminde önemli bir kümelenme ve üretim merkezlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. İlde bulunan OSB'lerde özellikle otomotiv yedek parça, pompa, vana, döküm, kalıpcılık, demir çelik-ana metal sanayi, cerrahi el aletleri, mobilya, un-yem, helva-şekerleme-reçel, bakliyat-gıda, balık işleme tesisleri, ilçelerde ise gıda(un-yem-fındık-çeltik-balıkçılık-tavukçuluk) ve orman ürünleri sektörleri ağırlıklı sektörler olarak öne çıkmakta ve faaliyet göstermektedir. 2018 yılında hizmete giren Lojistik Merkezi; Samsun kentinin, Karadeniz bölgesinin ve ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Samsun, lojistik sektöründe yapılacak yeni yatırımlar için yüksek potansiyele sahiptir. Yarattığı katma değer ve yüksek istihdam potansiyeli ile ülke ekonomisinde önemli bir yere sahip olan mobilya sektörü, Samsun ekonomisi için de oldukça önemlidir. Samsun ili aynı zamanda bölgenin enerji sektöründeki konumuyla bir enerji üssü haline gelmiştir. Zengin enerji kaynaklarına yakınlığı ve uluslararası ticari ilişkileriyle çoklu enerji merkezidir.

55.3.3 İldeki Potansiyel Yatırım Alanları

Gıda tarım ve hayvancılık sektörü

- Entegre su ürünleri işleme ve paketleme tesisi
- Entegre et ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri tesisleri
- Yaş sebze-meyve ürünleri işleme ve paketleme tesisi
- Un ve unlu mamuller üretim tesisi
- Helva, lokum, şekerleme, reçel ve marmelat üretim tesisi
- Makarna üretim tesisi
- Bisküvi ve gofret üretim tesisi
- Kurutulmuş sebze imalat tesisi
- Maya üretim tesisi
- Konserve, salça, meyve suyu ve benzeri ürünlerin üretim tesisleri
- Bakliyat paketleme ve tasnifleme tesisi
- Mısır ürünleri entegre tesisleri (mısır unu, irmiği, cipsi vb.)
- Fındık işleme (fındık unu, püresi, yağı vb.) ve çikolata üretim tesisleri
- Entegre çeltik işleme tesisleri
- Soğuk hava deposu yatırımları

Enerji

- *Rüzgâr enerjisi yatırımları*
- *Jeotermal enerji yatırımları*
- *Biyoenerji yatırımları*

Orman

- *MDF üretim tesisi*
- *Parke ve yer döşemeleri üretim tesisi*
- *Sunta üretim tesisi*
- *Entegre mobilya imalat tesisi*

Diğer sektörler

- *Makine metal sanayi yatırımları*
- *Savunma sanayiine yönelik yatırımlar*
- *Medikal ürünler sektörü (tıbbi cerrahi el aletleri üretimi) yatırımları*
- *Ana metal sanayi yatırımları*
- *Kalıpcılık*
- *Otomotiv yedek parça üretimi*
- *Tersane-yan sanayi yatırımları*
- *Plastik, enjeksiyon ve kauçuk üretimi*
- *Medikal Sanayi Sektörü*
- *Uluslararası parsiyel taşımacılık (lojistik) yatırımları*
- *Ticari finansal aracılık hizmetleri yatırımları*
- *Ticari araştırma ve danışmanlık hizmetleri (uluslararası) yatırımları*
- *Uluslararası pazarlama hizmetleri yatırımları*
- *Kireç, çimento, hazır beton tesisleri*
- *Tekstil sektörü (hazır giyim ve çorap üretimi, örme eşya) yatırımları*
- *Tarım ilaçları üretim tesisi*
- *Veteriner ilaçları üretim tesisi*
- *Gübre üretim tesisi*
- *Boya üretim tesisi*
- *Hazır beton üretim tesisi*
- *Optik cam üretim tesisi*
- *Elektrolitik tel (kablo ve emaye tel-fiber optik) üretim tesisi*
- *PVC esaslı kapı ve pencere üretim tesisi*
- *Poliüretan sünger üretim tesisi*
- *Poliüretan malzeme esaslı otomotiv yan sanayi yatırımları*
- *Tarım alet ve makinaları üretim tesisi*
- *Prefabrik yapı elemanları üretim tesisi*
- *Elektrikli ev aletleri üretim tesisi*

55.4 SANAYİ ALANLARI

Samsun ilinde; ikisi Samsun merkez Tekkeköy ilçesinde, diğerleri Çarşamba, Kavak, Bafra ve Havza ilçelerinde olmak üzere 6 OSB, 7'si Bakanlığımızdan kredili toplam 19 sanayi sitesi (SS) ve 1 serbest bölge bulunmaktadır. Sanayi alanlarının toplam büyüklüğü 2020 yılı itibariyle 1.183,6 hektardır. Ayrıca Bafra ilçesinde Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde Bafra Sera OSB bulunmaktadır. Merkezde bulunan OSB'lerden biri Gıda İhtisas OSB'dir. OSB'lerde gıda sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin yanında ağırlıklı olarak makine sanayine yönelik yedek parça, cerrahi el aletleri ve medikal ürünlerin imalatı, mobilya imalatı sektöründe faaliyet gösteren işletmeler yer almaktadır.

Samsun İli Sanayi Alanları

Yıl	OSB		Sanayi sitesi *		Endüstri bölgesi		Serbest bölge		Diğer		Toplam	
	Alan (ha)	Değişim (%)	Alan (ha)	Değişim (%)	Alan (ha)	Değişim (%)	Alan (ha)	Değişim (%)	Alan (ha)	Değişim (%)	Alan (ha)	Değişim (%)
2015	671,0		321,3	-	0,0	-	7,3	-	0,0	-	999,6	
2016	671,0	0,0	321,3	0,0	0,0	-	7,3	0,0	0,0	-	999,6	0,0
2017	753,0	12,2	331,3	3,1	0,0	-	7,3	0,0	0,0	-	1.091,6	9,2
2018	775,0	2,9	331,3	0,0	0,0	-	7,3	0,0	0,0	-	1.113,6	2,0
2019	775,0	0,0	331,3	0,0	0,0	-	7,3	0,0	0,0	-	1.113,6	0,0
2020	775,0	0,0	401,3	21,1	0,0	-	7,3	0,0	0,0	-	1.183,6	6,3

Kaynak: OSB Müdürlükleri

2020 yılında ildeki sanayi alanlarının %65,48'i OSB'lerde, %33,91'i SS'lerde, %0,61'i serbest bölgededir. İldeki sanayi alanlarında 2015-2020 döneminde toplamda %18,41 artış olmuştur. En yüksek oranlı artış %24,9 ile OSB alanlarında gerçekleşmiştir.

İl merkezinde bulunan Organize Sanayi Bölgelerinin tamamen dolu olması ve il merkezinde sanayi alanı ihtiyacı konusunda yoğun talep olması nedeniyle Gelemen mevki tersaneler bölgesinde yeni OSB kurulması çalışmaları başlatılmış ve son aşamaya gelinmiştir. Bu bölgede 281 hektar alanda OSB kurulması için çalışmalar hızla yürütülmektedir.

İlde gelecekte sanayi alanı ihtiyacı olması durumu dikkate alınarak mevcut OSB'lerin bazılarında genişleme alanı oluşturulmuştur. Bu kapsamda Havza OSB alanının bitişiğinde 375 hektar, Kavak OSB 2.Etap alanının bitişiğinde 55 hektarlık alanlar genişleme için uygun hale getirilmiştir.

İl merkezinde sıkışan ve sorunlar yaşanan Gülsan SS ve Eski SS'nin taşınması amacıyla sanayi alanı oluşturulmuş ve Toybelen Mevkiinde TOKİ tarafından sanayi sitesi inşaatı çalışmaları başlatılmıştır.

55.4.1 Organize Sanayi Bölgeleri

Samsun ilinde 2'si ihtisas OSB olmak üzere sicil almış 6 OSB vardır. OSB'lerden 5'i faaliyete geçmiş olup, tüzel kişiliğini kazanan Çarşamba OSB'de altyapı proje işlemleri, Havza OSB ilave alanında ise altyapı inşaatı başlamıştır. İlde Samsun Yeni OSB'nin planlama çalışmaları başlamış, ancak henüz yatırım programına alınmamıştır.

Samsun İli Organize Sanayi Bölgeleri

OSB adı	Kuruluş yılı	Faaliyete başlama yılı	Bölge alanı (ha)	Toplam parsel sayısı (A) *	Tahsis edilen parsellerin sayısı				Boş parsel sayısı	Üretimdeki toplam fabrika sayısı	İstihdam
					Toplam (B+C+D)	Üretim (B)	İnşaat (C)	Proje (D)			
Samsun Merkez	1981	1989	161,0	103	103	99	3	1	0	84	6.738
Kavak	1993	2000	140,0	67	47	30	12	5	20	26	559
Bafra Karma ve Medikal İhtisas	1998	2001	228,0	136	54	30	13	11	82	34	1.000
Samsun Gıda İhtisas	2007	2010	67,0	43	25	17	7	1	19	18	561
Havza	2007	2016	97,0	46	14	1	5	8	30	1	40
Çarşamba	2017		82,0	42	0	0	0	0	42	0	0
Toplam			775,0	437	243	177	40	26	193	163	8.898

Kaynak: OSB Müdürlükleri

Veriler 31.12.2020 tarihi itibarıyla.

55.4.1.1 Altyapı İnşaatı Tamamlanan Organize Sanayi Bölgeleri

- **Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesi (Sicil No: 26)**
  - Toplam alan 161 hektardır.
  - Bölgede 103 sanayi parseli mevcuttur.
  - 84 firma faaliyettedir. 6738 kişi istihdam edilmektedir.
  - Tahsis doluluk oranı %100, proje doluluk oranı %99'dur.
  - OSB'de Yeşilyurt MYO bulunmaktadır.
  - OSB elektrik tüketim miktarı 729.709.590 kwh
  - OSB doğalgaz tüketim miktarı 127.446.876 m³'tür.
  - OSB su tüketim miktarı 607.680 m³'tür.
  - Ağırlıklı sektör grubu; tıbbi ve cerrahi aletler, gıda, mobilya, metal ürünleri imalatı sanayidir.

- **Kavak Organize Sanayi Bölgesi (Sicil No:27)**
  - Toplam alan 140 hektardır.
  - Bölgede 67 sanayi parseli mevcuttur.
  - 26 firma faaliyettedir. 559 kişi istihdam edilmektedir.
  - Tahsis doluluk oranı %70,1, proje doluluk oranı %62,7'dir.
  - OSB elektrik tüketim miktarı 14.015.860 kwh'dir.
  - OSB su tüketim miktarı 8.280 m³tür.
  - Ağırlıklı sektör grubu; gıda, tarım, metal ürünleri, mobilya imalatı sanayidir.
- **Bafra Karma ve Medikal İhtisas Organize Sanayi Bölgesi (Sicil No:104)**
  - Toplam alan 228 hektardır.
  - Bölgede 136 sanayi parseli mevcuttur.
  - 34 firma faaliyettedir. 1000 kişi istihdam edilmektedir.
  - Tahsis doluluk oranı %39,7, proje doluluk oranı %31,6'dır.
  - OSB elektrik tüketim miktarı 10.460.371 kwh'dir.
  - OSB doğalgaz tüketim miktarı 51.795 m³
  - OSB su tüketim miktarı 108.911 m³tür.
  - Ağırlıklı sektör grubu; gıda, tarım, metal ürünleri imalatı sanayidir.
- **Samsun Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi (Sicil No: 252)**
  - Toplam alan 67 hektardır.
  - Bölgede 43 sanayi parseli mevcuttur.
  - 18 firma faaliyettedir. 561 kişi istihdam edilmektedir.
  - Tahsis doluluk oranı %58,1, proje doluluk oranı %55,8'dir.
  - OSB elektrik tüketim miktarı 45.865.258 kwh'dir.
  - OSB su tüketim miktarı 55.465 m³tür.
  - Ağırlıklı sektör grubu; gıda ürünleri imalatı sanayidir.
- **Havza Organize Sanayi Bölgesi (Sicil No:251)**
  - Toplam alan 97 hektardır.
  - Bölgede 46 sanayi parseli mevcuttur.

- 1 firma faaliyettedir. 40 kişi istihdam edilmektedir.
- Tahsis doluluk oranı %30,4, proje doluluk oranı %13'tür.
- OSB elektrik tüketim miktarı 103.533 kwh'dir.
- OSB su tüketim miktarı 3.000 m³'tür.
- Ağırlıklı sektör grubu; gıda, tarım, metal ürünleri imalatı sanayidir.

55.4.1.2 Altyapı İnşaatı Devam Eden Organize Sanayi Bölgeleri

Samsun İli Devam Eden Organize Sanayi Bölgeleri

OSB unvanı	Kuruluş / ilave alan kararı yılı	Alan (hektar)	Sanayi parseli sayısı	Altyapı tamamlanma oranı (%)					
				Yol	Elektrik	Su	Doğalgaz	Telekomünikasyon	Aritma
Çarşamba OSB	2017	82	42	0	0	0	0	0	0

- **Çarşamba Organize Sanayi Bölgesi (Sicil No: 338)**
  - OSB tüzel kişiliğini kazanmış olup, altyapı proje işlemleri başlamıştır.

55.4.1.3 Yatırım Programında Yer Almayan Organize Sanayi Bölgesi Projeleri

- **Samsun Yeni Organize Sanayi Bölgesi**
  - Samsun Yeni OSB kuruluş çalışmaları devam etmektedir.

55.4.2 Sanayi Siteleri

55.4.2.1 Altyapı İnşaatı Tamamlanan Sanayi Siteleri

Samsun ilinde, 7'si Bakanlığımızdan kredili toplam 19 sanayi sitesi (SS) vardır. Tablodaki ilk 7 SS'nin altyapısı/ üstyapısı Bakanlığımız kredisi ile yapılmıştır.

Samsun İli Tamamlanan Sanayi Siteleri

SS unvanı	İlçesi	Kuruluş yılı	Faaliyete başlama yılı	Alan (hektar)	Toplam işyeri sayısı	Dolu işyeri sayısı	Boş işyeri sayısı	Doluluk oranı (%)	Toplam istihdam	Ortalama istihdam
Samsun Eski SS	Canik	1966	1974	24,8	655	655	0	100,0	2.500	3,8
Bafra SS	Bafra	1968	1983	23,0	315	310	5	98,4	750	2,4
Çarşamba SS	Çarşamba	1972	1992	31,0	730	730	0	100,0	2.200	3,0
Vezirköprü SS	Vezirköprü	1975	1992	2,0	310	310	0	100,0	1.000	3,2
Lâdik SS	Lâdik	1976	1991	7,0	95	65	30	68,4	180	2,8
Samsun 19 Mayıs SS	Tekkeköy	1984	1995	62,0	1150	1150	0	100,0	3.300	2,9
Bafra Kızılırmak SS	Bafra	1984	1999	3,0	235	235	0	100,0	500	2,1
Samsun Gülsan SS	Canik	1975	1982	25,0	1800	1800	0	100,0	7.000	3,9
Alaçam SS	Alaçam	1975	1993	18,0	180	130	50	72,2	400	3,1
Havza SS	Havza	1976	1989	3,0	120	120	0	100,0	220	1,8
Terme SS	Terme	1979	1981	8,0	450	450	0	100,0	1.200	2,7
Samsun İlkadım SS	Tekkeköy	1980	1995	45,0	970	970	0	100,0	1.800	1,9
Samsun Kirazlık Örnek SS	Tekkeköy	1984	1995	48,0	535	535	0	100,0	1.200	2,2
Samsun 19 Mayıs İlçesi SS	19 Mayıs	1988	1990	1,5	110	110	0	100,0	150	1,4
Havza 25 Mayıs SS	Havza	1991	2007	1,3	53	53	0	100,0	75	1,4
Samsun Güney SS	İlkadım	2009	2020	16,0	130	35	95	26,9	700	20,0
Asarcık Örnek SS	Asarcık	2015	-	1,7	98	0	98	0,0	0	-
Vezirköprü Karma SS	Vezirköprü	2015	2018	1,0	9	9	0	100,0	50	5,6
Terme İmalatçılar SS	Terme	2017	2021	10,0	156	50	106	32,1	300	6,0
Toplam				331,3	8101	7717	384	95,3	23.525	3,0

Kaynak: SBGM

Samsun Güney SS'de işyeri kapalı alanları 880 metrekaredir. Diğer SS'lerdeki işyerlerinden daha büyük bir alana sahip olan işyerlerinde küçük ölçekli işletmeler faaliyet göstermektedir. Diğer sanayi sitelerindeki işyerlerinde faaliyet gösteren işletmeler genellikle mikro ölçeklidir.

55.4.2.2 Altyapı İnşaatı Devam Eden Sanayi Siteleri

Samsun İli Yapımı Devam Eden Sanayi Siteleri

SS unvanı	Kuruluş yılı	Alan (hektar)	Toplam işyeri sayısı	İnşaata başlama yılı	Tamamlanma oranı (%)
Toybelen SS	2020	70	1608	2020	10

- **Toybelen Sanayi Sitesi**

- İl merkezinde sıkışan ve sorunlara neden olan Gülsan SS ve Eski SS'nin taşınması amacıyla sanayi alanı oluşturulmuş ve Toybelen Mevkiinde TOKİ tarafından sanayi sitesi inşaatı çalışmalarına başlanmıştır.

55.4.2.3 Yatırım Programında Yer Almayan Sanayi Sitesi Projeleri

Yatırım programında yer almayan sanayi sitesi projesi yoktur.

55.4.3 Endüstri Bölgeleri

İlde endüstri bölgesi bulunmamaktadır.

55.4.4 Serbest Bölgeler

Samsun Serbest Bölgesi, 20.03.1998'de kurulmuş olup, 7,3 hektar büyüklüğündedir. Bölgede yer alan firmalar ağaç masif panel, tıbbi malzeme, ilaç dolumu, ilaç ampülü üretimi sektörlerinde faaliyet göstermektedir.

55.5 TEKNOLOJİK DÖNÜŞÜM FAALİYETLERİ

55.5.1 Ar-Ge ve Yenilik Faaliyetleri

Bakanlığımız sanayide teknolojik dönüşümü sağlayarak ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için 5746 sayılı Kanun çerçevesinde teknoloji merkezleri, Ar-Ge merkezleri ve tasarım merkezlerinde yürütülen Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerine birçok destek ve teşvik vermektedir. Samsun ilinde teknolojik dönüşüm faaliyetleri nedeniyle Bakanlığımızın 5746 sayılı Kanun kapsamında verdiği destek ve teşviklerden yararlanan birimler tabloda verilmiştir.

Samsun İlinde Teknolojik Dönüşüm Faaliyetlerinde Bulunan Birimler

Birim	Sektör	Birim sayısı
Ar-Ge merkezi		
Borsan Kablo Elektrik Aydınlatma İnşaat Sanayi ve T.A.Ş	Elektrik-Elektronik	1
SAMPA Otomotiv Sanayi ve T.A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi	1
Samsun Yurt Savunma Sanayi ve T.A.Ş.	Savunma Sanayi	1
Toplam Ar-Ge merkezi		3
Teknoloji geliştirme bölgesi		
Samsun Teknopark		1
Toplam TGB		1
Genel toplam		4

Kaynak: <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler> (31.12.2020 tarihi itibarıyla)

Samsun Teknopark bünyesinde 75 firma aktiftir. Firmaların %61'i yazılım bilişim alanında, %8'i enerji sektöründe, %8'i makine teçhizat imalatında, %10'u tarım alanında, %13'ü ise ambalaj, gıda, elektronik, imalat sanayi, inşaat, medikal, kimya, otomotiv yan sanayi ve telekomünikasyon gibi çeşitli diğer sektörlerde faaliyet göstermektedir.

Sanayimizin teknoloji düzeyinin artırılmasına yönelik olarak Bakanlığımız ilgili kurumları tarafından birçok program yürütülmektedir. Samsun ilinde bu programlar kapsamında verilen KOSGEB destekleri aşağıda 55.6.3 başlığında Ar-Ge, teknolojik üretim ve yerleştirme desteklerinde verilmiştir. TÜBİTAK destekleri ise 55.6.4 başlığında verilmiştir.

Bakanlığımızca 2014 yılından itibaren Ar-Ge projeleri sonucu ortaya çıkmış olan mal ve hizmetler için Teknolojik Ürün Deneyim (TÜR) Belgesi düzenlenmektedir. Söz konusu mal ve hizmet sahipleri bu belge ile iş deneyim belgesi olmadan da kamu ihalelerine girebilmektedir. Bakanlığımızca 2014-

2020 döneminde düzenlenen 911 adet TÜR Belgesinin 4'ü Samsun ilinde faaliyet gösteren işletmelere verilmiştir⁶.

55.5.2 Fikri Mülkiyet Hakları

Samsun İli Faydalı Model, Marka, Patent ve Tasarım Başvuru İstatistikleri

Faaliyet	2015-2019		2020	
	Sayı	Türkiye içindeki payı (%)	Sayı	Türkiye içindeki payı (%)
Marka	3.757	0,72	1.303	0,84
Patent	219	0,61	59	0,72
Faydalı model	120	0,76	20	0,56
Dosya sayısı	148	0,36	119	1,20
Tasarım sayısı	456	0,24	261	0,62

Kaynak: <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/statistics/>, erişim tarihi: 11.08.2021

Samsun ilinin marka başvuru sayısında 2020 yılında önceki yıla göre artış görülürken patent başvuru sayılarında önceki yıla göre azalış görülmüştür. Faydalı model başvuru sayılarında ise 2020 yılında önceki yıla göre değişiklik görülmemiştir. Tasarım başvuru sayılarında 2020 yılında önceki yıla göre artış görülmüştür.

⁶ Milli Teknoloji Genel Müdürlüğü

55.6 BAKANLIĞIMIZ TARAFINDAN SAĞLANAN DESTEKLER

55.6.1 Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğüne Sağlanan Destekler

15.06.2012 tarih ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren teşvik sistemi 4 farklı uygulamadan oluşmaktadır:

- **Genel teşvik uygulamaları;** teşvik edilmeyecek yatırım konuları dışında kalan tüm yatırımları kapsamaktadır.
- **Bölgesel teşvik uygulamaları;** iller arasındaki gelişmişlik farkını azaltmayı ve illerin üretim ve ihracat potansiyellerini artırmayı hedeflemektedir.
- **Öncelikli yatırımların teşviki;** belirli yatırım konularının 5. Bölge destekleri ile desteklenmesi hedeflenmektedir.
- **Stratejik yatırımların teşviki;** cari açığın azaltılmasına katkı sağlayacak katma değeri yüksek yatırımlar desteklenmektedir.

Bu uygulamalar kapsamında ulusal veya uluslararası sermayeli firmalar tarafından ülkemizde gerçekleştirilecek yatırım projelerine sağlanacak destek unsurları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Destek unsurları	Genel teşvik uygulamaları	Bölgesel teşvik uygulamaları	Öncelikli yatırımların teşviki	Stratejik yatırımların teşviki
KDV istisnası	✓	✓	✓	✓
Gümrük vergisi muafiyeti	✓	✓	✓	✓
Vergi indirimi		✓	✓	✓
Sigorta primi işveren hissesi desteği		✓	✓	✓
Sigorta primi (işçi hissesi) desteği*		✓	✓	✓
Faiz veya kâr payı desteği **		✓	✓	✓
Yatırım yeri tahsisi		✓	✓	✓
KDV iadesi***				✓

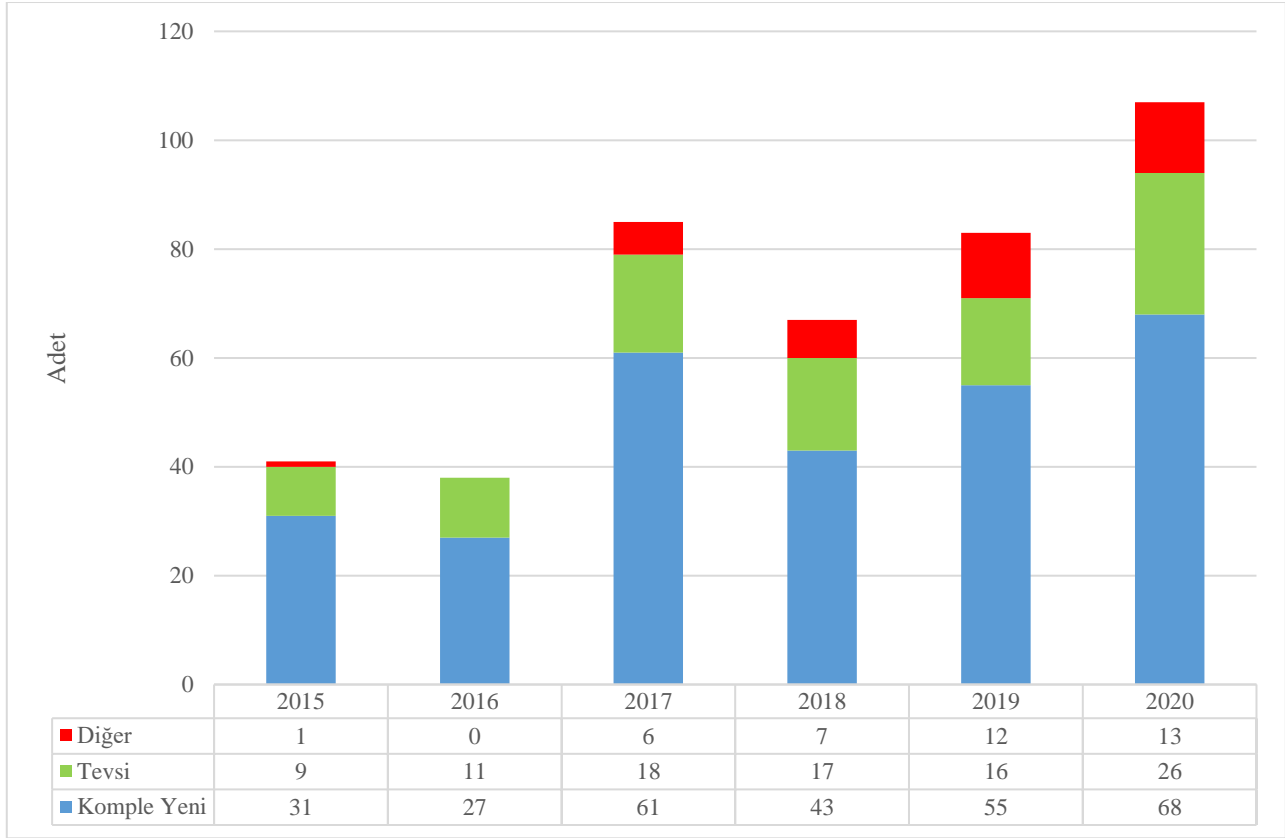
* Yatırımın 6. Bölgede yapılması halinde veya Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı (TOSHP) kapsamında desteklenen stratejik yatırımlara sağlanır.

**Yatırımın bölgesel teşvik uygulamalarında 3., 4., 5. veya 6. bölgelerde gerçekleştirilmesi halinde sağlanır.

*** Sabit yatırım tutarı 500 milyon TL üzerinde olan stratejik yatırımlara sağlanır.

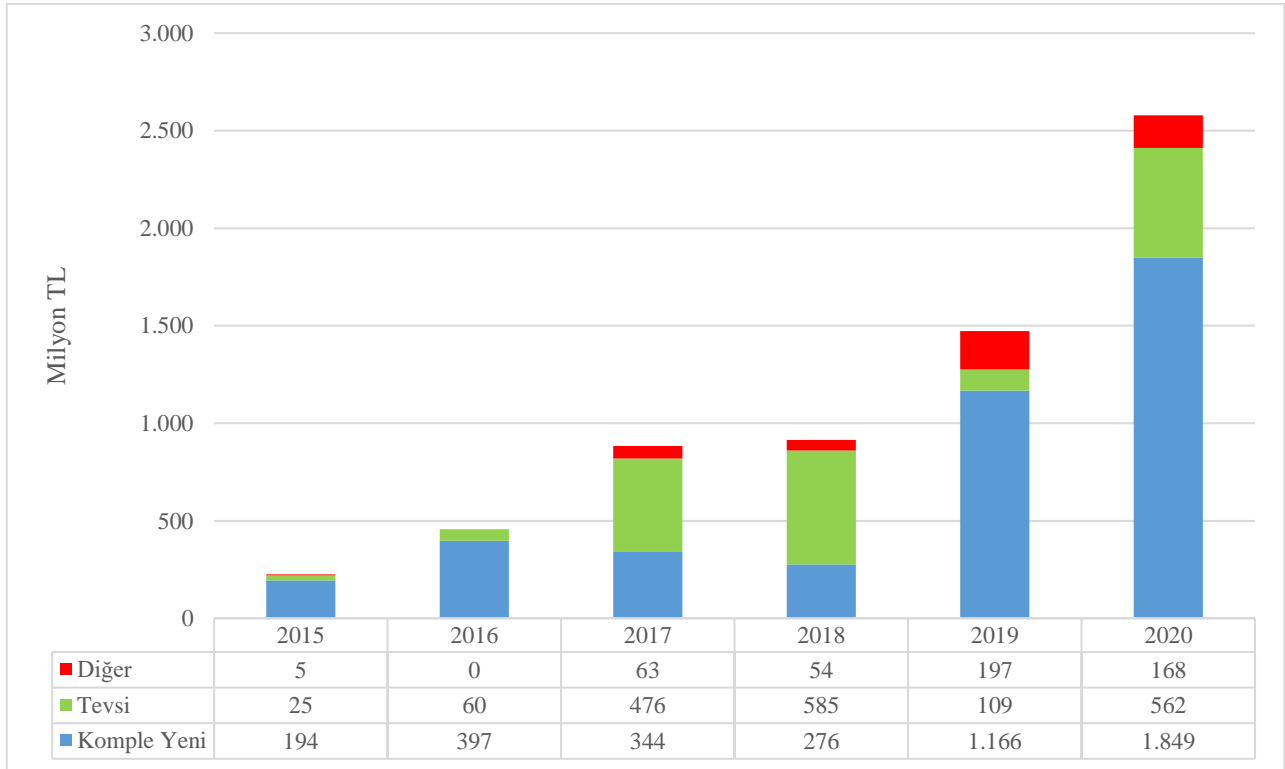
Samsun ili 2015-2020 dönemi teşvik belgesi istatistikleri aşağıdaki tablolarda verilmektedir. Söz konusu dönemde Samsun ilinde 285'i komple yeni yatırım, 97'si tevsi ve 39'u diğer olmak üzere toplam 421 teşvik belgesi verilmiş, bu kapsamda yapılacak yatırımlarla 10.875 istihdam yaratılması öngörülmüştür.

Samsun İlinde Yıllara Göre Düzenlenen Teşvik Belgesi Sayıları (2015-2020)

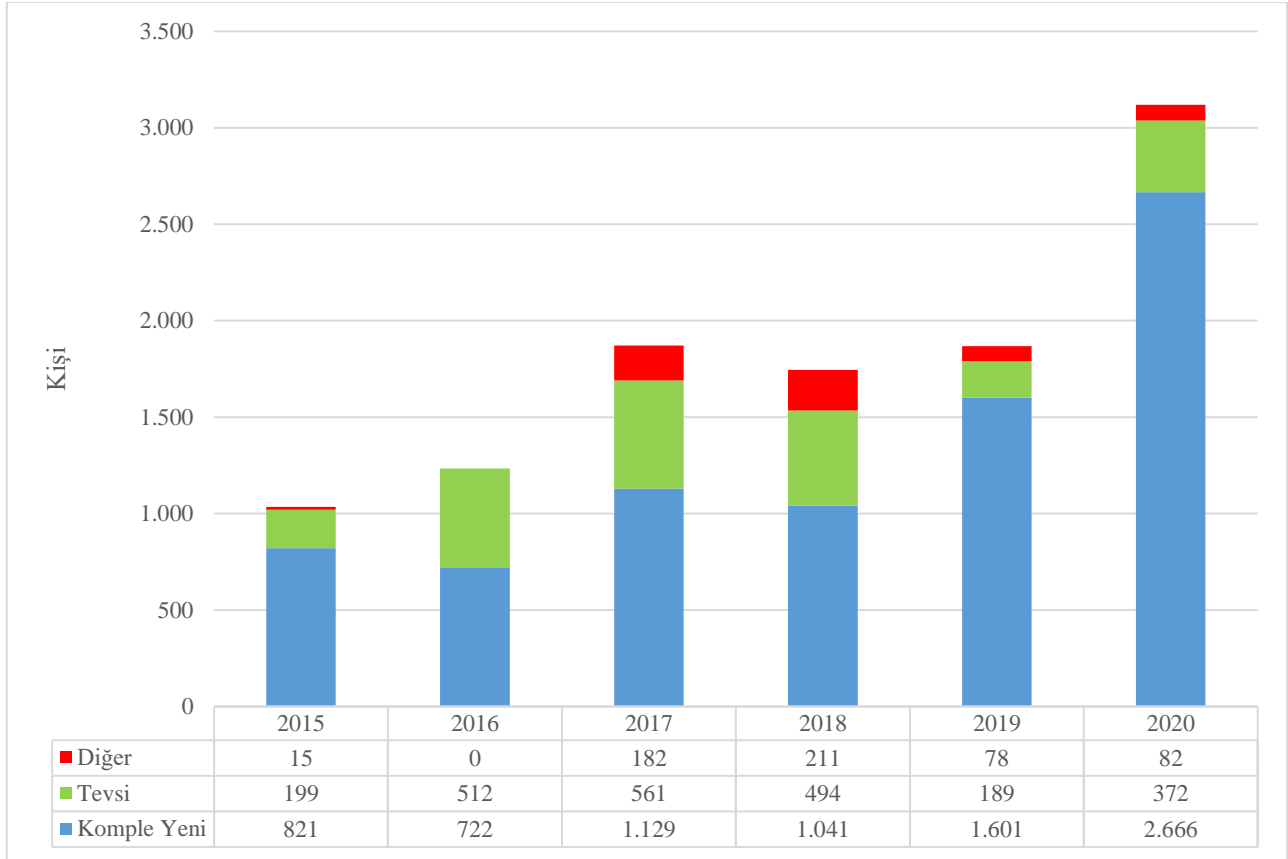
Kaynak: Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, rapor tarihi: 20.06.2021

Samsun İlinde Yatırım Teşvik Belgeleri Kapsamında Yapılan Sabit Yatırım Tutarları (2015-2020)

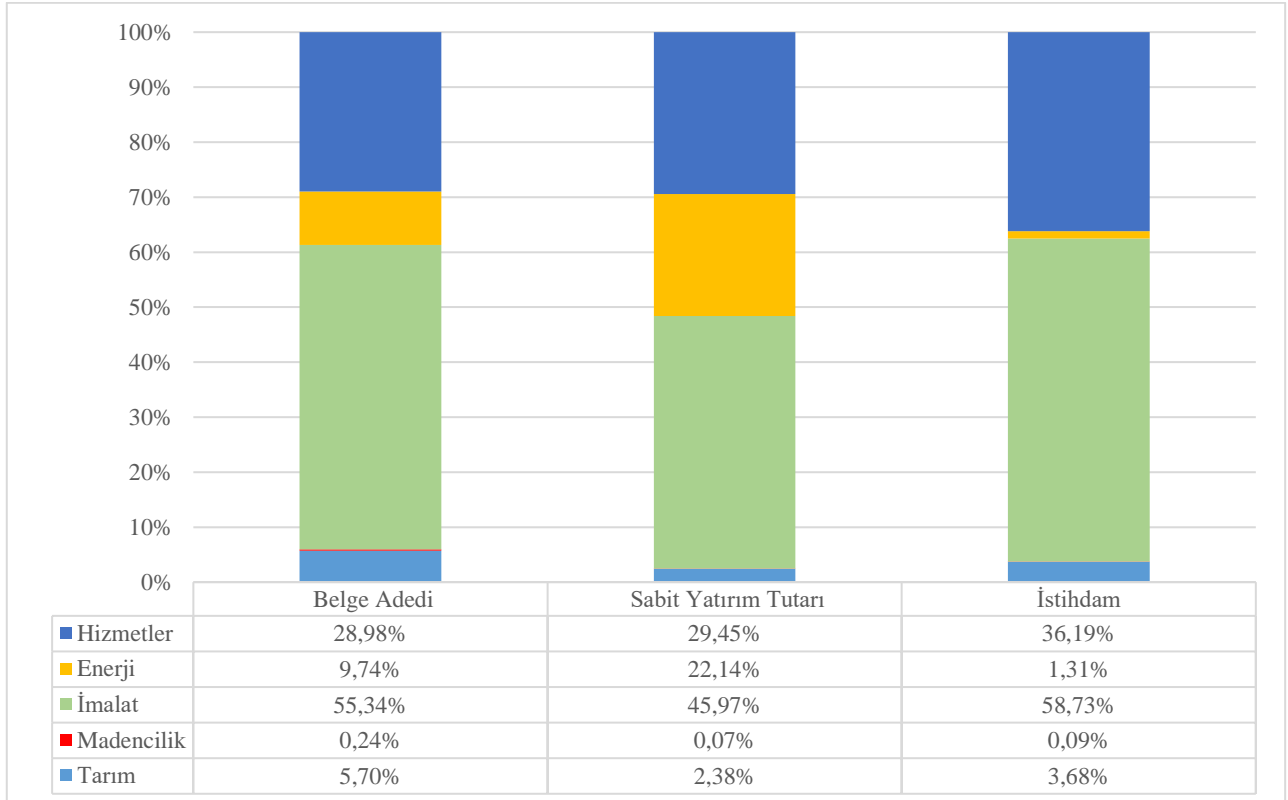
Kaynak: Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, rapor tarihi: 20.06.2021

Samsun İlinde Yatırım Teşvik Belgeleri Kapsamındaki İstihdam (2015-2020)

Kaynak: Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, rapor tarihi: 20.06.2021

Samsun İlinde Sektörlere Göre Yatırım Teşviklerinin Dağılımı (2015-2020)

Kaynak: Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, rapor tarihi: 20.06.2021

Samsun İli Teşvik Belgelerinin Türkiye’deki Payı

Yıllar	Tüm sektörler içindeki payı (%)			Sanayi sektörleri içindeki payı *(%)		
	Teşvik belgesi sayısındaki	Sabit yatırım tutarındaki	İstihdamdaki	Teşvik belgesi sayısındaki	Sabit yatırım tutarındaki	İstihdamdaki
2015	0,96	0,20	0,70	0,74	0,17	0,58
2016	0,76	0,39	0,80	0,48	0,56	0,74
2017	1,17	0,44	0,83	1,14	0,24	0,65
2018	1,16	0,49	0,70	0,90	0,55	0,66
2019	1,47	0,85	0,92	1,51	1,03	0,76
2020	1,02	1,01	1,04	0,96	0,75	1,09

Kaynak: Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, rapor tarihi: 20.06.2021

* Madencilik, imalat ve enerji sektörlerini kapsamaktadır.

2015- 2020 döneminde Samsun iline verilen teşvik belgeleri sayısının tüm Türkiye’de verilen teşvik belgeleri içindeki payı dalgalanmıştır. Aynı dönemde teşvik belgeleri kapsamında yapılacak sabit yatırım tutarlarının tüm Türkiye’de verilen teşvik belgeleri içindeki payı artmıştır. Teşvik belgeli yatırımlarla yaratılacak istihdamın tüm ülke içindeki payı dalgalanmıştır.

Samsun ilinde 2020 yılında çeşitli sektörlerce 3’ü yabancı, 104’ü yerli sermayeli olmak üzere toplam sabit yatırım tutarı 2,58 milyon TL olan, 107 adet yatırım teşvik belgesi verilmiştir. Yerli sermaye, toplam sermaye dağılımının %97’sini oluşturmaktadır. Yabancı sermayeli yatırımlar teşvik belgesi sayısına göre ağırlıklı olarak imalat sektöründedir. Yerli sermayeli yatırımlar ise teşvik belgesi sayısına göre ağırlıklı olarak imalat, hizmet, tarım ve enerji sektöründedir. Samsun ilinde 2020 yılı içerisinde 6 yatırım teşvik belgesi ile tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçların imalatı ve 4 teşvik belgesi ile b.y.s metal eşya, giyim eşyası ve plastik ürünleri imalatı en çok yatırım yapılan imalat sanayi alanlarıdır. Toplam 7 teşvik belgesi alınan genel kamu hizmetleri alt sektörü yatırım tutarına göre en çok yatırım yapılan alt sektördür.

55.6.2 Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğünce Sağlanan Destekler

55.6.2.1 Doğrudan Kalkınma Ajansı Tarafından Verilen Destekler

Kalkınma ajansları, bölgelerinin kalkınma sürecinin hızlandırılması ve bölge için kritik öneme sahip faaliyetlerin hayata geçirilmesi amacıyla önceden belirlenmiş uygunluk kriterleri doğrultusunda; bölge planı ve programları ile yıllık çalışma programı ve ilgili başvuru rehberlerinde belirlenen alanlarda bölge aktörlerine mali ve teknik destek sağlayabilir. Ajans tarafından uygulanacak destek türleri şunlardır:

- **Mali destekler**
  - Doğrudan finansman desteği,
  - Finansman desteği,
- **Teknik destekler**

Mali destek, desteklenecek proje veya faaliyetlerin gider bütçelerinin, belirlenecek oranlarda ajans tarafından karşılanması amacıyla güden nakdi ödemeleri kapsamaktadır.

Doğrudan finansman desteği; ajansın proje teklif çağrısı, fizibilite desteği ve güdümlü proje desteği yöntemi ile verdiği destekleri kapsamaktadır.

Proje teklif çağrısı: Ajans tarafından sağlanacak desteklere ilişkin olarak, başvuru rehberinin kamuoyuna ilanına yönelik açık daveti ifade eden proje teklif çağrısı yöntemi ajansların kuruluşlarından bugüne kadar en çok kullandığı destek programlarından biridir.

Fizibilite desteği: Ajansın, bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine, bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik yatırım projelerinin fizibilite çalışmalarına vermiş olduğu destekleri kapsayan fizibilite desteği uygulaması 2018 yılından beri uygulanmaktadır.

Güdümlü proje desteği: Proje teklif çağrısı yöntemi uygulanmadan doğrudan destek sağlamaya yönelik olarak; bölge planında öngörülen öncelikler doğrultusunda, konusu ve koşulları ajans öncülüğünde ve yönlendirmesinde belirlenen özel nitelikli model projelerdir. Güdümlü proje desteğini (GPD) diğer mali destek yöntemlerinden farklı kılan esas unsur, ajansın öncülüğü ile başlatılmış olmasıdır. Projeler, ajansın öncülüğünde geliştirilir. Bu kapsamda; ajans, ilk fikri oluşturma aşamasından itibaren genel çerçevesini ortaya koymuş olduğu projeyi uygulayacak muhtemel aktörleri belirlemek için gerekli koordinasyonu yürütür.

Finansman desteği; ilgili aracı kuruluşlardan alınacak krediler karşılığında ödenecek finansman giderlerinin, ajans tarafından karşılanmasını öngören mali destektir. Finansman desteği ilk olarak 2020 yılında uygulanmaya başlanmıştır.

Teknik destek, ajansların bölgelerindeki paydaşlarının yerel ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek çalışmaları ve kurumsal kapasitelerinin artırılması amacıyla kendi personeli ya da hizmet alımı yoluyla eğitim verme, program ve proje hazırlanmasına katkı sağlama, geçici uzman personel görevlendirme, danışmanlık sağlama, lobi faaliyetleri ve uluslararası ilişkiler kurma gibi kurumsal nitelikli ve kapasite geliştirici teknik destek hizmetlerini kapsamaktadır.

TR83 Bölgesindeki Samsun, Tokat, Çorum, Amasya illerine hizmet veren Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA) tarafından Samsun iline verilen destekler; destek türü ve sektör bazında mali destek program (MDP) yılı itibarıyla aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Samsun İline Verilen Kalkınma Ajansı Destekleri (2015-2020)

MDP yılı	Destek türü *	Gösterge bütçesi ** (TL)	Başvuru sayısı	Başarılı proje sayısı	Toplam ajans desteği tutarı (TL) (A)	Toplam eş finansman tutarı (TL) (B)	Toplam yatırım tutarı (TL) (A)+(B)
2015	Doğrudan Faaliyet Desteği	500.000	5	2	119.800	42.639	162.439
2015	Teknik Destek	250.000	23	12	64.330	-	64.330
2016	Doğrudan Faaliyet Desteği	850.000	5	4	278.000	160.000	438.000
2016	Proje Teklif Çağrısı	18.000.000	28	5	3.365.586	3.277.258	6.642.845
2016	Teknik Destek	250.000	15	5	26.610	-	26.610
2017	Güdümlü Proje Desteği	-	2	2	7.934.858	3.044.667	10.979.525
2017	Teknik Destek	400.000	10	6	59.248	-	59.248
2018	Proje Teklif Çağrısı	28.862.500	30	13	7.765.587	4.116.108	11.881.695
2018	Teknik Destek	600.000	16	13	130.395	-	130.395
2019	Fizibilite Desteği	3.400.000	4	2	311.307	103.769	415.076
2019	Güdümlü Proje Desteği	-	1	1	3.312.203	3.312.203	6.624.406
2019	Proje Teklif Çağrısı	34.000.000	52	14	5.892.709	3.961.380	9.854.089
2019	Teknik Destek	1.900.000	59	27	341.073	-	341.073
2020	Fizibilite Desteği	3.480.000	3	1	150.000	50.000	200.000
2020	Proje Teklif Çağrısı	29.000.000	48	5	6.099.190	2.215.942	8.315.132
2020	Teknik Destek	2.000.000	32	9	169.592	-	169.592
	Toplam		333	121	36.020.488	20.283.966	56.304.454

Kaynak: Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü (KAGM)

* Sanayi sektörlerine verilmiş olup olmadığına bakılmaksızın ajans tarafından verilen tüm destekler listelenmiştir. Fizibilite desteğinden daha kapsamlı olan “Doğrudan Faaliyet Desteği” 2017 yılından itibaren uygulanmamaktadır.

** Ajansların çıkmış olduğu destek programları sadece bir ili değil Düzey 2 bölgesini kapsadığı için gösterge bütçesi ilgili programın toplam bütçesi olarak alınmıştır. Güdümlü proje destekleri proje bazında uygulandığı için gösterge bütçesi tutarı girilmemiştir.

Samsun İlindeki Kalkınma Ajansı Destekli Sanayi Projeleri (2020)

Sıra	Destek türü	Gösterge bütçesi (TL) *	Sanayi alt sektörü (NACE Rev.2)	Başvuru sayısı	Başarılı proje sayısı	Ajans desteği (TL) (A)	Eş finansman tutarı (TL) (B)	Toplam yatırım tutarı (TL) (A)+(B)
1	Fizibilite Desteği	3.480.000	35. Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üret.ve dağıtımı	2	0	-	-	-
2	Proje Teklif Çağrısı	29.000.000	13. Tekstil ürünlerinin imalatı	4	0	-	-	-
3	Proje Teklif Çağrısı	29.000.000	14. Giyim eşyalarının imalatı	5	0	-	-	-
4	Proje Teklif Çağrısı	29.000.000	20. Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	1	0	-	-	-
5	Proje Teklif Çağrısı	29.000.000	26. Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı	2	1	725.356	80.595	805.951
6	Proje Teklif Çağrısı	29.000.000	27. Elektrikli teçhizat imalatı	1	0	-	-	-
7	Proje Teklif Çağrısı	29.000.000	32. Diğer imalatlar	3	0	-	-	-
8	Proje Teklif Çağrısı	29.000.000	35. Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üret.ve dağıtımı	1	0	-	-	-
9	Proje Teklif Çağrısı	29.000.000	36. Suyun toplanması, artırılması ve dağıtılması	1	0	-	-	-
10	Teknik Destek	2.000.000	13. Tekstil ürünlerinin imalatı	1	0	-	-	-
Toplam				21	1	725.356	80.595	805.951

Kaynak: KAGM

* Ajansların çıkmış olduğu destek programları sadece bir ili değil Düzey 2 bölgesini kapsadığı için gösterge bütçesi ilgili programın toplam bütçesi olarak alınmıştır

Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı İlan Edilen Programlar (2021)

Sıra	Program adı	Gösterge bütçesi (TL) *
1	Teknik Destek Programı	1.000.000

Kaynak: KAGM

55.6.2.2 Kalkınma Ajansları Aracılığıyla Kullanılan Destekler

Merkezi düzeyde, farklı il ve bölgelerde uygulanan programlarla bir yandan yerel düzeydeki sosyal sorunlara çözümler üretilirken diğer yandan illerin ve bölgelerin ihracat ve üretim kapasitesini artırmaya dönük projeler desteklenmektedir. Ayrıca şehirlerin uluslararası erişilebilirliğinin ve kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi, sanayi, teknoloji ve yenilik altyapıları ile beşerî sermaye ve kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi gibi noktalarda da çalışmalar yürütülmektedir. Merkezi düzeyde uygulanan ve kalkınma ajansları aracılığıyla yürütülen programlara aşağıda yer verilmektedir.

- Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP)
- Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP)
- Üreten Şehirler Programı
- Çalışan ve Üreten Gençler Programı
- Kurumsal Dönüşüm ve Sürdürülebilirlik Destek Programı
- Bölgesel Kalkınma Fonu

Bu programlardan CMDP Diyarbakır, Elâzığ, Erzurum, Hatay, Malatya, Mardin, Samsun, Sivas, Şanlıurfa, Trabzon, Van, Gaziantep, Mersin ve Adana olmak üzere 14 ilde uygulanmaktadır. Üreten Şehirler Programı Adana, Antalya, Balıkesir, Denizli, Eskişehir, Gaziantep, Kahramanmaraş, Kayseri, Konya, Manisa, Mersin, Sakarya ve Tekirdağ olmak üzere 13 ilde 2021 yılında uygulamaya konmuştur. Çalışan ve Üreten Gençler Programı ve Kurumsal Dönüşüm ve Sürdürülebilirlik Destek Programı 2021 yılında uygulamaya konmuş; ülke genelinde uygulanacak programlardır.

Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı; 2008 yılında başlayan pilot uygulamanın ardından 2010 yılından itibaren program kapsamındaki illerde düzenli olarak uygulanmıştır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından programlanan, uygulanan ve kaynağı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesi içinde yer alan merkezi nitelikli bir bölgesel gelişme programıdır. CMDP'nin amacı, ülke sathında daha dengeli bir yerleşme düzeninin sağlanması ve göçün kademeli olarak yönlendirilebilmesi için nispeten geri kalmış ve göç veren bölgelerde, bölgesel çekim merkezi niteliğini haiz şehirlerin katma değeri yüksek üretim, ihracat, istihdam, verimlilik, teknoloji ve yenilikçilik kapasitelerinin artırılmasıdır. İstihdam ve üretim kapasitesinin artırılması, verimlilik, teknoloji ve yeniliğin desteklenmesi ve ihracat kapasitesinin artırılması programın öncelik alanlarını oluşturmaktadır.

Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı; 2019 yılında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesine alınan Sosyal Destek Programı'nın yeniden tasarlanarak 81 ilde uygulandığı programdır. SOGEP toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha aktif katılımlarını sağlamak, üretkenlik ve yetenek gelişimini destekleyerek istihdam edilebilirliği artırmak amacıyla uygulanmaktadır. Bu projelere örnek olarak gençlere yönelik nitelikli işgücünün yetiştirilmesi için meslek lisesi öğrencilerin firmalarda eğitimlerini pratiğe dönüştürmesi, STEM (Science, Technology,

Engineering ve Mathematics) projeleri ile gençlerin Ar-Ge ve yenilikçilik yeteneklerinin uygulamalı olarak geliştirilmesi ve dezavantajlı kesimlerin istihdam edilebilirliğinin artırılması yoluyla sosyal entegrasyonun sağlanmasına yönelik projeler sayılabilir. Ayrıca dezavantajlı kadınların istihdam edilebilirliğinin artırılması, iş hayatına katılımlarının sağlanması ve kadın girişimciliğine yönelik projeler de desteklenmiştir. Bu projelerle kadınların iş hayatına katılımının kolaylaştırılması için mesleki eğitimlerin düzenlenmesi, kadın girişimciliğinin desteklenmesi ve üretime geçen kadınların kooperatifleşmesi gibi alanlarda faaliyetler yürütülmektedir.

Samsun ilinde merkezi düzeyde uygulanan programlar kapsamında desteklenen projeler aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Bakanlık Tarafından Kalkınma Ajansı Aracılığıyla Verilen Destekler (2015-2020)

Destek programı yılı	Program adı	Gösterge bütçesi *(TL)	Başvuru sayısı **	Başarılı proje sayısı	Toplam ajans desteği tutarı (TL) (A)	Toplam eş finansman tutarı (TL) (B)	Toplam yatırım tutarı (TL) (A)+(B)
2019	Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı	110.356.000	13	3	10.336.000	7.359.242	17.695.242
2020	Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı	129.945.000	6	2	8.100.000	3.077.645	11.177.645
2019	Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı	166.023.000	3	2	2.000.000	1.215.662	3.215.662
2019	Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı	166.023.000	3	2	2.000.000	283.958	2.283.958
2020	Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı	166.023.000	3	1	1.749.000	194.874	1.943.874
2020	Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı	166.023.000	4	1	1.749.000	194.605	1.943.605
Toplam			32	11	25.934.000	12.325.986	38.259.986

Kaynak: KAGM

Destek tutarları cari fiyatlarla verilmiştir.

* CMDP ve SOGEP bütçeleri Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile tüm Türkiye için tahsis edilen tutarlardır.

Bakanlık Tarafından Kalkınma Ajansı Aracılığıyla Desteklenen Projeler (2020)

Sıra	Program adı	Gösterge bütçesi * (TL)	Alt sektör NACE Rev.2 (Düzye 2)	Başvuru sayısı **	Başarılı proje sayısı	Toplam ajans desteği tutarı (TL) (A)	Toplam eş finansman tutarı (TL) (B)	Toplam yatırım tutarı (TL) (A)+(B)
1	Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı	129.945.000	Birden fazla sektör desteklenmiştir.	6	2	8.100.000	3.077.645	11.177.645
2	Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı	166.023.000	85. Eğitim	4	1	1.749.000	194.605	1.943.605
	Toplam			10	3	9.849.000	3.272.250	13.121.250

Kaynak: KAGM

Destek tutarları cari fiyatlarla verilmiştir.

* CMDP ve SOGEP bütçeleri Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile tüm Türkiye için tahsis edilen tutarlardır.

Bakanlık Tarafından İlan Edilen Destek Programları (2021)

Sıra	Program adı	Gösterge bütçesi (TL)
1	Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı	130.000.000
2	Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı	166.023.000

Kaynak: KAGM

* CMDP, SOGEP bütçeleri Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile tüm Türkiye için tahsis edilen tutarlardır.

55.6.2.3 Bölge Kalkınma İdaresince Sağlanan Destekler

Bölge Kalkınma İdaresi (BKİ) Başkanlıkları; sorumlu oldukları bölgenin kalkındırılması, rekabet gücünün artırılması ve gelişmişlik farklarının azaltılmasına yönelik faaliyet gösteren tüzel kişiliğe sahip kurumsal yapılardır. Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) BKİ Başkanlığı sorumluluğunda 9 il, Doğu Anadolu Projesi (DAP) BKİ Başkanlığı sorumluluğunda 15 il, Konya Ovası Projesi (KOP) BKİ Başkanlığı sorumluluğunda 8 il, Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP) BKİ Başkanlığı sorumluluğunda ise 11 il vardır.

BKİ Başkanlıkları; yatırımlarını Kamu Yatırım Programları ve Bölge Kalkınma Programlarına göre sorumlu oldukları illerde yapmaktadır. Bölge Kalkınma Programları, idarelerin sorumlu olduğu bölgeleri bir bütün olarak ele alan ve bölgelerin kendine özgü potansiyel ve ihtiyaçlarından hareketle belirlenmiş olan sonuç odaklı sektörel programları içermektedir. İdareler, başta tarım ve sulama olmak üzere; kültür, sosyal içerme, turizm, kırsal kalkınma, sanayi ve enerji alanlarında destek vermekte; bu destekler yerinden kalkınma anlayışıyla, katılımcı bir şekilde tasarlanmakta ve uygulanmaktadır. Ekonomik ve sosyal kalkınmayı desteklemek üzere rekabetçi ürün türlerine geçiş, pazarlama olanaklarının genişletilmesi, organik tarım, yenilenebilir enerji ve inovasyon çalışmaları, insan kaynakları ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, doğal varlıkların ve kültürel mirasın korunması ve değerlendirilmesi, bölgelerin rekabet gündemini desteklemede önemli unsurlar olarak kabul edilmektedir.

***Doğu Karadeniz Projesi BKİ Başkanlığı**, 3 Haziran 2011 tarihli ve 642 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur. BKİ Başkanlığının merkezi Giresun'dur. Kuruluşunda Artvin, Bayburt, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Samsun ve Trabzon illeri olan sorumluluk alanına 2016 yılında Tokat, 2020 yılında Amasya ve Çorum illeri eklenmiştir. 2 Aralık 2020 tarihli ve 31322 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 3245 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile BKİ Başkanlığının görev süresi 8 Haziran 2021 tarihine kadar uzatılmıştır.*

Samsun ilinde DOKAP BKİ tarafından desteklenen yatırım projeleri aşağıdaki tabloda verilmiştir. İlde 2020 yılında DOKAP BKİ tarafından desteklenen sanayi yatırımı projesi yoktur.

Samsun İli DOKAP BKİ Yatırımları (2015-2020)

Yıl	Proje adı (Program adı)	Alt proje sayısı (Adet)	Toplam proje bütçesi (TL)	BKİ destek tutarı (TL)
2015	Doğu Karadeniz Turizm Master Planı Uygulamaları	2	5.259.302	5.259.302
2015	Girişimcilik ve Yenilikçilik İhtiyaç Analizi Projesi	1	125.000	125.000
2015	Hayvancılık Altyapısının Geliştirilmesi Projesi	2	599.038	454.204
2015	Küçük Tarımsal İşletmelerin Geliştirilmesi Projesi	2	242.460	202.359
2015	Diğer Projeler	1	125.000	15.481
2016	Doğu Karadeniz Turizm Master Planı Uygulamaları	6	6.272.250	6.272.161
2016	Girişimcilik ve Yenilikçilik İhtiyaç Analizi Projesi	1	132.750	68.593
2016	Hayvancılık Altyapısının Geliştirilmesi Projesi	2	1.389.828	1.389.269
2016	Küçük Tarımsal İşletmelerin Geliştirilmesi Projesi	2	236.000	235.837
2016	Tarımsal Araştırmalar Projesi	2	187.500	187.500
2016	Diğer Projeler	1	123.750	123.750
2017	Bitkisel Üretim Altyapısının Geliştirilmesi Projesi	4	3.438.333	3.438.333
2017	Doğu Karadeniz Turizm Master Planı Uygulamaları	5	7.881.000	7.880.961
2017	Girişimcilik ve Yenilikçilik İhtiyaç Analizi Projesi	1	122.222	65.041
2017	Hayvancılık Altyapısının Geliştirilmesi Projesi	2	523.000	522.884
2017	Küçük Ölçekli Tarımsal Sulama Projeleri	4	2.539.296	2.538.711
2017	Küçük Tarımsal İşletmelerin Geliştirilmesi Projesi	2	160.667	160.647
2017	Tarımsal Araştırmalar Projesi	4	1.841.667	1.841.499
2017	Diğer Projeler	1	15.750	12.597
2018	Bitkisel Üretim Altyapısının Geliştirilmesi Projesi	4	2.337.333	2.333.122
2018	Doğu Karadeniz Turizm Master Planı Uygulamaları	3	5.888.176	5.871.117
2018	Hayvancılık Altyapısının Geliştirilmesi Projesi	1	600.000	600.000
2018	Küçük Ölçekli Tarımsal Sulama Projeleri	1	2.524.000	2.524.000
2018	Küçük Tarımsal İşletmelerin Geliştirilmesi Projesi	2	126.895	126.895
2018	Tarımsal Araştırmalar Projesi	4	1.944.444	1.937.871
2019	Bitkisel Üretim Altyapısının Geliştirilmesi Projesi	4	2.543.000	2.543.000
2019	Doğu Karadeniz Turizm Master Planı Uygulamaları	1	705.722	705.722
2019	Hayvancılık Altyapısının Geliştirilmesi Projesi	1	449.545	449.545
2019	Küçük Tarımsal İşletmelerin Geliştirilmesi Projesi	1	128.948	128.948
2019	Tarımsal Araştırmalar Projesi	2	1.165.000	1.165.000
2020	Bitkisel Üretim Altyapısının Geliştirilmesi Projesi	6	3.807.000	3.806.955
2020	Bölgesel Sanayi Ekosisteminin Güçlendirilmesi	1	32.306	32.306
2020	Doğu Karadeniz Turizm Master Planı Uygulamaları	1	3.000.000	3.000.000
2020	Hayvancılık Altyapısının Geliştirilmesi Projesi	3	2.692.000	2.551.416
Toplam		80	59.159.180	58.570.027

Kaynak: KAGM

Destek tutarları cari fiyatlarla verilmiştir.

55.6.3 KOSGEB Tarafından Sağlanan Destekler

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) tarafından küçük ve orta ölçekli işletmelere (KOBİ) amaçlarla çeşitli destekler verilmektedir. Bu destekler girişimcilik destekleri; Ar-Ge, teknolojik üretim ve yerleştirme destekleri; işletme geliştirme, büyüme ve uluslararasılaşma destekleri; finansman destekleri başlıklarında gruplandırılmaktadır.

***Girişimcilik destekleri** kapsamında 2018 yılı sonuna kadar uygulanan **Girişimcilik Destek Programı**, sonrasında **Geleneksel Girişimci Destek Programı** ve **İleri Girişimci Destek Programı** olarak iki aşamada uygulanmaya başlanmıştır. Bu kapsamda verilen girişimcilik eğitimleri, bu programlardan yararlanmanın ön koşuludur.*

***Ar-Ge, teknolojik üretim ve yerleştirme destekleri** kapsamında 31.10.2019 tarihine kadar Endüstriyel Uygulama Destek Programı, 31.01.2021 tarihine kadar Ar-Ge ve İnovasyon Destek Programı uygulanmış; 01.02.2021'den sonra program Ar-Ge, Ür-Ge ve İnovasyon Destek Programı adıyla uygulanmaya başlanmıştır. Bu kapsamda ayrıca KOBİ TEKNOYATIRIM- KOBİ Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı ve Stratejik Ürün Destek Programı (Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı) (HAMLE) uygulanmaktadır.*

***İşletme geliştirme, büyüme ve uluslararasılaşma destekleri** kapsamında İşletme Geliştirme Destek Programı (Genel Destek Programı), İş Birliği Destek Programı, KOBİGEL-Kobi Gelişim Destekleri (Tematik Proje Destek Programı), Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı ve Yurtdışı Pazar Destek Programı (Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama Destek Programı) uygulanmaktadır.*

***Finansman destekleri** kapsamında ise KOBİ'lere finansman sorunlarının çözümü için faiz desteği sağlamaktadır.*

Finansal KOSGEB Destekleri

Destek türü	2015-2019			2020		
	Desteklenen girişimci sayısı	Geri ödemesiz destek tutarı (TL)	Geri ödemeli destek tutarı (TL)	Desteklenen girişimci sayısı	Geri ödemesiz destek tutarı (TL)	Geri ödemeli destek tutarı (TL)
Girişimcilik destekleri	2.073	49.199.552	1.764.536	396	7.391.617	54.157
Ar-Ge, teknolojik üretim ve yerleştirme destekleri	43	5.823.328	1.480.220	22	2.107.669	300.515
İşletme geliştirme, büyüme ve uluslararasılaşma destekleri	1.198	34.900.898	9.843.903	390	6.273.396	1.172.824
	Desteklenen kişi/işletme sayısı	KOSGEB tarafından karşılanan faiz tutarı (TL)	Oluşturulan kredi hacmi (TL)	Desteklenen kişi/işletme sayısı	KOSGEB tarafından karşılanan faiz tutarı (TL)	Oluşturulan kredi hacmi (TL)
KOBİ Finansman Destek Programı	5.827	35.908.093	157.475.175	350	4.881.402	26.964.425

Kaynak: KOSGEB

TL tutarlar cari fiyatlarla verilmiştir.

Diğer KOSGEB Destekleri

Girişimcilik eğitimleri	2015-2019	2020
Düzenlenen uygulamalı girişimcilik eğitimi sayısı	399	
Uygulamalı girişimcilik eğitimi alan kişi sayısı	13.382	
Çevrimiçi girişimcilik eğitimi alan kişi sayısı	231	1.616

Kaynak: KOSGEB

İŞGEM/TEKMER Programı ile girişimcilik ekosisteminde yer alan aktörler arası iş birliği ile ulusal plan ve programlar doğrultusunda işletmelerin kurulmasını ve sürdürülmesini sağlamak için inkübasyon hizmetleri sağlayacak yapıların kurulması ve işletilmesine destek sağlamak amaçlanmaktadır. Samsun ilinde TEKMER programı kapsamında bir merkez bulunmamaktadır. Samsun ilinde uygulanan İŞGEM programına ilişkin bilgiler aşağıda verilmektedir.

Samsun İli İŞGEM Programı Verileri

Veriler	
İŞGEM kuruluş yılı	2006
Ortak alanlardaki tesisler	Toplantı salonu, yemekhane, idari bina
İşyeri sayısı	26
Ağırlıklı sektörler	Elektrik, tekstil, medikal tekstili, makine parçası üretimi
2020 doluluk oranı (%)	%92

Kaynak: KOSGEB

Samsun İŞGEM'i işleten belediyeye ait şirket ile KOSGEB arasında sözleşme protokolü yenilenmemiştir.

İşletmelere ülke çapında verilecek KOSGEB hizmet ve desteklerinden daha etkin yararlanılmasını sağlamak amacıyla bilgilendirme ve rehberlik faaliyetlerini yürütmek üzere ticaret ve sanayi/ticaret/sanayi odaları, ticaret borsaları, esnaf ve sanatkârlar odaları/birlikleri, esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri birlikleri, küçük sanayi siteleri, organize sanayi bölgeleri yönetimleri, teknoloji geliştirme bölgeleri, üniversiteler ve belediyeler ile işbirliği protokolleriyle KOSGEB temsilcilik ofisleri oluşturulmaktadır. İlde KOSGEB temsilcilik ofisi yoktur.

55.6.4 TÜBİTAK Tarafından Sağlanan Destekler

***Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK);** Türkiye'nin rekabet gücü ile refahını artırmak ve sürekli kılmak için; toplumun her kesimi ve ilgili kurumlarla iş birliği içinde ulusal öncelikler doğrultusunda bilim ve teknoloji politikaları geliştirmek, bunları gerçekleştirecek alt yapının ve araçların oluşturulmasına katkı sağlamak, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini özendirmek, desteklemek, koordine etmek, yürütmek, bilim ve teknoloji kültürünün geliştirilmesinde öncülük etmek amacıyla kurulmuştur. TÜBİTAK destekleri aşağıda verilmiştir.*

Samsun İli TÜBİTAK Destekleri

Destekler	2015-2019				2020			
	Desteklenen kişi / firma / üniversite / kuruluş sayısı	Proje sayısı	Destek / tahsis miktarı (TL)	Yaratılan Ar-Ge hacmi (TL)	Desteklenen kişi / firma / üniversite / kuruluş sayısı	Proje sayısı	Destek / tahsis miktarı (TL)	Yaratılan Ar-Ge hacmi (TL)
Özel sektöre yönelik	11	20	5.661.316,5	8.387.135,6	9	10	2.159.137,4	3.198.722,1
Teknogirişim *	1		94.140,2		6		790.564,8	
Akademik	4		37.758.039,4		2		5.053.807,3	
Bilim insanı	197		9.776.995,3		55		449.293,2	
Uluslararası işbirliği			149.596,4				6.284,6	
Bilim ve toplum faaliyetleri		440	6.493.467,6			79	80.868,3	
Bilim Fuarları Destekleme Programı								
Katılan okul sayısı	327				77			
Katılan öğrenci sayısı	32.700				7.700			
Desteklenen proje sayısı		327				77		

Kaynak TÜBİTAK

* “Kişi / firma / üniversite / kuruluş sayısı” yeni kurulanları, tahsis miktarı ise desteklenen tüm firmalara yapılan tahsisi içermektedir.

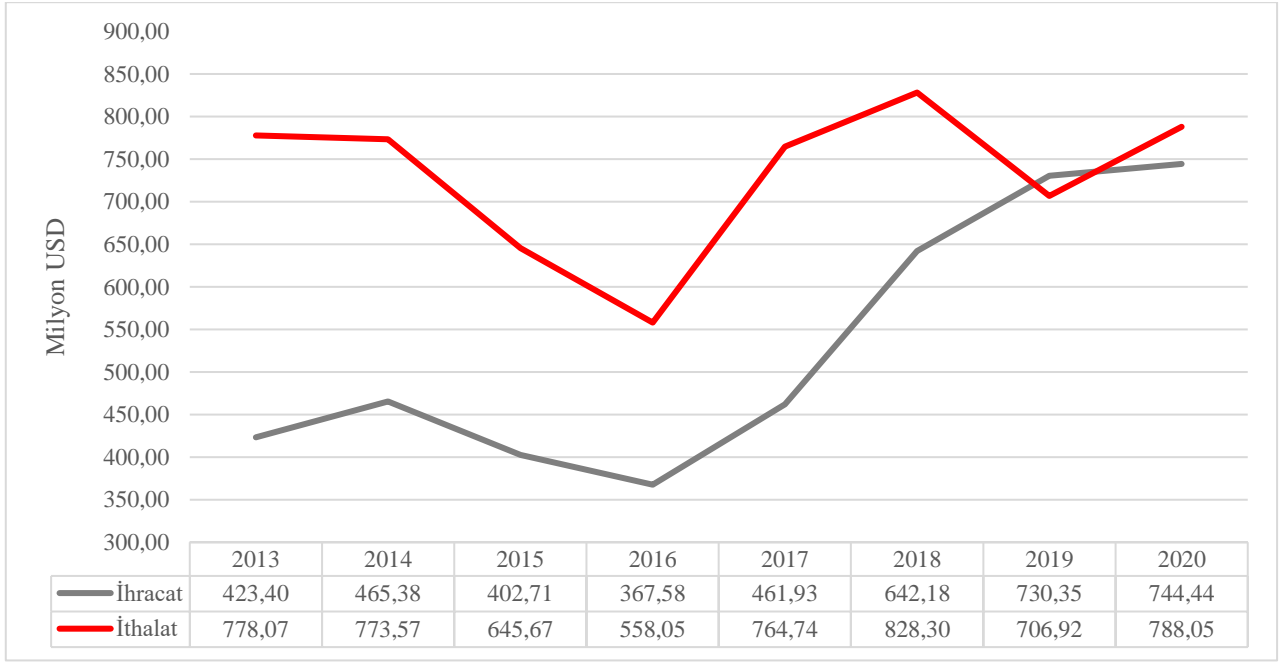
** Destek tahsis miktarları ve yaratılan Ar-Ge hacmi 2021 sabit fiyatlarıyla verilmiştir.

55.7 İL DIŞ TİCARET YAPISI

55.7.1 İl Dış Ticaretinin Gelişimi

Samsun ili dış ticareti 2013-2020 döneminde dalgalı bir seyir izlemiştir. İl ihracatı 2020 yılında önceki yıla göre %1,93 artarak 744,44 milyon dolar ile en yüksek değerine ulaşmıştır. 2018 yılında 828,30 milyon dolar ile en yüksek değerini gören İl ithalatı 2020 yılında önceki yıla göre %11,48 artarak 788,05 milyon dolar olmuştur. İl dış ticaretinin son 8 yıldaki gelişimi grafikte verilmektedir.

Samsun İli Dış Ticareti

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (Genel Ticaret Sistemi)

2020 yılına ait Türkiye dış ticaret verilerine göre; 169,6 milyar dolar olan ihracatın, %0,43'ü, 219,5 milyar dolar olan ithalatın ise %0,35'i Samsun iline kayıtlı firmalar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu paylarla, Samsun ili Türkiye genelinde illerin 2020 yılı dış ticaret performansları sıralamasında ihracatta 23. sırada, ithalatta ise 20. sırada yer almaktadır.

TÜİK verilerine göre Samsun ilinde 2013 yılında 253 olan ihracatçı girişim sayısı 2020 yılında 355'e, ithalatçı girişim sayısı ise 272'den 309'a yükselmiştir.

TÜİK kaynaklı il dış ticaret verileri girişim merkezlerinin bulunduğu ile göre oluşturulmaktadır. Girişim merkez adreslerinin bulunduğu iller yıldan yıla değişebildiği için verilerin yıllar itibariyle karşılaştırılmasında bu durum dikkate alınmalıdır. Ayrıca ihracat girişim merkezinden yapılmış görüldüğünden TÜİK verileri ilin gerçek dış ticaret performansını yansıtmamaktadır. SSBS kayıtlarına göre 2020 yılında Samsun ilinden 854.690.668,22 USD tutarında sanayi ihracatı yapılmıştır. Bu tutar TÜİK kayıtlarındaki il sanayi ihracatının 1,2 katı kadardır.

55.7.2 İl Dış Ticaretinin Ülkelere Göre Dağılımı

Samsun ilinin ilk on ülke bazında dış ticareti aşağıdaki gibidir. 2020 yılında İl ihracatının %53,71'i, ithalatının ise %83,58'i ilk on ülkeyle yapılmıştır.

Samsun İlinin İlk On Ülke Bazında Dış Ticareti (2020)

Ülke adı	İhracat (USD)	Paylar (%)	Ülke adı	İthalat (USD)	Paylar (%)
Hollanda	83.704	11,24	Rusya Federasyonu	326.077	41,38
ABD	62.291	8,37	Danimarka	96.352	12,23
Rusya Federasyonu	44.784	6,02	ABD	52.040	6,60
Almanya	42.035	5,65	Ukrayna	32.220	4,09
Peru	35.219	4,73	Çin	31.613	4,01
Fas	30.709	4,13	Finlandiya	26.908	3,41
Yemen	27.274	3,66	Almanya	26.143	3,32
Irak	26.267	3,53	Romanya	23.615	3,00
Tunus	26.137	3,51	Kanada	23.062	2,93
Romanya	21.403	2,88	Estonya	20.633	2,62

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (Genel Ticaret Sistemi)

Samsun ili 2020 yılı ihracatı; ağırlıklı olarak Hollanda ve ABD ülkelerine yöneliktir. Ayrıca Rusya Federasyonu, Almanya, Peru, Fas, Yemen ülkelerine de ihracat yapılmaktadır. Samsun ili ithalatı; ağırlıklı olarak Rusya Federasyonu ve Danimarka ülkelerinden yapılmaktadır. Ayrıca ABD, Ukrayna, Çin, Finlandiya ülkelerinden de ithalat yapılmaktadır.

Ülkelere göre yoğunlaşma

İl dış ticaretinin ülkelere göre yoğunlaşması yıllar itibariyle birikimli paylar dikkate alınarak incelenmiş ve ülke bazındaki birikimli paylarla karşılaştırılmıştır. Aşağıdaki tablolarda yer alan CR1 satırı en çok ihracat /ithalat yapılan birinci sıradaki ülkenin payını, CR2 satırı en çok ihracat/ithalat yapılan birinci ve ikinci sıradaki ülkelerin paylarının toplamını verir. Aynı şekilde CR3 en çok ihracat/ithalat yapılan ilk üç sıradaki ülkenin, CR4 en çok ihracat/ithalat yapılan ilk dört sıradaki ülkenin, CR5 en çok ihracat/ithalat yapılan ilk beş sıradaki ülkenin, CR10 ise en çok ihracat/ithalat yapılan ilk on sıradaki ülkenin ilin toplam ihracatından/ithalatından aldığı payları verir. Birikimli paylar yüksekse ihracatın/ithalatın belli ülkelerde yoğunlaştığını ve bu ülkelerde bir sorun olduğunda ihracat/ithalat yapamama riskinin arttığını gösterirken; düşük olması ise ihracatta/ithalatta ülke yoğunlaşmasının düşük olduğunu ve riskin dağıtıldığını gösterir.

Samsun İli İhracatının Ükelere Göre Yoğunlaşması (Birikimli Yüzde Paylar)

Yoğunlaşma göstergesi	Türkiye						Samsun					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020
CR1	9,6	10,2	9,9	9,8	9,2	9,4	16,0	19,5	16,7	13,7	11,4	11,2
CR2	16,8	18,2	16,1	16,3	15,4	16,0	27,7	29,4	27,4	23,1	17,6	19,6
CR3	23,4	23,9	22,1	21,9	21,1	22,0	35,2	34,5	32,3	30,4	23,2	25,6
CR4	28,1	29,1	27,8	27,3	26,5	27,4	40,6	38,9	36,8	35,3	28,8	31,3
CR5	32,8	34,0	33,4	32,4	31,4	32,2	45,2	43,0	41,2	39,8	34,1	36,0
CR6	36,8	38,2	38,7	37,0	35,9	36,4	49,1	45,6	44,4	44,2	38,6	40,1
CR7	40,6	41,9	42,9	41,3	40,3	40,4	52,1	48,1	47,3	48,5	42,3	43,8
CR8	43,9	45,6	46,9	44,2	43,5	43,4	55,0	50,5	49,5	52,4	45,6	47,3
CR9	47,1	49,1	49,5	46,5	46,0	46,2	57,7	52,6	51,6	55,2	48,9	50,8
CR10	49,8	51,7	51,8	48,9	48,3	48,9	60,2	54,7	53,5	57,7	51,9	53,7
Ülke sayısı	221	225	218	229	224	226	137	143	148	146	155	155

TÜİK dış ticaret verilerinden tarafımızca hesaplanmıştır.

Türkiye'nin 2015-2020 döneminde ihracat yaptığı ülke sayısı 218 ile 229 arasında değişmiştir. Türkiye'nin en çok ihracat yaptığı ülke Almanya'dır. İhracatımızdaki payı yıllar itibariyle küçük dalgalanmalar gösteren Almanya 2019'da %9,2 ile en düşük, 2016'da ise %10,2 en yüksek payı almıştır. İlk beş ülkenin ihracatımızdaki payı (CR5), 2015-2020 döneminde %31,4 (2019) ile %34,0 (2016) arasında değişmiştir. İlk on ülkeye yapılan ihracatın toplam ihracat içindeki payı (CR10) ise %48,3 (2019) ile %51,8 (2017) arasındadır.

Samsun ilinin 2015-2020 döneminde ihracat yaptığı ülke sayısı 137 ile 155 arasında değişmiştir. Samsun ili ihracatında CR5 %36,0 (2020) ile %45,2 (2015) arasında, CR10 ise %51,9 (2019) ile %57,7 (2018) arasındadır. Samsun ilinin ihracattaki CR5 ve CR10 değerleri Türkiye'nin CR5 ve CR10 değerleri ile karşılaştırıldığında il ihracatının ülkelere göre yoğunlaşmasının ülke ihracatının yoğunlaşmasından yüksek olduğu görülmektedir.

Samsun İli İthalatının Ükelere Göre Yoğunlaşması (Birikimli Yüzde Paylar)

Yoğunlaşma göstergesi	Türkiye						Samsun					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020
CR1	11,8	12,3	10,0	9,8	11,0	10,5	47,0	44,4	40,7	40,6	39,9	41,4
CR2	22,5	23,5	19,3	19,1	20,2	20,4	59,1	54,0	52,3	49,0	50,1	53,6
CR3	32,2	31,1	27,7	28,4	29,2	28,5	64,9	61,4	59,0	57,1	58,0	60,2
CR4	37,6	36,7	32,9	34,1	36,4	34,7	69,8	67,4	65,1	65,1	64,5	64,3
CR5	42,9	42,0	37,9	38,8	42,1	40,0	74,6	72,9	70,6	72,7	69,9	68,3
CR6	47,5	45,8	41,5	43,5	46,5	44,2	78,3	77,3	75,4	78,7	74,0	71,7
CR7	51,2	49,1	44,9	46,9	49,7	47,9	81,5	80,9	79,0	82,4	78,1	75,0
CR8	54,6	52,3	48,1	50,2	52,9	51,5	83,5	83,8	82,0	85,0	81,3	78,0
CR9	57,5	55,2	51,0	53,4	55,6	54,6	85,4	86,2	84,1	86,7	83,2	81,0
CR10	60,2	58,0	53,8	56,5	58,3	57,3	86,9	87,5	86,0	88,0	84,9	83,6
Ülke sayısı	220	225	222	220	217	216	80	79	79	78	84	90

TÜİK dış ticaret verilerinden tarafımızca hesaplanmıştır.

Türkiye'nin 2015-2020 döneminde ithalat yaptığı ülke sayısı 216 ile 225 arasında değişmiştir. Türkiye'nin en çok ithalat yaptığı ilk beş ülke Çin, Rusya Federasyonu, Almanya, ABD ve İtalya'dır. 2015-2020 döneminde ülke ithalatındaki CR5 %37,9 (2017) ile %42,9 (2015) arasında; CR10 ise %53,8 (2017) ile %60,2 (2015) arasında dalgalanmıştır.

Samsun ilinin 2015-2020 döneminde ithalat yaptığı ülke sayısı 78 ile 90 arasında değişmiştir. Samsun ili ithalatında CR5 %68,3 (2020) ile %74,6 (2015) arasında, CR10 ise %83,6 (2020) ile %88 (2018) arasındadır. Samsun ilinin ithalattaki CR5 ve CR10 değerleri Türkiye'nin CR5 ve CR10 değerleri ile karşılaştırıldığında il ithalatının ülkelere göre yoğunlaşmasının ülke ithalatının yoğunlaşmasından yüksek olduğu görülmektedir.

55.7.3 İl Dış Ticaretinin Sektörel Dağılımı

Samsun İlinin Geniş Ekonomik Gruplar Bazında Dış Ticareti (2020)

Gruplar	İhracat		İthalat	
	Ülke (%)	İl (%)	Ülke (%)	İl (%)
Yatırım (sermaye) malları	11,66	4,98	14,49	2,73
Hammadde (ara mallar)	47,36	68,22	74,26	93,92
Tüketim malları	40,26	20,50	10,99	1,94
Diğerleri	0,72	6,30	0,26	1,41
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (Genel Ticaret Sistemi)

Geniş ekonomik grupların sınıflamasına (BEC, Broad Economic Categories) göre il ihracatına en yüksek katkıyı %68,22 ile hammadde (ara mallar) ihracatı yaparken, onu %20,50 katkı ile tüketim malları ve %6,30 katkı ile diğerleri izlemiştir. Geniş ekonomik grupların ilin ihracatına katkıları ülke geneliyle benzeşmektedir.

Geniş ekonomik grupların sınıflamasına göre il ithalatından en yüksek payı %93,92 ile hammadde ithalatı alırken, onu %2,73 ile yatırım malları ve %1,94 ile tüketim malları izlemiştir. Geniş ekonomik grupların ilin ithalatındaki payları ülke geneliyle benzeşmektedir.

Ana sektörler bazında İlin 2015-2020 dönemindeki dış ticareti aşağıdaki tablolarda verilmektedir. İl ihracatından imalat sanayinin aldığı en yüksek pay %95,19 ile 2020 yılında gerçekleşmiştir. Son yıllarda il ithalatından imalat sanayinin aldığı en yüksek pay %34,14 olmuştur; bu pay 2020 yılında %26,78 olarak gerçekleşmiştir.

Sektör Bazında Samsun İli İhracat Verileri (2015-2020)

Sektörler	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	İhracat (Bin USD)	İldeki payı (%)	İhracat (Bin USD)	İldeki payı (%)	İhracat (Bin USD)	İldeki payı (%)	İhracat (Bin USD)	İldeki payı (%)	İhracat (Bin USD)	İldeki payı (%)	İhracat (Bin USD)	İldeki payı (%)
A. Tarım, ormancılık ve balıkçılık	29.716	7,38	22.443	6,11	25.861	5,60	35.225	5,49	35.196	4,82	34.008	4,57
B. Madencilik ve taş ocakçılığı	811	0,20	486	0,13	999	0,22	1.409	0,22	1.213	0,17	1.751	0,24
C. İmalat	370.250	91,94	344.406	93,70	434.524	94,07	601.446	93,66	693.556	94,96	708.634	95,19
D. Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtım	-	0,00	-	0,00	440	0,10	4.045	0,63	303	0,04	-	0,00
E. Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	1.896	0,47	234	0,06	13	0,00	33	0,01	43	0,01	29	0,00
J. Bilgi ve iletişim	41	0,01	12	0,00	95	0,02	27	0,00	33	0,00	21	0,00
M. Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	-	0,00	-	0,00	2	0,00	-	0,00	-	0,00	-	0,00
R. Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	-	0,00	-	0,00	-	0,00	-	0,00	5	0,00	0	0,00
Toplam	402.714	100,00	367.581	100,00	461.934	100,00	642.185	100,00	730.349	100,00	744.443	100,00

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (ISIC4-Düzey 1, Genel Ticaret Sistemi)

Sektör Bazında Samsun İli İthalat Verileri (2015-2020)

Sektörler	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	İthalat (Bin USD)	İldeki payı (%)	İthalat (Bin USD)	İldeki payı (%)	İthalat (Bin USD)	İldeki payı (%)	İthalat (Bin USD)	İldeki payı (%)	İthalat (Bin USD)	İldeki payı (%)	İthalat (Bin USD)	İldeki payı (%)
A. Tarım, ormancılık ve balıkçılık	186.341	28,86	103.413	18,53	154.267	20,17	195.090	23,55	225.403	31,89	220.123	27,93
B. Madencilik ve taş ocakçılığı	116.905	18,11	80.712	14,46	102.288	13,38	92.800	11,20	54.126	7,66	68.226	8,66
C. İmalat	153.768	23,82	190.491	34,14	238.066	31,13	204.638	24,71	206.232	29,17	211.021	26,78
D. Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtım		0,00	254	0,05	534	0,07	220	0,03		0,00		0,00
E. Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	188.600	29,21	183.166	32,82	269.549	35,25	335.436	40,50	221.057	31,27	288.673	36,63
J. Bilgi ve iletişim	55	0,01	15	0,00	36	0,00	119	0,01	106	0,01	3	0,00
R. Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2	0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
Toplam	645.671	100,00	558.051	100,00	764.740	100,00	828.303	100,00	706.924	100,00	788.046	100,00

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (ISIC4-Düzey 1, Genel Ticaret Sistemi)

İl Dış Ticaretinde Sektörel Yoğunlaşma

İl dış ticaretindeki sektörel yoğunlaşma da yukarıda verilen ülkelere göre yoğunlaşma gibi birikimli paylar dikkate alınarak incelenmiş ve ülke bazındaki birikimli paylarla karşılaştırılmıştır. Aşağıdaki tablolarda yer alan CR1 satırı en çok ihracat /ithalat yapılan birinci sıradaki sektörün payını, CR5 en çok ihracat/ithalat yapılan ilk beş sıradaki sektörün, CR10 ise en çok ihracat/ithalat yapılan ilk on sıradaki sektörün ilin toplam ihracatından/ithalatından aldığı payları verir. Birikimli paylar yüksekse ihracatın/ithalatın belli sektörlerde yoğunlaştığını ve bu sektörlerde bir sorun olduğunda ihracat/ithalat yapamama riskinin arttığını gösterirken; düşük olması ise ihracatta/ithalatta sektörel yoğunlaşmanın düşük olduğunu ve riskin dağıtıldığını gösterir.

Samsun İli İhracatının Sektörel Yoğunlaşması (Birikimli Yüzde Paylar)

Yoğunlaşma göstergesi	Türkiye						Samsun					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020
CR1	8,6	10,3	11,9	12,1	11,5	9,8	18,7	16,1	13,5	20,2	18,9	12,9
CR2	17,1	18,9	19,6	19,5	18,7	16,9	28,1	27,7	23,6	29,5	34,1	23,7
CR3	23,6	26,0	25,3	26,8	25,0	22,8	37,5	38,9	32,6	36,4	40,4	32,2
CR4	28,7	30,8	31,0	31,2	29,2	26,7	45,5	44,6	40,9	43,0	46,2	38,4
CR5	33,2	35,4	35,4	34,7	33,3	30,4	52,8	49,2	47,7	49,5	51,6	44,4
CR6	36,6	38,3	38,3	37,7	36,3	33,6	58,9	53,6	53,7	55,4	56,6	50,4
CR7	39,8	41,2	41,1	40,7	39,2	36,7	62,5	57,5	59,0	60,4	61,3	55,5
CR8	42,7	44,0	43,8	43,5	42,0	39,6	65,4	61,3	63,0	64,1	65,5	59,8
CR9	45,6	46,6	46,5	46,0	44,9	42,0	68,3	65,0	66,8	67,4	69,3	63,9
CR10	48,1	48,7	49,0	48,5	47,5	44,3	70,9	68,5	70,5	70,7	72,2	67,3
Sektör sayısı	181	182	181	181	181	181	125	117	126	126	121	126

TÜİK'in genel ticaret sistemine göre ISIC4-Düzye 4 dış ticaret istatistiklerinden tarafımızca hesaplanmıştır.

Türkiye'nin 2015-2020 döneminde ihracat yaptığı sektör sayısı 2016 yılı dışında 181 olmuştur. İlk beş sektörün ihracatımızdaki payı (CR5), %30,4 (2020) ile %35,4 (2016,2017) arasında değişmiştir. İlk on sektörün ihracatının toplam ihracat içindeki payı (CR10) ise %44,3 (2020) ile %49,0 (2017) arasındadır.

Samsun ilinin 2015-2020 döneminde ihracat yaptığı sektör sayısı 117 ile 126 arasında değişmiştir. Samsun ili ihracatında CR5 %44,4 (2020) ile %52,8 (2015) arasında, CR10 ise %67,3 (2020) ile %72,2 (2019) arasındadır. Samsun ilinin CR5 ve CR10 değerleri Türkiye'nin CR5 ve CR10 değerleri ile karşılaştırıldığında il ihracatının sektörlerle göre yoğunlaşmasının ülke ihracatının yoğunlaşmasından yüksek olduğu görülmektedir.

Samsun İli İthalatının Sektörel Yoğunlaşması (Birikimli Yüzde Paylar)

Yoğunlaşma göstergesi	Türkiye						Samsun					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020
CR1	11,0	7,6	10,4	9,9	12,6	15,0	29,2	32,8	35,2	40,5	31,3	36,6
CR2	17,8	14,9	19,1	18,7	21,7	23,2	55,6	50,1	53,7	61,8	61,6	63,3
CR3	23,3	21,3	24,9	25,6	27,1	28,7	73,6	64,5	67,1	72,9	69,2	71,9
CR4	28,6	25,9	30,1	30,8	31,8	33,0	76,3	70,3	70,9	75,9	74,0	76,1
CR5	33,6	30,5	34,9	35,5	36,3	37,2	77,8	73,7	73,8	78,4	77,0	78,6
CR6	38,2	34,9	39,3	40,0	40,3	40,9	79,2	76,4	76,6	80,7	79,3	80,6
CR7	41,5	38,4	42,8	43,9	43,6	44,6	80,4	78,7	79,0	82,4	81,5	82,1
CR8	44,6	41,7	46,2	47,4	46,9	47,8	81,6	80,6	81,2	84,1	83,1	83,4
CR9	47,5	44,4	49,0	50,7	49,9	50,9	82,6	82,2	82,4	85,7	84,4	84,7
CR10	49,7	46,9	51,4	52,8	52,6	53,5	83,6	83,5	83,5	87,2	85,6	85,9
Sektör sayısı	182	179	180	180	181	178	120	117	120	117	117	124

TÜİK'in genel ticaret sistemine göre ISIC4-Düzey 4 dış ticaret istatistiklerinden tarafımızca hesaplanmıştır.

Türkiye'nin 2015-2020 döneminde ithalat yaptığı sektör sayısı 178 ile 182 arasında değişmiştir. İlk beş sektörün ithalatımızdaki payı (CR5) %30,5 (2016) ile %37,2 (2020) arasında; ilk on sektörün toplam ithalat içindeki payı (CR10) ise %46,9 (2016) ile %53,5 (2020) arasındadır. Ülke ithalatının sektörel yoğunlaşması, yıllar itibariyle dalgalanmakla birlikte artış eğilimindedir.

Samsun ilinin 2015-2020 döneminde ithalat yaptığı sektör sayısı 117 ile 124 arasında değişmiştir. Samsun ili ithalatında sektörel CR5 %73,7 (2016) ile %78,6 (2020) arasında, sektörel CR10 ise %83,5 (2016-2017) ile %87,2 (2018) arasındadır. Samsun ilinin sektörel CR5 ve CR10 değerleri Türkiye'nin sektörel CR5 ve CR10 değerleri ile karşılaştırıldığında il ithalatının sektörel yoğunlaşmasının ülke ithalatının sektörel yoğunlaşmasından yüksek olduğu görülmektedir.

İlin dış ticarete en çok konu olan alt sektörleri (ilk 15) ve il dış ticaretindeki payları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Samsun İlinin İhracata En Çok Konu Olan Alt Sektörleri (2020)

ISIC4 kodu ve adı	Değer (Bin USD)	Pay (%)
1061. öğütülmüş hububat ve sebze ürünleri imalatı	95.701	12,86
2410. Ana demir ve çelik imalatı	80.627	10,83
2930. Motorlu kara taşıtları için parça ve aksesuar imalatı	63.165	8,48
2520. Silah ve mühimmat (cephane) imalatı	46.681	6,27
1020. Balık, kabuklu deniz hayvanları ve yumuşakçaların işlenmesi ve saklanması	44.667	6,00
2732. Diğer elektronik ve elektrik telleri ve kablolarının imalatı	44.395	5,96
2431. Demir ve çelik dökümü	38.000	5,10
2219. Diğer kauçuk ürünleri imalatı	32.226	4,33
1030. Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması	29.936	4,02
2211. iç ve dış lastik imalatı	25.475	3,42
0311. Deniz balıkçılığı	22.637	3,04
2824. Maden, taş ocağı ve inşaat makineleri imalatı	21.109	2,84
2599. Başka yerde sınıflandırılmamış diğer fabrikasyon metal ürünlerin imalatı	17.246	2,32
1410. Kürk hariç, giyim eşyası imalatı	16.949	2,28
2815. Fırın, ocak, soba ve brülörler (ocak ateşleyicileri) imalatı	13.204	1,77

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (ISIC4-Düzey 4, Genel Ticaret Sistemi)

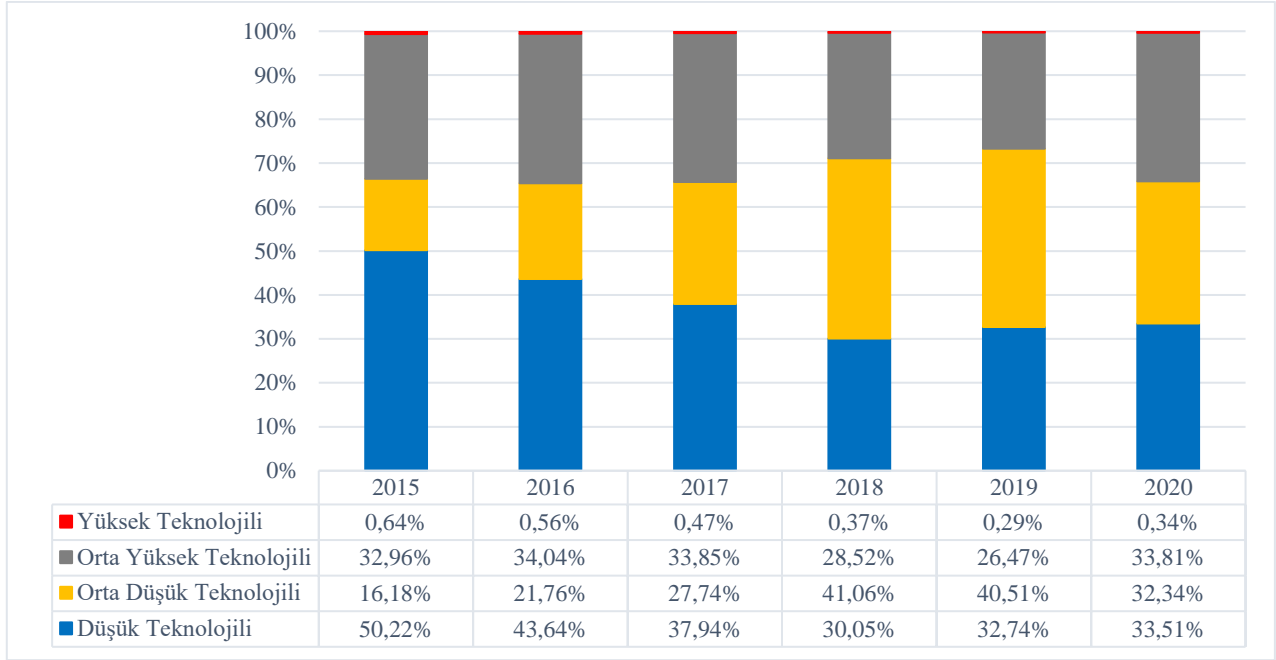
Samsun İlinin İthalata En Çok Konu Olan Alt Sektörleri (2020)

ISIC4 kodu ve adı	Değer (Bin USD)	Pay (%)
3830. Materyallerin geri kazanımı	288.673	36,63
0111. Tahılların (pirinç hariç), baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi	210.064	26,66
0510. Taş kömürü madenciliği	67.769	8,60
1061. öğütülmüş hububat ve sebze ürünleri imalatı	33.399	4,24
2410. Ana demir ve çelik imalatı	19.877	2,52
2100. Eczacılıkla ilgili ürünlerin, tıbbi kimyasal ve bitkisel ürünlerin imalatı	15.626	1,98
2420. Değerli ana metaller ve diğer demir dışı metallerin imalatı	11.185	1,42
2520. Silah ve mühimmat (cephane) imalatı	10.484	1,33
2790. Diğer elektrikli donanımların imalatı	10.316	1,31
1701. Kâğıt hamuru, kâğıt ve mukavva imalatı	9.441	1,20
1040. Bitkisel ve hayvansal sivil ve kati yağların imalatı	8.918	1,13
1103. Malt likörü ve malt imalatı	7.888	1,00
0112. Çeltik (kabuklu pirinç) yetiştirilmesi	7.174	0,91
2011. Temel kimyasal maddelerin imalatı	6.541	0,83
2814. Rulman, dişli/dişli takımı, şanzıman ve tahrik tertibatı elemanlarının imalatı	5.970	0,76

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (ISIC4-Düzey 4, Genel Ticaret Sistemi)

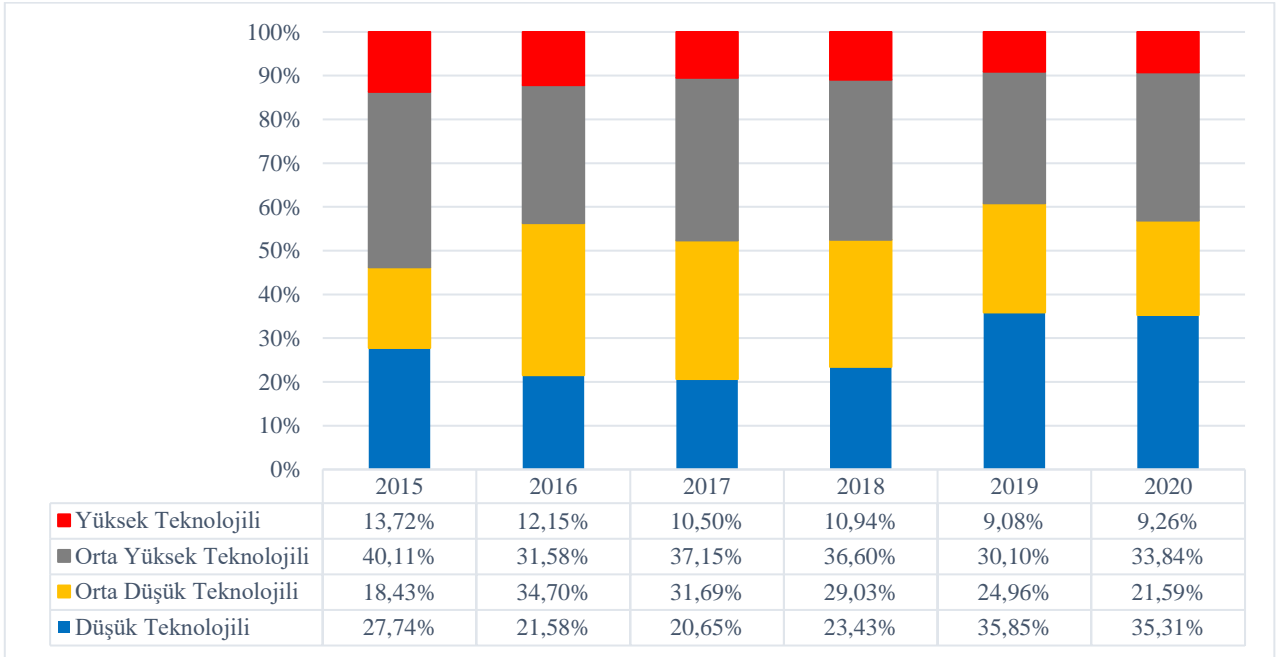
55.7.4 İl İmalat Sanayi Dış Ticaretinin Teknoloji Düzeyi

Samsun İli İmalat Sanayi İhracatının Teknoloji Düzeyi

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (Genel Ticaret Sistemi)

Samsun İli İmalat Sanayi İthalatının Teknoloji Düzeyi

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (Genel Ticaret Sistemi)

İl imalat sanayi ihracatında yüksek teknoloji ürünlerin payı ülke ortalamasına göre düşük, orta yüksek teknoloji ürünlerin payı ülke ortalaması ile benzerlik göstermektedir. İl imalat sanayi ithalatında yüksek teknoloji ürünlerin payı ülke ortalamasına göre düşük olmakla beraber yakın oranlardadır, orta yüksek teknoloji ürünlerin payı ise ülke ortalamasına göre düşüktür.

55.7.5 İl Dış Ticaretinin Rekabet Gücü

İlin dış ticaretteki rekabet gücünün analizi “Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (Revealed Comparative Advantages -RCA)” kavramı kullanılarak, dış ticarete konu mallar üreten sektörler için Balassa (1965) ve Vollrath (1991) tarafından geliştirilen formüllerle yapılmıştır.

*Balassa, ortaya attığı “Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük” kavramı ile ülke ekonomilerinin karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu ürünlerin belirlenmesine yardımcı olan bir endeks geliştirmiş; sayısal olarak hesaplanabilen RCA endeksi uluslararası ticarete uzmanlaşmayı ölçmek için kullanılmıştır. Bir görelî paylar endeksi olan Balassa endeksine göre herhangi bir ürünün bir ülkenin ihracatındaki payı, o ürünün dünya ihracatındaki payından büyükse; o ülke o üründe "açıklanmış" üstünlüğe sahiptir. Bu raporda Balassa RCA'sındaki genel formülde kullanılan ülke düzeyi il düzeyine, dünya ise ülke düzeyine indirgenerek hesaplama yapılacak ve tablolarda (**Balassa İl RCA**) olarak gösterilecektir. Balassa'nın geliştirdiği formülün illere uyarlanmış hali ve sembollerin anlamı aşağıda verilmektedir.*

$$RCA_{i,j} = (X_{ij} / X_{it}) / (X_{nj} / X_{nt})$$

*X_{ij} : i ilinin j mal grubundaki ihracatını,
X_{it} : i ilinin toplam ihracatını,
X_{nj} : j mal grubunun Türkiye ihracatını,
X_{nt} : Türkiye toplam ihracatını,*

RCA > 1 → Rekabet gücü var

RCA < 1 → Rekabet gücü yok

*Herhangi bir sektörde Balassa İl RCA'nın birden büyük olması ilin o sektördeki rekabet gücünün **ülkeye göre** daha yüksek olduğunu ifade eder. Bu anlamıyla rekabet gücü için hesaplanan Balassa İl RCA, ürün/sektör bazında illerin rekabet güçlerini birbirleri ile karşılaştırmak için de kullanılabilir⁷.*

Balassa'nın görelî ihracat payları olarak tanımladığı RCA endeksini, sadece ihracatı hesaba kattığı ve ithalat düzeyini ihmal ettiği için eleştiren Vollrath, ithalat verilerinin de hesaba katıldığı RCA formülünü geliştirmiştir. Bu raporda Vollrath'ın belirli ürün gruplarında ülkelerin rekabetçiliğini belirlemek için geliştirdiği formül, ülkedeki sektörlerin birbirlerine göre rekabetçiliklerini ifade etmek için tekrar yorumlanarak “Vollrath Ülke RCA” olarak hesaplanmaktadır. Ayrıca il bazında sektörlerin rekabetçiliklerini belirleyebilmek için Vollrath'ın RCA'sı il bazında da hesaplanarak illerin sektörlerinin dış ticaretteki görelî üstünlükleri ortaya konacaktır. İl bazında hesaplanan RCA değerleri illerin birbirleri ile karşılaştırmasında kullanılabilir. Bu kapsamda hesaplanan

---

⁷ Balassa İl RCA, ürünün/sektörün rekabetçiliğini ülkenin geneliyle karşılaştırmalı olarak ölçmektedir. Bu nedenle ülkenin RCA'sının ne olduğu araştırılacaksa, ürünün/sektörün dünya genelindeki rekabetçiliğinin (ülke için Balassa'nın önerdiği orijinal RCA formülü kullanılarak) tekrar hesaplanması gereklidir.

rekabetçilik değeri de “Vollrath İl RCA” olarak tablolarda yer alacaktır⁸. Vollrath'ın geliştirdiği formülün ülke ve illere uyarlanmış hali ve sembollerin anlamı aşağıda verilmektedir.

Vollrath RCA Ülke

Vollrath RCA İl

$$RCA_{ij} = \ln [(X_{nj} / X_{nt}) / (M_{nj} / M_{nt})] * 100$$

$$RCA_{ij} = \{ \ln [(X_{ij}/X_{it})/(X_{nj}/X_{nt})] - \ln [(M_{ij}/M_{it})/(M_{nj}/M_{nt})] \} * 100$$

X_{nj} : Türkiye'nin j mal grubundaki ihracatını,
 X_{nt} : Türkiye'nin toplam ihracatını,
 M_{nj} : Türkiye'nin j mal grubundaki ithalatını,
 M_{nt} : Türkiye'nin toplam ithalatını,

X_{ij} : i ilinin j mal grubundaki ihracatını,
 X_{it} : i ilinin toplam ihracatını,
 X_{nj} : Türkiye'nin j mal grubundaki ihracatını,
 X_{nt} : Türkiye'nin toplam ihracatını,
 M_{nj} : Türkiye'nin j mal grubundaki ithalatını,
 M_{nt} : Türkiye'nin toplam ithalatını,
 M_{ij} : i ilinin j mal grubundaki ithalatını,
 M_{it} : i ilinin toplam ithalatını

Vollrath RCA'lara göre sektörlerin rekabet gücü aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır.

- $RCA \geq 0$ ise sektörün rekabet gücü yüksek,
- $-50 < RCA < 0$ aralığında ise sektörün rekabet gücü sınırdadır,
- $RCA \leq -50$ ise sektörün rekabet gücü düşüktür.

Bu rapordaki RCA analizi TÜİK'in genel ticaret sistemine göre ISIC4-Düzey 4 kırılımındaki verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır. İl düzeyinde RCA analizlerinde ithalat ve ihracat miktarlarının çok düşük olduğu sektörlerde anlamlı sonuçlar elde edilemediğinden **bir milyon doların altındaki ihracat değerleri hesaplamalarda dikkate alınmamıştır**. “Vollrath İl RCA” ilin/ülkenin ithalatının olmadığı sektörlerde hesaplanamamaktadır. Bu durumda rekabet gücü değerlendirmesi “Balassa İl RCA” ile yapılacaktır. Ayrıca hesaplanan değerlerin dış ticaretle ilgili olduğu, bunun satışlarının tamamını ya da ağırlıklı bir bölümünü iç piyasaya yapan sektörlerin rekabet gücünü belirlemek için bir gösterge olmayacağını da dikkate almak gerekmektedir.

⁸ Balassa İl RCA'sında olduğu gibi, Vollrath İl RCA'sında da ilgili ürün/ sektörün il bazındaki rekabetçiliği ülke geneliyle karşılaştırmalı olarak hesaplandığından, elde edilen sonuçlar, ilgili ürün/ sektörde, ilin ülkeye göre rekabetçiliğini ifade edecektir. Sektörün ülke genelindeki rekabetçiliği için Vollrath Ülke RCA'sı hesaplanmalıdır. Belirli bir ürün/ sektörde ülkenin diğer ülkelere göre rekabetçiliğini ölçmek için Vollrath'ın önerdiği RCA formülü ise biraz daha farklı olup, Vollrath İl RCA'sında kullanılan formülde il yerine ülke, ülke yerine de dünya dış ticaret verileri kullanılarak hesaplanmaktadır.

Samsun İli Dış Ticaretinin Rekabet Gücü (2020)

ISIC4 kodu ve adı	Dış ticaret verileri		Rekabet gücü göstergeleri		
	İhracat (Bin USD)	İthalat (Bin USD)	Vollrath RCA (İl)	Vollrath RCA (Ülke)	Balassa RCA (İl)
0113. Sebze, kavun-karpuz, kök ve yumru sebzelerin yetiştirilmesi	1.495,9	164,1	73,6	153,1	0,6
0121. Üzüm yetiştirilmesi	1.417,0	0,0	Hesaplanmadı	671,2	2,0
0123. Turunçgillerin yetiştirilmesi	2.295,4	30,8	75,0	361,8	0,6
0124. Yumuşak çekirdekli meyvelerin ve sert çekirdekli meyvelerin yetiştirilmesi	5.684,8	21,0	-20,1	585,9	1,7
0311. Deniz balıkçılığı	22.637,1	41,5	320,7	315,1	10,0
1020. Balık, kabuklu deniz hayvanları ve yumuşakçaların işlenmesi ve saklanması	44.667,1	3.604,6	184,4	73,0	19,3
1030. Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması	29.936,2	262,9	229,0	250,3	1,4
1061. Öğütülmüş hububat ve sebze ürünleri imalatı	95.700,8	33.399,1	0,5	110,4	15,1
1073. Kakao, çikolata ve şekerleme imalatı	2.398,4	139,6	158,5	131,6	0,5
1392. Giyim eşyası dışındaki tamamlanmış tekstil ürünlerinin imalatı	1.222,0	694,8	-215,4	277,5	0,1
1410. Kürk hariç, giyim eşyası imalatı	16.948,8	106,4	254,3	258,4	0,3
1621. Ahşap plaka ve levha imalatı	11.220,1	163,4	260,7	168,0	3,7
1701. Kâğıt hamuru, kâğıt ve mukavva imalatı	7.276,6	9.441,5	83,1	-103,4	2,0
2211. İç ve dış lastik İmalatı	25.474,6	1.481,5	221,7	68,4	4,5
2219. Diğer kauçuk ürünleri imalatı	32.226,0	444,7	388,2	45,8	5,7
2220. Plastik ürünlerin imalatı	11.529,0	3.368,5	42,9	85,9	0,5
2310. Cam ve cam ürünleri imalatı	1.435,6	1.782,6	-69,9	53,9	0,3
2392. Kilden inşaat malzemeleri imalatı	1.164,0	0,0	Hesaplanmadı	392,5	0,2
2394. Çimento, kireç ve alçı imalatı	9.905,3	0,0	Hesaplanmadı	483,6	1,7
2396. Taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve kullanılabilir hale getirilmesi	1.264,3	499,7	-176,4	274,9	0,3
2410. Ana demir ve çelik imalatı	80.626,5	19.877,1	114,0	31,7	1,8
2420. Değerli ana metaller ve diğer demir dışı metallerin imalatı	1.928,2	11.184,7	-31,3	-138,8	0,1
2431. Demir ve çelik dökümü	37.999,7	101,6	583,6	14,6	50,5
2511. Metal yapı malzemeleri imalatı	3.581,6	24,8	278,6	224,2	0,4
2512. Metal tank, rezervuar ve muhafaza kapları imalatı	2.314,9	116,5	105,5	199,1	0,4
2520. Silah ve mühimmat (cephane) imalatı	46.680,6	10.483,5	49,3	105,7	16,3
2599. Başka yerde sınıflandırılmamış diğer fabrikasyon metal ürünlerin imalatı	17.246,3	1.601,8	159,0	84,3	1,0
2651. Ölçme, test etme, yönlendirme ve kontrol teçhizatı imalatı	1.477,7	2.026,1	116,7	-142,6	0,6
2710. Elektrik motoru, jeneratör, transformatör ile elektrik dağıtım ve kontrol cihazlarının imalatı	1.761,3	945,6	88,1	-20,2	0,1
2732. Diğer elektronik ve elektrik telleri ve kablolarının imalatı	44.395,4	956,9	225,5	163,9	5,3
2740. Elektrikli aydınlatma ekipmanlarının imalatı	1.505,8	1.454,4	-5,9	15,1	0,7
2750. Ev aletleri imalatı	1.120,8	18,7	220,5	194,6	0,0

ISIC4 kodu ve adı	Dış ticaret verileri		Rekabet gücü göstergeleri		
	İhracat (Bin USD)	İthalat (Bin USD)	Vollrath RCA (İl)	Vollrath RCA (Ülke)	Balassa RCA (İl)
2813. Diğer pompa, kompresör, musluk ve vana imalatı	10.032,9	2.601,4	180,3	-39,6	1,5
2814. Rulman, dişli/dişli takımı, şanzıman ve tahrik tertibatı elemanlarının imalatı	6.296,6	5.969,9	49,8	-38,8	2,2
2815. Fırın, ocak, soba ve brülörler (ocak ateşleyicileri) imalatı	13.204,1	482,9	376,0	-39,5	24,0
2816. Kaldırma ve taşıma donanımları imalatı	1.575,5	231,2	209,2	-11,6	0,5
2819. Genel amaçlı diğer makinelerin imalatı	7.466,7	4.505,2	70,4	-14,1	0,7
2821. Tarım ve ormancılık makineleri imalatı	2.544,5	713,0	35,9	97,1	0,5
2822. Metal işleme makineleri ve takım tezgâhları imalatı	1.487,2	3.488,6	-36,4	-43,1	0,4
2824. Maden, taş ocağı ve inşaat makineleri imalatı	21.108,9	180,8	412,9	68,8	4,1
2825. Gıda, içecek ve tütün işleme makineleri imalatı	4.167,4	882,3	75,9	85,0	1,8
2910. Motorlu kara taşıtlarının imalatı	3.269,5	0,0	Hesaplanmadı	58,1	0,0
2920. Motorlu kara taşıtları karoseri (kaporta) imalatı; treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	4.582,9	0,0	Hesaplanmadı	213,8	2,1
2930. Motorlu kara taşıtları için parça ve aksesuar imalatı	63.164,6	5.557,9	228,1	20,7	2,2
3100. Mobilya imalatı	7.543,6	1.014,4	-15,4	221,7	0,6
3211. Mücevherat ve ilgili eşyaların imalatı	11.588,5	8,2	566,6	164,8	0,7
3220. Müzik aletleri imalatı	3.170,5	1,1	886,5	-88,0	66,8
3250. Tıbbi ve dişçiliğe ait araç ve gereçlerin imalatı	2.357,7	4.528,9	-34,5	-25,1	0,6

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (ISIC4-Düzey 4 Genel Ticaret Sistemi)

Samsun ili dış ticaretinde Balassa İl RCA formülüne göre yapılan değerlendirmede yukarıdaki kabuller çerçevesinde 24 faaliyetin rekabet gücü ülkeye göre daha yüksek bulunmuştur, bu faaliyetlerin ilin ihracatındaki payları toplam %85,8'dir. Balassa İl RCA'ya göre rekabet gücü en yüksek sektörler "müzik aletleri imalatı", "demir ve çelik dökümü" ve "fırın, ocak, soba ve brülörler (ocak ateşleyicileri) imalatı" olup, bu faaliyetlerin ilin ihracatındaki payları toplam %7,3'dür.

Vollrath İl RCA formülüne göre yapılan değerlendirmede ise 34 faaliyetin rekabet gücü yüksek, 6 faaliyetin rekabet gücü sınırda tespit edilmiştir. Rekabet gücü yüksek olan faaliyetlerin ihracatının ilin toplam ihracatındaki payı %92,06 iken, rekabet gücü sınırda olan faaliyetlerin payı %2,75'dir. Vollrath İl RCA'ya göre rekabet gücü en yüksek faaliyetler "müzik aletleri imalatı", "demir ve çelik dökümü" ve "mücevherat ve ilgili eşyaların imalatı" olup, bu faaliyetlerin ilin ihracatındaki payları toplam %7,1'dir.

İl ihracatından en çok pay alan ilk 10 sektörün rekabet gücü, hem Balassa İl RCA hem de Vollrath İl RCA ile yapılan değerlendirmede ülkeye göre daha yüksek bulunmuştur.

55.8 İL SANAYİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

55.8.1 Altyapı

55.8.1.1 Ulaşım Altyapısı

Samsun ili Türkiye’de karayolu, demiryolu, denizyolu ve havayolu olanaklarının hepsine birden sahip olan nadir şehirlerden birisidir. Şehrin bu özelliğine ilave olarak kuzey güney ve doğu batı doğrultularında bir kavşak durumunda olması Samsun’u diğer şehirlerden bir adım daha öne çıkarmaktadır. Samsun ilinin ulaşımında en temel problemlerinden birisi kentin topoğrafyasıdır. Denize paralel uzanan dağlar sebebiyle il merkezi olarak kabul edilebilecek 3 ilçede (Atakum, İlkadım, Canik) gelişme denize komşu bir şekilde doğu batı aksı üzerinde doğrusal olarak yaşanmaktadır. Bu durum ulaşımında birtakım zorlukları da beraberinde getirmektedir. Yapılan toplu taşıma ulaşım yatırımları özellikle raylı sistemler, yukarıda bahsedilen zorluk sebebiyle doğrusal bir güzergâhta olmak zorunda ve az yoğunluklu iç bölgelere ilave bağlantı hatlarına ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca hızla artan kent nüfusu otomobil sayılarının da hızla artmasına sebep olmakta, bu nedenle sabah ve akşam saatlerinde belirli noktalarda trafik sıkışıklıkları yaşanmaktadır. Bu dezavantajlarının dışında diğer illere ve ülkelere ulaşım noktasında önemli bir bağlantı noktasında olan Samsun lojistik yatırımları açısından bir cazibe merkezi olacak potansiyele sahiptir. Samsun Limanı ya da işletmeci şirketin verdiği adıyla Samsunport, Karadeniz Bölgesi'nin en büyük limanıdır. Liman özelleştirme kapsamında 2010 yılından itibaren 36 yıllığına Ceynak Lojistik'e devredilmiştir. İlimiz, Türkiye ulaşım ve ticaretine yön veren, Karadeniz’de kıyısı olan ülkelere hitap edebilecek potansiyelde ve biri Türkiye’nin 7. Limanı olan 3 adet limana sahiptir. Karadeniz Bölgesi'nin en büyük limanı olan Samsun Limanı aynı zamanda bölgenin demiryolu bağlantısı olan tek limanına sahiptir. İl, karayolu, demiryolu, havayolu ve denizyolu dâhil her türlü ulaşım ağına sahiptir. Bu ulaşım ağları ile kombine taşımacılık, depolama ve ulaşım hizmetlerinin sağlanabileceği entegre ve modern tesislerin kurulabilmesi imkânı da barındırmaktadır.

Havza OSB ile TCDD’ye ait demiryolu hattına kadar olan yaklaşık 2 km. lik bağlantı yapılması OSB’nin ulaşım ve lojistik gücünü çok artıracak ve firmalara çok büyük bir avantaj sağlayacak olup planlamalarda yer almakla birlikte henüz bir çalışma bulunmamaktadır. Yine Havza OSB bağlantı yolu köprülülük kavşağı uzun araçların dönüşü için sorun oluşturmakta olup Karayolları tarafından çözüm olacak çalışma yapılmalıdır.

Devlet Demiryolları tarafından planlanarak gündeme alınan Samsun Lojistik Merkezi ile demiryolu bağlantısının yapılması işlemleri başlanmış olup Samsun-Sivas demiryolu hattında ticari taşımacılık için büyük önem arz eden bu bağlantı tamamlandığında Samsun ilinin lojistik gücünü ve avantajlarını artıracaktır.

55.8.1.2 Enerji Altyapısı

İlimizin 2020 sonu itibarıyla hat uzunluğu 29.253 km, trafo kapasitesi 2.054 MVA, trafo sayısı 7.796 adet, yıllık elektrik tüketimi 3.234.076 MWh'tir. İlde doğalgaz mevcuttur ve 2020 yılı tüketimi 1.581,61 Milyon Sm³'tür. İlde enerji altyapısı konusunda sorun yaşanmamakla birlikte, enerji kaynakları bakımından da zengindir. Gelişen teknoloji ve artan enerji açığı doğrultusunda, yenilenebilir, çevreyle uyumlu rüzgâr, güneş, biokütle vb. enerji alanlarında günden güne gelişim göstermektedir. Yeşilirmak ve Kızılırmak üzerindeki hidroelektrik santraller ve doğalgaz çevrim santrallerinin yanı sıra son dönemde rüzgâr ve güneşten elektrik üretmek için güneş panelleri ve rüzgâr türbinleri yatırımları bulunmaktadır. Samsun ili 2020 yılında bildirimli ve bildirimsiz olmak üzere müşteri başına ortalama kesinti süresi 948,5 dakikadır.

Çarşamba OSB'nin elektrik ihtiyacına yönelik olarak TEİAŞ tarafından Trafo Merkezi kurulması 2021 yatırım programına alınmış olup, iki yıl içerisinde tamamlanması hedeflenmektedir. Yine bölge için doğalgaz altyapısının yapılması büyük önem arz etmektedir.

Kavak OSB'nin elektrik ihtiyacının önümüzdeki süreçte artacağı dikkate alınarak TEİAŞ tarafından yeni bir trafo merkezi kurulması ya da mevcut kurulu gücün artırılması gerekmektedir. Yine bölgede henüz doğalgaz kullanımı başlamamış olup SAMGAZ dağıtım şirketi tarafından yatırım programında olan doğalgaz bağlantı işlemlerinin sonuçlandırılması gerekmektedir.

Samsun Gıda OSB'nin elektrik dağıtım lisansı bulunmamakta olup enerji maliyetlerini artırmaktadır. Ayrıca kurulu gücün artırılması gerekmektedir. Yine OSB içerisinde doğalgaz kullanımı bulunmamakta olup enerji maliyetleri yüksek olmaktadır. Dağıtım şirketinin bölge için doğalgaz yatırımını bir an önce sonuçlandırması beklenmektedir.

Havza OSB'nde doğalgaz altyapı yatırımı henüz planlanmamış olup yatırım maliyetleri açısından programa alınması faydalı olacaktır.

55.8.1.3 Sanayi Bölgelerinin Altyapısı

İldeki mevcut OSB'lerin altyapı işlemleri Çarşamba OSB haricinde tamamlanmış olup Çarşamba OSB'nin altyapı işlemleri proje aşamasındadır.

Kuruluş çalışmaları devam eden Samsun Yeni OSB'nin altyapı işlemlerine kuruluş protokünden sonra başlanması planlanmaktadır.

55.8.2 Kentleşme-İmar Sorunları

İl merkezinde Gülsan SS ve Eski SS'ne ait alanın yeterli olmadığı Bakanlığımızca da tespit edilerek Toybelen mevkiinde sanayi alanı belirlenmiş ve bu alanda Büyükşehir Belediyesi ve TOKİ arasında protokol imzalanmıştır. Akabinde TOKİ tarafından Toybelen SS inşaatına başlanmıştır.

Sanayi alanlarına ait genişleme ihtiyacına yönelik Havza OSB ve Kavak OSB 2. Etap alanının bitişğinde belirlenen alanlar genişleme için uygun hale getirilmiştir. Bu çalışmanın yapılamadığı Samsun Merkez OSB için ilave olarak Samsun Yeni OSB kurulumu gündeme gelmiş ve kuruluş çalışmaları devam etmektedir.

55.8.3 Çevre Sorunları

Atık Yönetimi Yönetmeliği (AYY) kapsamında yıllık tehlikeli ve tehlikesiz atık beyanları atık üreticileri tarafından, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Entegre Çevre Bilgi Sistemi (ecbs.cevre.gov.tr) altında yer alan Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi (TABS) kullanılarak gerçekleştirilmektedir. TABS'da yer alan atık verileri, atık üreticilerinin beyanlarıyla oluşturulmakta; beyan yılında atık üreticisinin tesisinde oluşan ve geri kazanım/bertaraf amacıyla atık işleme tesisine gönderilen atık verilerini içermektedir. Bu verilere maden sektöründen kaynaklanan atıklar ile belediye atıkları dahil değildir. TABS'a yapılan beyanlar doğrultusunda hazırlanan Atık İstatistikleri Bültenlerinden derlenen istatistikler aşağıdaki tablolarda verilmektedir.

Atık Beyan Sistemini Kullanarak Atıkların Beyan Eden Tesis Sayısı ve Atık Miktarları (Türkiye)

Yıl	Tehlikesiz atıklar				Tehlikeli atıklar			
	Atık beyan formu dolduran tesis sayısı	Değişim (%)	Atık miktarı (ton)	Değişim (%)	Atık beyan formu dolduran tesis sayısı	Değişim (%)	Atık miktarı (ton)	Değişim (%)
2016	12.034	-	17.877.448	-	60.233	-	1.363.227	-
2017	14.352	19,26	15.124.951	-15,40	63.741	5,82	1.425.045	4,53
2018	16.326	13,75	15.068.633	-0,37	66.478	4,29	1.513.624	6,22
2019	19.138	17,22	23.678.313	57,14	76.496	15,07	1.650.106	9,02

Kaynak: <https://ced.csb.gov.tr/> , erişim tarihi 09.09.2021, ilgili yıllara ait bültenler

TABS'a yapılan beyanlar doğrultusunda, NACE Rev.2 altılı ekonomik faaliyet sınıflaması kullanılarak yapılan sıralamada, 2019'da beyan veren 84 alt sektörün en çok tehlikesiz atık oluşturan ilk 10'unun tümü sanayi sektöründe yer almaktadır ve toplam tehlikesiz atık miktarındaki payları %87,89 olmuştur. Söz konusu sektörlerin payları önceki yıllarda %83-88 arasındadır. En yüksek atık oluşumuna neden olanlar "24. Ana metal sanayii" ve 35. Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtım" alt sektörleridir.

2019'da NACE Rev.2 altılı ekonomik faaliyet sınıflaması kullanılarak yapılan sıralamada en çok tehlikeli atık oluşturan ilk 10 alt sektörden ise 8'i sanayi sektöründe yer almaktadır ve toplam tehlikeli atık miktarındaki payları %56,82 olmuştur. Söz konusu sektörlerin payları önceki yıllarda %65 civarındadır. En çok tehlikeli atık oluşturan sektör "24. Ana metal sanayi"dir.

Samsun ilinde beyan edilen tehlikeli ve tehlikesiz atıkların 2016-2019 yıllarındaki değişimi aşağıdaki tabloda verilmiştir. 2019 yılında beyan edilen tehlikesiz atıkların %0,30'u; tehlikeli atıkların ise %1,13'ü ildeki tesislerden kaynaklanmıştır.

Samsun İli Türlerine Göre Atık Miktarı

Yıl	Tehlikesiz atıklar		Tehlikeli atıklar		Toplam	
	Miktar (ton)	Değişim (%)	Miktar (ton)	Değişim (%)	Miktar (ton)	Değişim (%)
2016	247.754	-	15.310	-	263.064	-
2017	309.629	25,0	19.022	24,2	328.651	24,9
2018	104.564	-66,2	22.213	16,8	126.777	-61,4
2019	71.351	-31,8	18.726	-15,7	90.077	-28,9

Kaynak: <https://ced.csb.gov.tr/> erişim tarihi 09.09.2021, ilgili yıllara ait bültenler

• **Atıkların Geri Dönüştürülme ve Bertarafı**

Ger i dönüşüm, enerji geri kazanımı ve yakıt olarak kullanımı ya da dolgu yapmak üzere atıkların tekrar işlenmesi hariç olmak üzere, organik maddelerin tekrar işlenmesi dâhil atıkların işlenerek asıl kullanım amacı ya da diğer amaçlar doğrultusunda ürünlere, malzemelere ya da maddelere dönüştürüldüğü herhangi bir geri kazanım işlemidir.

Ger i Kazanım Yöntemleri;

- Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak veya başka şekillerde kullanma
- Solvent (çözücü) ıslahı/yeniden üretimi
- Solvent olarak kullanılmayan organik maddelerin ıslahı/geri dönüşümü (kompost ve diğer biyolojik dönüşüm prosesleri dahil)
- Metallerin ve metal bileşiklerinin ıslahı/geri dönüşümü
- Diğer inorganik malzemelerin ıslahı/geri dönüşümü
- Asitlerin veya bazların yeniden üretimi
- Kirliliğin azaltılması için kullanılan parçaların (bileşenlerin) geri kazanımı
- Katalizör parçalarının (bileşenlerinin) geri kazanımı
- Yağların yeniden rafine edilmesi veya diğer yeniden kullanımları
- Ekolojik iyileştirme veya tarımcılık yararına sonuç verecek arazi ıslahı

Bertaraf: İkincil amacı enerji geri kazanımı olsa dahi geri kazanım olarak kabul edilmeyen yöntemdir.

Bertaraf Yöntemleri;

- Toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (örneğin, düzenli depolama ve benzeri)
- Arazi ıslahı (örneğin, sıvı veya çamur atıkların toprakta biyolojik bozulmaya uğraması ve benzeri)

- *Derine enjeksiyon (örneğin, pompalanabilir atıkların kuyulara, tuz kayalarına veya doğal olarak bulunan boşluklara enjeksiyonu ve benzeri)*
- *Yüzey doldurma (örneğin, sıvı ya da çamur atıkların kovuklara, havuzlara ve lagünlere doldurulması ve benzeri)*

• **Atık Depolama Alanları**

Samsun ilinde 2 adet düzenli depolama tesisi mevcuttur. Merkez Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi ve Çarşamba Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleridir. Samsun ilinin ihtiyacının karşılayabilmektedir. Yeni depolama alanına ihtiyaç duyulmamaktadır.

• **Atık Suları Arıtma Tesisleri**

Atık suları ile kirlilik yaratan 22 adet sanayi tesisinin arıtma tesisi bulunmakta olup, periyodik iç izleme numuneleri alınarak analiz raporları tesis bünyesinde bulundurulmakta olup, ayrıca özellikle Karadeniz'e deşarjı olan tesislerden denetim numunesi alınarak takibi sağlanmaktadır.

• **OSB Atık Su Arıtma Tesislerinin Durumu**

Samsun Merkez Organize Sanayi bölgesi evsel ve endüstriyel atık su arıtma tesisi bulunmakta olup, çalıştırılmaktadır. Çevre Kanunu'nun 29. maddesi uyarınca Atık Su Arıtma Tesislerinin Teşvik Tedbirlerinden Faydalanmasında Uyulacak Usul Ve Esaslara Dair Yönetmelik kapsamında 2020 yılında 540.993,06 kWh enerji tüketim miktarına karşılık Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 220.695,81 TL tutarında ödeme onaylanmıştır.

• **Baca Gazları ile Hava Kalitesini Bozan Tesislerin Durumu, Baca Gazı Filtreleme Sistemleri**

Samsun ili için hazırlanan ve 2020-2024 yıllarını kapsayan Temiz Hava Eylem Planında yer alan bilgiler doğrultusunda yıl bazında ilde sanayiden kaynaklı NOx (azotoksit) emisyonunun %51,3 ile en yüksek demir-çelik sektöründen, SO2 (kükürtdioksit) emisyonunun %77,6 ile kimya sektöründen ve PM10 (partikül madde) emisyonunun %27,4 ile demir-çelik sektöründen kaynaklandığı görülmüştür. Ancak söz konusu verilerin güncellenmesi maksadıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından City Air Projesi başlatılmış olup bu çalışma kapsamında veriler güncellenecektir.

Samsun ilinde 2 adet asit üretim tesisine ait 2 baca, 2 adet çimento fabrikasına ait 2 baca, 3 adet Doğalgaz Çevrim Santraline ait 15 adet baca, 4 adet kireç fabrikasına ait 5 baca olmak üzere toplam 11 adet tesise ait 25 adet baca online olarak Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemi vasıtası ile izlenmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Sürekli İzleme Merkezi (SİM) vasıtasıyla baca gazı izleme verileri anlık olarak aktarılmakta ve online olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından takip edilmektedir. Söz konusu tesislerin hava emisyon konulu Çevre İzin Belgeleri bulunmaktadır.

Baca gazı filtreleme sistemi bulunan üretim tesislerinin baca gazı filtreleme sistemleri, tesisin devreye alınması ile paralel olarak devreye girmekte ve aynı şekilde tesisle birlikte devreden çıkmaktadır.

Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği Ek-3.d maddesine göre sürekli emisyon ölçümleri değerlendirilmektedir. Buna göre bir takvim yılı içindeki işletim saatleri süresince;

“1.1. Hiçbir takvim ayındaki sürekli emisyon ölçümlerinin ortalaması emisyon sınır değerlerini geçmiyorsa,

1.2. Kükürt dioksit ve toz emisyonu için; 48 saatlik ardışık tüm ortalama değerlerin %97’si, emisyon sınır değerlerinin %110’unu geçmiyorsa,

1.3. Azot oksitler emisyonu için; 48 saatlik ardışık tüm ortalama değerlerin %95’i, emisyon sınır değerlerinin %110’unu geçmiyorsa,”

emisyon sınır değerlerine uyulduğu kabul edilir. Bu anlamda hesaplamaların yapılabilmesi için SİM sisteminin yazılımı kullanılmakta olup hâlihazırda takvim yılına göre hesaplama yapabilecek veri akışı bulunmamaktadır. Ayrıca baca gazı ölçümlerinde sınır değer üzerindeki gün sayısına göre bir değerlendirme yönetmelikte mevcut değildir.

İlde enerji verimliliği yatırımları yapılmaktadır.

55.8.4 İşgücü Sorunları

55.8.4.1 İşgücü Kaynakları

Samsun ilinin 2020 yılı nüfusu 1.356.079 kişidir ve 921.125’i çalışma çağındadır. İl nüfusunun yaş gruplarına dağılımı aşağıda verilmiştir.

Samsun İli Nüfusunun Yaş Gruplarına Dağılımı (2020)

Yaş grubu	Kadın		Erkek		Toplam	
	Kişi	Pay (%)	Kişi	Pay (%)	Kişi	Pay (%)
0-14 yaş grubu	130.998	19,1	137.779	20,5	268.777	19,8
15-64 yaş grubu	462.040	67,4	459.085	68,5	921.125	67,9
65+ yaş grubu	92.366	13,5	73.811	11,0	166.177	12,3
Toplam nüfus	685.404	50,5	670.675	49,5	1.356.079	100,0

Kaynak: TÜİK; Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçları

Çalışma çağındaki nüfus açısından ülke 16 sırada yer alan il; toplam aktif sigortalı sayısında da 16., toplam zorunlu sigortalı sayısında (4/a) 18., sanayi sektörlerinde çalışan zorunlu sigortalı sayısında ise 20. sıralardadır.

İlde 2020 yılında ikamet eden göçmen nüfus sayısı 28.204’tür. İlde çalışma çağındaki göçmen nüfus, sanayi tesislerinde çalışan göçmen işçilerin sayısı ve bu işçilerin hangi sektörlerde çalıştığına dair veriye ulaşılamamıştır.

İşgücü temininde; nitelikli-kalifiye işgücü sorununun bulunması, nitelikli işgücünün başka illere göç etmesi ve niteliksiz göç alması gibi sorunlar yaşanmaktadır. Samsun ilinde işgücü temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması yer almaktadır. İşgücü temininde güçlük çekilme nedenlerini ortadan kaldırmaya yarayacak doğru aktif işgücü politikaları üretilerek mevcut açık işler için talep edilen beceri ve tecrübeye sahip bireyler sağlandığında işgücü talep ve arzı dengelenmiş olacaktır.

Öte yandan Organize Sanayi Bölgesi bulunan Kavak ilçemizde firmalarımızın işgücü temininde zorluk çektikleri, çalışan ihtiyaçlarını çevre ilçelerden destek alarak karşılamaya çalışmaktadırlar.

Samsun ilinde meslek gruplarına göre eleman temininde güçlük çekilen meslekler incelendiğinde 249 kişi ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunun ön plana çıktığı görülmektedir. Bu meslek grubunun toplam temininde güçlük çekilen meslekler içindeki payı %36 seviyesindedir⁹.

55.8.4.2 Mesleki Eğitim

İlde, meslek liseleri, meslek yüksek okulları, mühendislik fakülteleri gibi mesleki eğitim kurumları mevcuttur.

2020 yılında pandemi nedeniyle staj yapan mühendislik öğrencisi yoktur ancak Mesleki Uygulama Programı kapsamı kapsamında staj yapan mühendislik öğrencisi sayısı 30'dur. 2021 yılında staj yapan mühendislik öğrencisi sayısı 771'dir.

2021 yılında meslek yüksek okullarında staj yapan öğrenci sayısı 192, verilen işyeri eğitimi sayısı ise 16'dır.

55.8.4.3 İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları

NACE Rev.2 ikili ekonomik faaliyet sınıflamasına göre 88 alt sektörün yer aldığı SGK iş kazası istatistiklerinde 2015-2020 döneminde; iş kazası geçiren sigortalıların yaklaşık yarısı, meslek hastalığına tutulanların yaklaşık %60'ı, iş kazası sonucu ölenlerin ise yaklaşık %25'i sanayi (madencilik, imalat ve enerji) sektörlerinde çalışanlardır. 2020 yılında iş kazası geçirenlerin %51,0'i, meslek hastalığına tutulanların %46,3'ü, iş kazası sonucu ölenlerin ise %26,9'u sanayi sektörlerindedir.

2015-2019 döneminde NACE Rev.2 ikili ekonomik faaliyet sınıflaması kullanılarak yapılan sıralamada; "25. Makine ve teçhizat hariç fabrikasyon metal ürünleri imalatı", "10. Gıda ürünlerinin imalatı", "13. Tekstil ürünlerinin imalatı", "24. Ana metal sanayii" ve "23. Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı" en çok iş kazası geçiren sigortalının olduğu ilk 5 sanayi alt sektörüdür. 2020 yılında ise ilk 5 alt sektör "24. Ana metal sanayii", "08. Diğer madencilik ve

⁹ İşgücü Piyasası Araştırması Samsun İli 2020 Yılı Sonuç Raporu <https://media.iskur.gov.tr/45198/samsun.pdf>

taşocakçılığı”, “10. Gıda ürünlerinin imalatı”, “17. Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı” ve “31. Mobilya imalatı” olmuştur. Bu beş alt sektördeki iş kazası geçiren sigortalıların, iş kazası geçirenlerin toplamı içindeki payı %24,5’tir.

2015-2019 döneminde NACE Rev.2 ikili ekonomik faaliyet sınıflaması kullanılarak yapılan sıralamada; meslek hastalığına tutulan sigortalı sayısının en çok olduğu ilk beş sektör, sanayi alt sektörleri iken, 2020 yılında ilk sırada “86. İnsan sağlığı hizmetleri” yer almıştır. Meslek hastalığı sonucu ölümlerde ise incelenen dönemde ilk sıralarda inşaat ve ulaşım alt sektörleri vardır.

Samsun ilinde iş kazası geçiren ve meslek hastalığına tutulan sigortalı sayılarının 2015-2020 dönemindeki durumu aşağıdaki tabloda verilmiştir. 2020 yılında ülke genelinde iş kazası geçirenlerin %0,90’ı, iş kazası sonucu ölenlerin %1,22’si, meslek hastalığına tutulanların ise %0,22’si ilde çalışanlardır. Söz konusu oranlar, ildeki zorunlu sigortalıların ülkedeki payı (%1,19) ile karşılaştırıldığında; iş kazası geçirenlerin ve meslek hastalığına tutulanların oranlarının ülke ortalamalarından düşük, iş kazası sonucu ölenlerin oranının ise ülke ortalamasından yüksek olduğu görölmektedir.

Samsun İli İş Kazası ve Meslek Hastalığı İstatistikleri ve Türkiye İçindeki Payları

Yıl	İş kazası geçiren sigortalı		İş kazası sonucu ölen sigortalı		Meslek hastalığına tutulan sigortalı		Meslek hastalığı sonucu ölen sigortalı	
	Kişi	Pay (%)	Kişi	Pay (%)	Kişi	Pay (%)	Kişi	Pay (%)
2015	1.515	0,63	15	1,20	1	0,20	0	-
2016	2.229	0,78	16	1,14	1	0,17	0	-
2017	3.063	0,85	16	0,98	2	0,29	0	-
2018	3.220	0,75	19	1,23	0	0,00	0	-
2019	3.082	0,73	5	0,44	0	0,00	0	-
2020	3.453	0,90	15	1,22	2	0,22	0	0,0

Kaynak: SGK, 5510 sayılı kanunun 4-1/a maddesi kapsamındaki sigortalılar için olan değerler alınmıştır.

http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari erişim tarihi: 01.08.2021

55.8.5 Girdi Temini

İlde tarım sektörü gelişmiş olduğundan yatırımcıların hammaddeye erişimleri diğer illerdeki yatırımcılara göre daha kolay ve ucuzdur. Bu itibarla, tarıma dayalı sanayi tesisleri sayı ve büyüklük olarak gelişebilecek potansiyele sahiptir. İlde girdi temininde yaşanan sorunlar ülke geneli ile benzerlik göstermektedir.

55.8.6 Finansman Sorunları

Samsun ilinin madencilik, imalat ve enerji sektörlerindeki finansal görünümü aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Samsun İlinin Finansal Görünümü

Sektör		B	Madencilik ve taş ocakçılığı					
		C	İmalat					
		D	Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme					
Oranlar		Yıllar						
		2019		2018		2017		
Türkiye Payı	İl Aktif/ Türkiye Aktif (%)	0,45		0,46		0,50		
	İl Net Satış/Türkiye Net Satış (%)	0,64		0,65		0,66		
		İl	Türkiye	İl	Türkiye	İl	Türkiye	
Likidite	Dönen Değerler/KVYK (%)	150,5	139,4	136,2	134,5	130,2	134,4	
Finansal Yapı	Banka Kredileri / Aktif (%)	19,4	28,3	17,2	29,1	21,6	28,4	
	Öz kaynaklar/Aktif (%)	38,8	31,6	39,2	31,5	36,0	33,1	
	(Yabancı K.- Banka K) / Aktif (%)	41,8	40,1	43,6	39,4	42,4	38,5	
	Maddi Duran Varlıklar/Aktif (%)	19,7	25,4	20,4	25,9	20,9	26,5	
Faaliyet	Stok Devir Hızı (Kez/Yıl)	3,8	3,9	4,0	3,9	3,6	4,0	
	Alacak Devir Hızı (Kez/Yıl)	5,8	4,3	6,3	4,2	5,8	4,8	
Karlılık	Net Kar/ Aktif (%)	5,5	4,4	4,8	2,8	5,6	4,0	
	Net Kar / Net Satışlar (%)	4,4	5,0	3,8	3,2	5,0	4,8	
	Faiz Giderleri / Net Satışlar (%)	2,0	4,8	2,3	7,3	2,0	4,1	

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi (GBS)

Belirtilen yıllarda Samsun ili sanayisinin sahip olduğu varlıkların ülke sanayisinin sahip olduğu varlıklara oranı ve il net satışların tüm ülke net satışına oranı azalmıştır.

Dönen varlıkların (1 yılda paraya çevrilebilir ve kullanılabilir varlıkların) oranı son iki yılda ülke ortalamasının da üzerinde seyretmiştir.

Samsun ilinde sanayicinin bankalardan almış olduğu kredilerin aktif varlıklarına oranı yıllar içinde dalgalı bir seyir göstermiştir.

Stok devir hızı, ülke ortalamasına yakın değerlerde olmakla birlikte dalgalı bir seyir izlemiştir. Alacak devir hızı ise ülke ortalamasından yüksek olmakla birlikte dalgalı bir seyir izlemiştir.

2017-2019 yılları arasında Samsun ili sanayisinde yer alan işletmelerin karlılık oranları ve faiz giderleri de dalgalı bir seyir izlemiştir.

55.8.7 Üniversite- Sanayi İş Birliği

Kamu - Üniversite - Sanayi İşbirliği (KÜSİ) İl Planlama ve Geliştirme Kurulları ülkemizin Ar-Ge ve inovasyon kapasitesinin artırılması, üniversite ve sanayinin etkin bir şekilde birlikteliğinin sağlanması ve üniversitelerde üretilen bilginin sanayiye aktarılarak sanayi profilimizin orta yüksek

ve yüksek teknolojili alanlara çevrilmesi amacıyla; paydaşların kamunun Ar-Ge ve inovasyon destekleri hakkında bilgilendirilmesi, sanayinin ihtiyaçları doğrultusunda ilgili öğretim üyelerinin özel sektör kuruluşlarına yönlendirilmesi, ulusal/bölgesel/iller bazında KÜSİ planlarının hazırlanarak gerekli faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ve takibinin yapılması fonksiyonlarını kurumsal bir yapıda yerine getirmek üzere kurulmuştur.

Kamu Üniversite Sanayi İş Birliği (KÜSİ) Planlama ve Geliştirme Kurulu faaliyetleri kapsamında oluşturulan çalışma grubu tarafından firma ziyaretleri gerçekleştirilmektedir. Bu ziyaretler sırasında firmalar Ar-Ge Kanunu ile Ar-Ge ve Tasarım merkezleri konularında bilgilendirilmektedir. KÜSİ Planlama ve Geliştirme Kurulu yılda 2 kez toplanarak sanayici ve üniversiteyi bir araya getirecek faaliyetler adına çalışmalar yürütmektedir. İlde Üniversite Sanayi İş birliği faaliyetlerinde etkin rol alabilecek nitelikteki akademisyen kadrosunun bulunması fırsat iken, üniversitelerdeki ağır iş yükü ve diğer nedenlerle akademisyenlerin bu faaliyetlerde yeterince ilgi göstermemesi ilimiz için tehdiide dönüşebilmektedir.

55.8.8 Ar-Ge ve Ürün Geliştirme

İlde teknolojik dönüşüm faaliyetleri nedeniyle Bakanlığımızın 5746 sayılı Kanun kapsamında verdiği destek ve teşviklerden yararlanarak Ar-Ge merkezi bulunduran 3 firma vardır. Borsan Kablo Elektrik Aydınlatma İnşaat San. ve Tic. A.Ş., Sampa Otomotiv San. ve Tic. A.Ş. ile Samsun Yurt Savunma San. ve Tic. A.Ş. firmaları yaptıkları Ar-Ge faaliyetleri ile ilimize ve ülkemize ekonomimizde katma değer yaratacak, uluslararası pazarda rekabet gücümüzü artıracak ürünler üretmeye yönelik çalışmalarını sürdürmektedir.

55.8.9 Pazar ve Rekabet Sorunları

Samsun, stratejik konumu nedeniyle diğer illerde oluşan sanayi merkezlerinden avantajlı konumdadır. Kentin yerleşimi ve üretim alanları, diğer Karadeniz illerine göre daha müsait bir ortam sağlamaktadır. Kent stratejik önemi nedeniyle de bölgedeki diğer illere göre avantajlı durumdadır. Üretim merkezlerine uzak olmak, maliyetlerde yükselme nedeniyle işletmeleri bir yandan üretime de yöneltmesi durumu da pazar ve rekabet gücü açısından avantaj gibi düşünülebilir. Karadeniz havzasına açılan ilk deniz kapısı ve İç Anadolu'dan Karadeniz'e açılan ilk kapı olması sebebi ile ticari hayatı sürekli canlı olmuştur.